

Tigbɛmɔnmɔnt tà
Matie
kɛle' tù nnɔ
Nà wɔngh kugbɔnku kuu te
ma bo

Matie yé Yesu Kristo ya panpaankaab piik nin bile nnɔ ya uba nɛ. U kɛle' u'gbɔnku kuu ki de' binib bà nnɔ lii yé Sufmbɛ nɛ ki pekre' ki paan' Kristo ya sɛn bo.

U wuɔn' kugbɔnku kuu ni ki ye Yesu nɛ yé uyo bo Uwien lâ pùon' Sufmbɛ ki ye u li sɔn wà wɔ ní baa kí lá ñmien bɛ kí li yé bi'ber nnɔ. U kɛle' Kujɔtiekpaaku ya gbɔnku ya gber ku'ni tù yɛbe, ki wuɔn' Yesu sɔnsɔn' tù len' nà nnɔ ma bo, ki tɔke' ki ye Uwien ya bel nɛkn' ní ñɔ.

Kugbɔnku kuu ya cincinm, liyul 1 kí tĩ baa iyul 2, Matie lienh Yesu ya màam nin u'buwaam bo nɛ. Yesu yé ubɛr nɛ ki baa' wɔ ní ñɛn binib bi'biere ni.

Kí cin iyul 3:1 kí tĩ baa iyul 4:11, Matie lienh San sii' Yesu Uwien ya ñunm ma bo nin Satan biike' wɔ ma bo nɛ.

Kí cin iyul 4:12 kí tĩ baa 18: 35, Matie lienh Yesu tien' nà Galile ya tinfɛnm ni nnɔ nɛ. U pɔn' mikpɛnjɛnm mà yɛbe nɛ ki wɔkn' binib Uwien ya bel ya gber, ki cèrɛ' biwiɛnb faake' ki yɛbe.

Kí cin iyul 19 kí tĩ baa iyul 25, Yesu jon' Yerusalem bó, ki tĩ wɔkn' binib Uwien ya gber ni'bó. U wɔkn' binib ugbengbenyo ya gber, ki tɔke' bɛ ki ye bi la cèrɛ uba ní lɛrɛ kí tuln bɛ.

Kí cin iyul 26 kí tì baa iyul 28, Matie lienh Sufmbε ya ciεnb cuo' Yesu, ki cère' bi bun' wə tibuur, ki kpε' wə udəpənpən bo nin u mεkre' ma bo ya gbεr nε.

*Yesu ya yaajεb ya yel
(Luk 3:23-38)*

¹*Yesu Kristo ya yaajεb ya yel ya gbənkɔ sɔ nɔ. U là yé *Dafid ya yaabil nε, nε Dafid mə yé *Abraham ya yaabil.

²*Abraham là maa' *Isaak, nε *Isaak mə maa' *Sakəb, *Sakəb mə maa' Suda nin u'ninjieɓ.

³Suda mə maa' Farεs nin Sera. Bi'naa ya yel si Tamar. Farεs mə maa' Esiləm, Esiləm mə maa' Alam,

⁴Alam mə maa' Aminadab, Aminadab mə maa' Nasən, Nasən mə maa' Salima,

⁵Salima mə maa' Bos. U'naa ya yel si Lahab. Bos mə maa' Yobed. U'naa ya yel si Lut. Yobed mə maa' Yese,

⁶Yese mə maa' ubεr *Dafid. *Dafid mə maa' Salomən. U'naa là yé Yuri ya po nε, nε *Dafid taa' wə ki kuən'.

⁷Salomən mə maa' Erobowam, Erobowam mə maa' Abiya, Abiya mə maa' Asafu,

⁸Asafu mə maa' Yosafat, Yosafat mə maa' Yolam, Yolam mə maa' Osiyas,

⁹Osiyas mə maa' Yowatam, Yowatam mə maa' Ahas, Ahas mə maa' Esekiyas,

¹⁰Esekiyas mə maa' Manase, Manase mə maa' Amos, Amos mə maa' Yosiyas,

¹¹Yosiyas mə maa' Yekoniya nin u'ninjieɓ uyo wə Israyel yaab ya nennendb là tən' nin bε lituəl ki cuo' bε ki jon' *Babilonn nɔ.

12 Bi cuo' be ki jon' Babilonn ma nnɔ, ni ya puoli bó nɛ Yekoniya maa' Salatíel, Salatíel mɔ maa' Sorobabel,

13 Sorobabel mɔ maa' Abiyud, Abiyud mɔ maa' Eliyakim, Eliyakim mɔ maa' Asɔ,

14 Asɔ mɔ maa' Sadɔk, Sadɔk mɔ maa' Akim, Akim mɔ maa' Eliyud,

15 Eliyud mɔ maa' Eleyasaa, Eleyasaa mɔ maa' Matan, Matan mɔ maa' *Sakɔb,

16 *Sakɔb mɔ maa' *Yoséf, wà yé Mari ya cɛ nnɔ. Mari mɔ maa' *Yesu wà bi yih wɔ *Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo nnɔ.

17 Kí ñɛ *Abraham kí li ñmɔñmɔbe kí tí baa *Dafid, bi là te yaajɛb piik nin binan nɛ. Kí ñɛ *Dafid kí li ñmɔñmɔbe kí tí baa uyo wà Israyel yaab ya nɛnnɛndb là cuo' be ki jon' Babilonn nnɔ, bi' mɔ là te yaajɛb piik nin binan nɛ. Uyo wà bi' nɛnnɛndb là cuo' be ki jon' Babilonn nnɔ kí li ñmɔñmɔbe kí tí baa *Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo ya yo, bi' mɔ là te yaajɛb piik nin binan nɛ.

*Yesu ya màam ya gber
(Luk 2:1-7)*

18 Bi maa' Yesu Kristo ma bo sɔ. Bi là pun' u'naa Mari uje uba nɛ bi yih wɔ *Yoséf. Wa laan là kuɔn' wɔ, nɛ *Mifuoñaanm cèrɛ' u punbe'.

19 U'cɛ *Yoséf yé ugbɛmàndaan ma nnɔ, nɛ kí yíe wɔ ñ bɔle kí ñɔrɛ wɔ ñɔ tigber nnɔ la ñɛ saali.

20 U maaleh nnɔ ma nnɔ, nɛ ki laa' Yonbdaan ya tond uba tidɛknt ni. Utond nnɔ tɔke' wɔ ki ye: «*Yoséf, *Dafid ya yaabile, la fɛnge kí ye ña ñ taa a'po Mari kí baa a'den, kimɛ *Mifuoñaanm nɛ cèrɛ' u punbe'.

21 U li maa kibujɛbuk, nɛ á yin kɛ *Yesu*, kime wɔn nɛ li ñɛn u'bol yaab bi'biere ni.»

22 Nɛn kɛ là tien' ηɔ Yonbdaan là cère' u'ñɔbonsɔknl len' nà nnɔ, nɛ rí tien nɛ. U là len' ki ye:

23 «Ujɛfaan wà ηa bɛn jɛ li punbe kí maa kibujɛbuk. Bi li yin kɛ Emaniɛl.» Ni'tingi si: «Uwien te nin tɛ.» »

24 Nɛ *Yosɛf finde', ki tien' Yonbdaan ya tond tɔke' wɔ ki ye wɔ rí tien nà nnɔ, nɛ ki taa' u'po Mari,

25 ka duɔn' nin wɔ haali u tĩ maa' kibujɛbuk, nɛ u yin' kɛ Yesu.

2

Bibɛnbɛnb biba baa' ki puke' Yesu

1 Tɔ, bi maa' *Yesu Bɛtelɛm ya du ni nɛ, Sude ya tinɛnm ni, uyo wà Herod yé ubɛr nnɔ. Bi maa' *Yesu ma nnɔ, nɛ binib bà ηmɔbe mibɛnm inɛmaabii bo ya biba ñɛn' lenpuoli bó ní ki baa' Yerusalɛm,

2 nɛ ki niire' ki ye: «Bi maa' kibuk kà kí yé Sufmbɛ ya bɛr nnɔ te lɛ saan-i? Kime ti laa' ki'ηmaabil lenpuoli bó nɛ ki baa' tí puke kɛ.»

3 Ubɛr Herod nin Yerusalɛm ya nib kɛ cii' tigbɛr nnɔ ma nnɔ, nɛ tù beke' bɛ cɛɛn.

4 Nɛ u yin' *Sufmbɛ nin *bitɔtuɔrciɛnb nin *Yiko ya wɔnwɔknb kɛ, ki niire' bɛ ki ye bi li maa Uwien ya Nigendkɛ Kristo lɛ saan-i?

5 Nɛ bi ye: «Bɛtelɛm ya du wà te Sude ya tinɛnm ni nnɔ ni, kime *Uwien ya ñɔbonsɔknl là kele' ki ye Uwien ye:

6 «Sin Bɛtelɛm ya du wà te Sude ya tinɛnm ni nnɔ,

* 1:21 Yesu ya tingi si: Uwien ηmiendeh binib nɛ.

ɲa mənbe ki yé dufenm Sude ya tinfenm ya du ke
ni,

kimε ubεr li ñε sin ni nε,
kí li yé wà li likeh n' nib Israyel yaab.» »

⁷ Nεn bo nε Herod bəle' ki yin' bibenbenb nnə, ki
niire' bε liŋmaabil nnə cinbe ki puə' uyo wà,

⁸ nε ki sən' bε Betelem bó ki ye: «Li joh mεn kí tī
nuun kí bende kibuk nnə ya gber mənəmən. Ni
laa' kè la, ní liεbe ní kí lá təke nni, n'mə ní jo kí tī
puke kè.»

⁹ U len' ki gben', nε bi siere' ki bure'. Bi joh ma
nnə nε ki laa' liŋmaabil là bi là laa' lè lenpuoli bó nnə,
le bε usen ki tī baa' kibuk nnə te nà saan nnə, nε ki
sere' ni'saan paaki.

¹⁰ Bi laa' lè nnə ma nnə, nε bi'yenm sange' ki tī
kεnde'.

¹¹ Bi kən' iden nnə, nε ki laa' kibuk nnə nin ki'naa
Mari. Bi gbaan', ki puke' kibuk nnə, ki ñen' bi'kol
ni tibonmənəmən ki de' kè. Bi de' kè miñðkm nin
liŋubl liba bi yih lè ansan nin mikpəm miba bi yih
mè miir*.

¹² Ní ya puoli bó nε Uwien təke' bε tidεknt ni ki
ye bi la liεbe ubεr Herod bó. Nεn bo nε bi ñen'
usenpaanke ki kun'.

Bi taa' Yesu ki sen' ki jon' Esipt bó

¹³ Bi kun' ma nnə nε *Yoseflaa' Yonbdaan ya tond
uba tidεknt ni. Nε utond nnə təke' wə ki ye: «Fii kí
taa kibuk kiε nə nin ki'naa kí sen kí jo *Esipt bó, kí
tī ní li te ni'bó, kí li gu lidaali là n li təke ɲε kí ye á
liεbe ní, kimε ubεr Herod li nuun kibuk nnə wə ní
ku kè.»

* **2:11** *Miir* yé mikpəm miba ya bol nε. Bi taah kusiiku kuba ya bol
ya siim nε ki teh mè. Mi'daaku faa cεen nε.

14 Nɛn saan nɛ Yosɛf fii' ki taa' kibuk nnɔ nin ki'naa kuñɔnku ki jon' *Esipt,

15 ki tɪ te ni'bó haali Herod tɪ kpo'. Nɪ tien' ɲɔ Yonbdaan là cère' u'ñɔbonsɔknl len' nà nnɔ nɛ́ nɪ tien nɛ. U là ye: «Uwien ye: <N yin' n'buk kè nɪ ñɛ ní *Esipt ni.> »

Uɓɛr Herod ku' mubujɛbumu

16 Tɔ, Herod bɛndɛ' ki ye bibɛnbɛnb nnɔ lɛrɛ' wɔ ma nnɔ, nɛ u'benku ni ben' ki gbien', nɛ u cère' u'sojambɛ ku' Bɛtɛlɛm ya du nin u'dugbaan kɛ ya bujɛbumu mùa kɛ ɲmɔbe ibin ile nin mùa ɲa laan baa' ibin ile nnɔ. U là niire' bibɛnbɛnb nnɔ bi cinbe ki laa' liɲmaabil nnɔ uyo wà. Nɛn nɛ cère' u jɛ' ki kpaan' ibin ile.

17 U ku' mubumu nnɔ ma nnɔ nɛ nɪ tien' *Uwien ya ñɔbonsɔknl Seremi là len' ma ki ye:

18 «Bi cii' imuɔ bó Lama ya du ni, udaan uba muɔh ikumuɔ, ki kpiɛndɛh ki gbiekeh. Lasɛl nɛ muɔh u'bumu bo, uba ɲa nɪ fre kí suon wɔ, kimɛ u'bumu ɲa ji te.»

Bi taa' Yesu ki siere' Esipt ni

19 Nɪ tete, nɛ Herod tɪ kpo'. U kpo' ma nnɔ, nɛ *Yosɛf laa' Yonbdaan ya tond uba tidɛknt ni, *Esipt ni.

20 Nɛ u tɔke' wɔ ki ye: «Fii kí taa kibuk nnɔ nin ki'naa kí liɛbe Israyɛl ya du bó, kimɛ binib bà là nuunh bɛ nɪ ku kè nnɔ kpo'-a.»

21 Nɛ u fii' ki taa' kibuk nnɔ nin ki'naa, ki liɛbeh Israyɛl ya du bó.

22 *Yosɛf cii' ubɛr Herod ya bijɛ Akelayus teke' u'baa ya bɛl Sude ya tinfɛnm ni. Nɛn bo nɛ u fɛnge',

ka yíe wə́ ní baa ni'ból, nɛ Uwien wuə́n' wə́ tidɛknt ni nɛ u bure' Galile ya tinfɛnm ból.

²³ U tí baa', nɛ ki kə́ udu uba ni, bi yih wù Nasarɛt. Ní tien' nnə́ ɲə́ *Uwien ya ɲə́bonsəknb là len' nà nnə́ nè ní tien nɛ. Bi là len' ki ye: «Bi li yin wə́ Nasarɛt ya du ya nil nɛ.»

3

*San wà siih binib Uwien ya ɲunm nnə́ ya gber
(Mark 1:1-8; Luk 3:1-18; San 1:19-28)*

¹ San wà siih binib Uwien ya ɲunm nnə́ baa' uyo uba ki te kupenpelku ni, Sude ya tinfɛnm ni, ki kpaandeh ki teh:

² «Lèbre mɛn ni'tetem, kimɛ Uwien ya bɛl nɛkn' ní ɲə́.»

³ *Uwien ya ɲə́bonsəknl Esayi là len' San ya gber ki ye:

«Udaan uba te kupenpelku ni ki wuureh ki teh:

⟨Tùɔre mɛn Yonbdaan ya sɛn,
kí cubn u'sɛngbɛmu kí de wə́.⟩ »

⁴ San là guo liliɛrl là nnə́, bi taa' ɲəkma ya kobr nɛ ki lon' lè. U là gbin kugbɔnku ya ningbɛnl nɛ u'ciɛk ni. U'jier là si inacu nin tisiir nɛ.

⁵ Binib ɲɛh ní Yerusalem nin Sude ya tinfɛnm kɛ nin Sudɛn ya kpenl ya tinfɛnm kɛ ni, ki bàareh u'saan,

⁶ ki kpiireh bi'biere, nɛ u siih bɛ Uwien ya ɲunm, Sudɛn ya kpenl ni.

⁷ San laa' *Farisiɛnmbɛ nin Saduseyɛnmbɛ bàareh u'saan ki yɛbe ki yíe wə́ ní sɛi bɛ Uwien ya ɲunm. Nɛ u təkɛ' bɛ ki ye: «Iwaaleb ninbi, ɲmɛ nɛ wuə́n' nɛ ni li tien ma kí ɲɛ Uwien ya benpiebe wà we ní nnə́ ni?

⁸ Li sɔnh mɛn itùon yà wɔngɛh ki teh ni mɔnbe ki lèbre' ni'tetɛm,

⁹ ki la li maaleh ni'yɛnm ni ki teh: <Ti'yaajɛ si *Abraham ma nnɔ, nɪ dɛkre' nɛ>, kimɛ n tɔkeh nɛ nɛ, Uwien li fre kí cère itɛn yíɛ nɔ ní kpende *Abraham ya yaabii.

¹⁰ Uwien bonde' liyel ɲɔ wɔ ní kpikre isiin. Isiin yà kɛ ɲa lùonh biimɔnmɔn la, u li gɛ yí kí wiɛ umu ni nɛ.

¹¹ Min taah miñunm nɛ ki siih nɛ Uwien ya ñunm, ki wɔngɛh ki teh ni lèbre' ni'tetɛm. Ama wà li paan n'puoli bó ní nnɔ ɲmɔbe mituɔm ki cɛn' nni. Ma kpɛ ní cɛkre u'tacaan. Wɔn nɛ lá li cère *Mifuoñaanm nin umu ní jiiɛ ní ni'bo.

¹² U taa' kiyonyiek wɔ ní tɪ lende u'ji. U li taa mijibim kí cùɔn ubɔnbuɔn ni, kí taa tifent kí wiɛ umu wà ɲa ní kpiin ni.»

*San sii' Yesu Uwien ya ñunm
(Mark 1:9-11; Luk 3:21-22)*

¹³ Tɔ, u ya yo nɛ *Yesu ñɛn' Galile ya tinfɛnm bó ní ki baa' San saan, Sudɛn ya kpenl saan ɲɔ San ní sii wɔ Uwien ya ñunm.

¹⁴ San ɲa tuo', nɛ ki tɔke' wɔ ki ye: «Sin wà bi li sii min Uwien ya ñunm nnɔ, a'mɔ ji liebe' ki baa' min saan-ii?»

¹⁵ Nɛ *Yesu ye: «Tuo kí tien nnɔ fɛnfɛnnɔ. Nnɔ nɛ ti li fre kí tien Uwien yíɛ nà kɛ.» Nɛ San tuo' ki sii' wɔ Uwien ya ñunm.

¹⁶ U sii' *Yesu ma nnɔ nɛ u ñɛn' miñunm ni i ya tãan bo. Kutaaku yàare', nɛ u laa' *Uwien ya Fuoñaanm jiih ní ki naan unɛnjel, ki lá kèle' u'bo.

¹⁷ Nɛ unieke uba ñɛn' paaki bó ní ki ye: «N'bijɛ sɔ, n yíɛ wɔ, nɛ n'yɛnm sɔngɛ u'bo.»

4

Satan biike' Yesu
(Mark 1:12-13; Luk 4:1-13)

¹ U ya yo nε *Mifuoñaanm tuke' *Yesu ki jon' kupenpelku ni ηɔ usɛnpol ní tǐ biike wɔ.

² *Yesu lòle' buñɔbu iwien pinan nin tiñɔnt pinan. Ni ya puoli bó nε mikònm cuo' wɔ,

³ nε *usɛnpol unibiikl baa' u'saan, ki lá tɔke' wɔ ki ye: «A yé *Uwien ya Bijε la, cère itɛn yiε ní kpɛnde kpɔnɔ.»

⁴ Nε *Yesu jiiin' wɔ ki ye: «Nì kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Nil ηa li fuobe jier baba bo; u li fuobe iñɔbon yà kε ñɛh Uwien ya ñɔbu ni nnɔ mɔ bo nε.» »

⁵ Nε *usɛnpol taa' wɔ ki jon' Uwien ya du Yerusalem ni, ki tǐ duon' wɔ *Uwien ya duku ya paaki leklemi,

⁶ nε ki tɔke' wɔ ki ye: «A yé *Uwien ya Bijε la, maabe kí ci tingi, kime ñí kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye:

«Sin bo, Uwien li cère u'tondb ní guɔre ηε, ηɔ a'taal la mε tɛnl.» »

⁷ Nε *Yesu ye: «Nì tí kele' *Uwien ya gbɔnku ni mɔ ki ye: «Nà ní biike a'Yonbdaan Uwien.» »

⁸ *Usɛnpol tí taa' wɔ ki tǐ don' lijɔfɔkrl liba bo, ki wuɔn' wɔ uηɛndun ya bɛl kε nin i'faal,

⁹ nε ki tɔke' wɔ ki ye: «A gbaan' n'nintuɔli ki puke' nni la, n li taa nɛn kε kí de sin nε.»

¹⁰ Nε *Yesu ye: «Sin, Satan, siere n'saan, kime ñí kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye:

«A li gbaan kí kpiεke a'Yonbdaan Uwien nε, kí li pukeh wɔn baba.» »

11 Nɛn saan nɛ *usɛnpol siere' ki dàan' wɔ. Nɛ *Uwien ya tondb baa' ki lá toreh wɔ.

*Yesu cin' u'tuonl Galile ni
(Mark 1:14-15; Luk 4:14-15)*

12 *Yesu cii' bi cuo' San ki tĩ pɛkn', nɛ u siere' ni'saan ki liɛbe' Galile ya tinfɛnm bó.

13 U bure' ki tĩ baa' Nasaret, ki gèbre' ki tĩ te Kapɛrnawum ya du ni. Udu nnɔ te miñunciɛnm saan nɛ, Sabulɔn nin Nɛftali ya tinfɛnm ni.

14 U kèle' ni'saan ma nnɔ, nɛ nĩ tien' *Uwien ya ñabonsaknl Esayi là len' ma ki ye:

15 «Sabulɔn nin Nɛftali yaabɛ,
ninbi bà kɔ ki kpieke Galile ya ñunciɛnm,
Sudɛn ya kpenpuol bó nnɔ,
mitinfɛnm mà bi yih mè bà ña yé Sufmbɛ ya
tinfɛnm nnɔ.

16 Binib bà là te licinñunl ni nnɔ,
bi laa' kuwenwenciɛnku.
Binib bà mikuum là kpàakeh bɛ, mi'jinjinku yiin
bi'bo nnɔ,
kuwenwenku wende' bi'bo.»

17 Kí ñɛ u ya yo kí taa kí li joh, nɛ *Yesu cin' ki kpaandeh ki teh: «Lèbre mɛn ni'tetem, kimɛ Uwien ya bel nɛkn' ní ñɔ.»

*Yesu yin' bijɛnbɛb binan bɛ ní paan u'bo
(Mark 1:16-20; Luk 5:1-11)*

18 *Yesu cuonh ki kpàakeh Galile ya ñunciɛnm, nɛ ki laa' ninjiɛb bile, bi te ki wiɛnh bubɛbu. Bi là yé bijɛnbɛb nɛ. Bi yih uba Simɔn, ki baanh wɔ Piɛr*, ki yih u'ninjɛ Andre.

* **4:18** Piɛr ya tingi si: litɛnpenl nɛ.

19 Nε u tɔke' bε ki ye: «Paan mɛn n'bo ní, ηɔ rí cère ní li taakeh binib ki dienh nni.»

20 Bi dâan' bi'bâan i ya tãan bo, nε ki paan' u'bo.

21 U jɛnde' waamu, nε ki tí laa' ninjiɛb bile mɔ, Sebede ya bijieɓ Saak nin u'ninje San. Bɛn nin bi'baa Sebede te bi'ñerbu ni, ki tũɔreh bi'bâan. Nε *Yesu yin' bε.

22 Nε bi dâan' bi'baa nin buñerbu nnɔ i ya tãan bo, ki paan' u'bo.

*Yesu kpaandeh Uwien ya gbɛr, ki buuh biwiɛnb
(Luk 6:17-19)*

23 Nε *Yesu cuonh Galile ya tinfeɛnm kε ni, ki kɔh Sufmbɛ ya tãan ya dur ni, ki wɔknh binib Uwien ya gbɛr, ki kpaandeh Uwien ya bɛl ya gbɛmɔnmɔnt, nε ki buuh iwien kε ya bol.

24 Nε u'yel kpienh Siri ya tinfeɛnm kε ni. Bi tukeh binib bà bun iwien kε ya bol ki bàareh u'saan nε u buuh bi'kε. Bɛn si: isɛnpol ηaake bà nin bà luh libinbil nin bà ya gbɛnɛnt faan'.

25 Nε inigociɛn ñɛn' ní Galile ya tinfeɛnm ni nin mitinfeɛnm mà bi yih mɛ Idu Piik nnɔ ni nin Yerusalem ni nin Sude ya tinfeɛnm ni nin Sudeɛn ya kpenpuol bó, nε ki paan' u'bo.

5

Yesu wɔknh u'panpaankaab lijuɔl bo

Uwien ya mɔnm te binib bà bo

(Luk 6:20-23)

1 *Yesu laa' inigol nnɔ ma nnɔ, nε ki don' ki tí kèle' lijuɔl liba bo. U'panpaankaab taan' u'saan,

2 nε u cin' ki wɔknh bε ki teh:

3 «Binib bà ηmɔbe ijiinyɛnmaale nnɔ,

Uwien ya mɔnm te bi'bo,
kimε *Uwien ya bεl yε bi'yaal nε.

⁴ Binib bà muɔh nnɔ, Uwien ya mɔnm te bi'bo,
kimε Uwien li sɔnge bi'yεnm.

⁵ Binib bà jindeh bi'ba tingi nnɔ, Uwien ya mɔnm
te bi'bo,
kimε uɛndun wuu li yε bi ya faal nε.

⁶ Binib bà ya nun mɔn bε r li yε binimɔnb nnɔ,
Uwien ya mɔnm te bi'bo,
kimε bi lá li lε bi yie nà.

⁷ Binib bà muɔh bi'tɔb micεεkm nnɔ,
Uwien ya mɔnm te bi'bo,
kimε Uwien li muɔ bε micεεkm.

⁸ Binib bà taa' bi'ba ki de' Uwien, bi'fɛl bo ɲa ɲmɔbe
jɔknt nnɔ,

Uwien ya mɔnm te bi'bo,
kimε bεn nε li lε Uwien.

⁹ Binib bà nuunh uyenduɔn ya sɛn nnɔ,
Uwien ya mɔnm te bi'bo,
kimε Uwien li yin bε u'bumu.

¹⁰ Binib bà jinh ijend bi'nimɔnt bo nnɔ,
Uwien ya mɔnm te bi'bo,
kimε bεn nε si Uwien ya bεl.

¹¹ «Binib sukreh nε, ki jèndeh nε, ki lienh ni'bo
iɲɔbonbil kε ya bol min bo la, Uwien ya mɔnm te
ni'bo.

¹² Li te mɛn uyɛnsɔnge ni, kí li poknh, kimε ni li
lε lisuul là yεbe paaki bó. Bi là jènde' *Uwien ya
ɲɔbonsɔknb bà là te uyo bo nnɔ mɔ nnɔ nε.»

*Ninbi nε yε miyaam nin kuwenwenku uɛndun
wu ni
(Mark 9:50; Luk 14:34-35)*

13 «Ninbi ne yé unɛndun wuu ya yaam. Ama miyaam saa' ka ji nɛ la, niba ɲa te kí ji ní fre kí nɛmaake mɛ. Ma ji yé bonn, bi li wule mɛ ne, ne binib ní li taanh mi'bo ki gɛbreh.

14 «Ninbi ne yé unɛndun wuu ya wenwenku. Udu wà te ligbɛngbɛnl bo ɲa nɛmɔbe bɔlm.

15 Unil sɛ' lifrl la, wa ní taa sɛnku kí cubn li'bo. U li taa lɛ kí tuɔn likpɛnkpɛnl bo ne, lɛ ní li wendeh bà kɛ te iden ni.

16 Ní'mɔ ya wenwenku ní li wendeh binib ya nun bó, bɛ ní li lenh ni teh nà ní mɔn nɔ, ɲɔ kí pɛke ní'Baa wà te paaki bó.»

Yiko ya wɔknm

17 «La maaleh mɛn ki teh n baa' ní lá gben *yiko nin Uwien ya nɔbonsɔknb ya gber ne. Ma baa' ní lá gben tù. N baa' ní lá tien tù cinbe ki ye ma bo ne.

18 N tɔkeh ne imɔn ne, yiko nɔ uba kpɛin mɔnɔn ɲa ní juore fɛnm, u'ke lí li tien ne. Kutaaku nin kitink li wuɔke kí kpaan ma kɛ la, yiko nɔ ya gbɛyɔyɔl liba mɔnɔn ɲa ní juore fɛnm.

19 Nɛn bo, wà kɛ kɛnde' yiko nɔ ni uba bo waamu mɔnɔn, ki wɔkn' binib bɛ ní li teh u'yaam la, u li yé uwaal ne Uwien ya bɛl ni. Wà kɛ tuo' *yiko nɔ, ki wɔkn' binib nɔ la, u li yé uciɛn ne Uwien ya bɛl ni.

20 N tɔkeh ne ne, ní'nimɔnt ɲa cɛn' *Yiko ya wɔnwɔknb nin *Farisɛnmbe yaar la, na lí li kɔ *Uwien ya bɛl ni.»

La cère mɛn ní'benku ni ní li beh tɔb bo

21 «Ní cii' bi là tɔke' uyo bo yaab ki ye: «La ku nil. Unil ku' u'tɔ la, bi li bu wɔ tibuur ne.»

22 Ama min tɔkeh ne ki teh wà ke ya benku ni ben' u'to bo la, bi li bu wɔ tibuur ne. Wà ke tɔke' u'to ki ye u yé fɛnm la, tibuur ya cienb li bu wɔ tibuur ne. Wà ke tɔke' u'to ki ye u yé uwaar la, u kpɛ wɔ n kɔ umu wà ɲa n kpiin ni ne.

23 Nen bo, a joh á pu Uwien mipum u'ponpuol bo, ki tɔ tiere' ki ye sin nin a'to ɲmɔbe mimaam la,

24 taa a'pum nnɔ kí ble li'saan, kí jo ní tɔ gben mè kí yaan, kí liɛbe ní kí lá pu Uwien a'pum nnɔ.

25 «Sin nin unil ɲmɔbe mimaam ne u tuke mè ki joh tibuur la, taan nin wɔ buñɔbu tonm, uyo wà ni laan te usen ni. Nnɔ ɲa nɔ la, u li taa ɲɛ kí tɔ ɲukn tibuur ya cien, u'mɔ n taa ɲɛ kí ɲukn lipɛkl ya cien wɔ n pɛkn ɲɛ.

26 N tɔkeh ɲɛ imɔn ne, ɲa tɔ pɛn' ki gben' tibuur ya like la, ɲa n ñɛ len.»

Linanmaal ya gber

27 «Ni cii' bi là tɔke' uyo bo yaab ki ye: «La teh nanmaal.»

28 Ama min tɔkeh ne ki teh wà ke liike' upii ɲɔ u'menku kɔn' u'ni la, u duɔn' nin upii nnɔ ɲɔ u'fɛl ni.

29 Nen bo, a'ɲɔjienunbu ne cèreh a biih la, likre bù kí wiɛ kí jende a'ba saan. A'gbenɛnt ya niba bó juore' fɛnm la, nɔ tu nin a'gbenɛnt ke n kɔ umu wà ɲa n kpiin ni.

30 A'ɲɔjie ne cèreh a biih la, cere wù kí wiɛ kí jende a'ba saan. A'gbenɛnt ya niba bó juore' fɛnm la, nɔ tu nin a'gbenɛnt ke n kɔ umu wà ɲa n kpiin ni.»

Uje la wiɛ u'po

(Matie 19:9; Mark 10:11-12; Luk 16:18)

31 «Bi tí là liεbe' ki ye: «Unil wiε' u'po la, wə́ rí kele kugbɔ̀nku kí de wə́, kí wuɔ̀n kí ye u wiε' wə́ nε.»

32 Ama min tɔ̀keh nε ki teh uje wà ke ya po ɲa tien' nanɲmaal ɲɔ́ u wiε' wə́ la, u sureh upii nnɔ́ wə́ rí kpende unanɲmaa nε. Uje wà kuɔ̀n' bi wiε' upii wà la, u tien' linaɲmaal nε.»

Yesu len' ipòl ya gber

33 «Ni tí cii' bi là tɔ̀ke' uyo bo yaab ki ye: «La pole tonnɛnku bo. A pole' Uwien la, á tien a pole' ki ye bà.»

34 Ama min tɔ̀keh nε ki teh ni la lí rí pole. Ni la pole taaku, kimε kutaaku yé Uwien ya bεrbiεk nε.

35 Ni la pole tink mə́, kimε kitink yé Uwien ya tãan paandeh nà bo nε. Ni la pole Yerusalem mə́, kimε Yerusalem yé Uwien Ubercien ya du nε.

36 La pole a'yul, kimε ɲa rí fre kí cère a'yurku kuba mɔ̀nɔ̀n rí kpende kuyupenpienku, ka rí fre kí cère kù rí kpende kuyubɔ̀nbɔ̀nku mə́.

37 Ni'lenm ni, nĩ yé imɔ̀n la, ní ye «imɔ̀n». Nĩ tí yé kutonnɛnku la, ní ye nĩ yé «kutonnɛnku». Ni ji pukn' nà ke la, nĩ yé usɛnpol, ubiεɔ́ yaann nε.»

La teh mɛn biεre ki tuukeh fɛn

(Luk 6:29-30)

38 «Ni tí cii' bi là tɔ̀ke' uyo bo yaab ki ye: «Unil fiε' u'tɔ́ ya nunbu la, bε rí fiε u'mə́ yaabu. Unil fekre' u'tɔ́ ya řinl la, bε rí fekre u'mə́ yaal.»

39 Ama min tɔ̀keh nε ki teh unil tien' ɲε mibiεrm la, la jiin wə́ biεrm. Unil kpɔ̀be' a'ɲɔ̀jiekpienku la, pekre a'ɲɔ̀ɛnkpienku mə́ kí de wə́.

40 Unil taa' ɲε ki jon' tibuur wə́ rí tí fie a'lierwawaal la, cèbe wə́ a'liergbenku mə́.

41 Unil wəbn' ηε ki ye á tuke u'tukl kí p̄iere wə kənsini uba la, p̄iere wə kənsini ule.

42 Wà miε' ηε nibonn la, pu wə. Wà mə yíe á kpende wə nibonn la, la sikre wə buən.»

Li yíe mēn ni'nēnnēndb

(Luk 6:27-28, 32-36)

43 «Ni tí cii' bi là təkē' uyo bo yaab ki ye: <Li yíe wà yíe ηε, kí li nēn wà nēn ηε.>

44 Ama min təkēh nε ki teh: <Li yíe mēn ni'nēnnēndb, kí li kàareh ki dienh binib bà jèndeh nε,

45 ηə kí li yé ni'Baa wà te paaki bó ya bumu, kime wən nε cèreh u'wien puəreh ki wendeh bibierdēnb nin binimənb, ki cèreh utaa mə niih ki dienh binimənb nin bibierdēnb.>

46 Ni yíe bà yíe nε baba la, ni li lε li lε suul ba? Bilēpotekb mənən ηa teh nnə-əə?

47 Ni fuondēh ni'yaab baba la, bε lèbre'? Bà ηa yé Sufmbε mənən ηa teh nnə-əə?

48 Nēn bo, ninbi li te mēn mənəmən ki tí gben tēn ni'Baa wà te paaki bó te ma bo.»

6

Ni li punh mipum ma bo

1 «Li bēn mēn, ki la teh nimənt binib ya nun bó ki nuunh bε í lε kí p̄ēke nε. Ni teh nnə la, na í lε suul ni'Baa wà te paaki bó saan.

2 «A pun' ucεcəkdaan nibonn la, la cuonh ki kpaandēh ni'kε saan tēn iñuən ilele ya nib teh ma itáan ya dur ni nin isenje ni ηə binib í lε kí p̄ēke bε. N təkēh nε imənb nε, bi laa' bi'suul ηə.

³ A pun' ucεεckdaan nibonn la, la cère a'nogεn ní li ben a'nøjie de' nà.

⁴ Pu wə lididikl bo. A'Baa wà lenh a teh nà lididikl bo nnə nε li su ηε.»

Ni li kàareh ma bo
(Luk 11:2-4)

⁵ «Ni kàareh la, ni la li te ten iñuəñ ilele ya nib. Bi yíe bε ní li sieh itáan ya dur ni nin isennaan ni nε ki kàareh ηə binib ní li lenh bε. N təkεh nε iməñ nε, bi laa' bi'suul ηə.

⁶ Sin wəñ, a tí ní yíe á kàare la, kə a'duku ni, kí piin, kí kàare a'Baa wà ηa lenh wə nnə. A'Baa wà lenh a teh nà lididikl bo nnə nε li su ηε.

⁷ «Ni kàareh la, ni la li kàareh ki ñəbleh ki tekreh ten bà ηa pε Uwien ya sen bo. Bi maaleh ki teh bi lienh ki gbiekeh nε la, Uwien li cenge bi'bó.

⁸ La teh mən ten ben, kimε ni'Baa ben nà wiεbe nε kí lε na laan miε' wə nè.

⁹ Ní li kàareh ki teh nə:

⟨Ti'Baa wà te paaki bó,
cère binib kε ní li boh a'yel,

¹⁰ Cère a'bel ní baa ní,
cère a'yíem ní tien tingi ni ten paaki bó.

¹¹ De te dinnə ya wentunl ya jier,

¹² fère te ti'biil,
ten ti'mə fèreh ma bà biih te nnə.

¹³ La cère tí lu mibiikm ni.

Ama fie te usenpol ubierə ya nuə ni*.

[Kimε sin nε si libel nin ufaa nin ukpiske uyo wà ηa ηməbe gbenm.]†⟩

* **6:13** Bi li fre kí lεbre fie te usenpol ubierə ya nuə ni kí ye ñen' te mibiεrm ni mə. † **6:13** Bi kpíε' ki kele' tighənt tà nnə ya tuba ni: kimε sin nε si libel nin ufaa nin ukpiske uyo wà ηa ηməbe gbenm ηa te tu'ni.

14 «Kime ni fèreh binib bi'biil la, ni'Baa wà te paaki bó mɔ li fère nɛ ni'yaal.

15 Ama na fèreh binib bi'biil la, ni'Baa mɔ ɲa ní fère nɛ ni'yaal.»

Ni lòle' buñɔbu la, ni li teh ma bo

16 «Ni lòle' buñɔbu la, ni la li saah ni'nun bó tɛn iñuɔn ilele ya nib. Bi saah bi'nun bó ɲɔ binib ní bɛnde kí ye bi lùo buñɔbu nɛ. N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, bi laa' bi'suul ɲɔ.

17 Sin wɔn, a lòle' buñɔbu la, fɛnde a'nun bó, kí luobe a'yur mikpɔm,

18 ɲɔ binib la bɛnde kí ye a lùo ñɔbu. Ama a'Baa wà te a'saan lididikl bo nɛ bɛn. Wɔn wà lenh a teh nà lididikl bo nnɔ nɛ li su ɲɛ.»

Paaki bó ya faal

(Luk 12:33-34)

19 «La li nuunh mɛn ní lɛ lifaal kí gbien uɲɛndun wuu ni. Kime likuotuul nin uyonyon li saa lè. Nɛ Binasub mɔ li lɔnbe kí kɔ kí suu lè.

20 Ama li nuunh mɛn lifaal là yebe paaki bó. Nɛn bó kuotuul ɲa ní mɔ lè, nasu mɔ ɲa ní lɔnbe kí kɔ kí suu lè.

21 Kime a'faal te nà saan la, a'fèl mɔ dɔ nɛn saan nɛ.»

Bununbu yé tigbɛnɛnt ya frl nɛ

(Luk 11:34-36)

22 «Bununbu yé tigbɛnɛnt ya frl nɛ. A'nun mɔn la, a'gbɛnɛnt kɛ te kuwenwenku ni nɛ.

23 Ama a'nun ɲa mɔn la, a'gbɛnɛnt kɛ te licinñunl ni nɛ. A'nun yà cèreh a te kuwenwenku ni nnɔ ɲa ji lenh la, a te licinñunl là ni nnɔ ji li te milɛ bo?»

*Nil ɲa ń fre kí li pɛ cɛnbaambɛ bile bo
(Luk 16:13; 12:22-31)*

²⁴ «Nil ɲa ń fre kí li pɛ cɛnbaambɛ bile bo. U li nɛn uba nɛ, kí li yíe utɔ. U li se uba ya ciɛk bó nɛ, kí li likeh utɔ fɛnm. Na ń fre kí li pɛ Uwien bo ki liebe' ki pɛ ilike mɔ bo.»

*La cère mɛn ni'nun ń li mɔn tijier nin
tiwɛngolkaar bo*

²⁵ «Nɛn bo nɛ n tɔkeh nɛ ki teh ni la cère nè ń li wiɛbe nɛ ni li tien ma kí li fuobe bo, ki la li maaleh ki teh: <Ti li ji ba?> Ki la cère nɛ ń li wiɛbe nɛ ni'gbɛnɛnt bo, ki la li maaleh ki teh: <Ti li gole ba?> Limiel ɲa cɛn' tijier-ii? Tigbɛnɛnt mɔ ɲa cɛn' tiwɛngolkaar-ii?

²⁶ Liike mɛn inuɔn yà laanh paaki bó te ma bo. Ya koh, ka ceh ki cɔngeh bɔnbuɔn ni. Ama ni'Baa wà te paaki bó nɛ jindeh yí. Na nín cɛn' yí pelpel-ii?

²⁷ Ni'ni ɲmɛ nɛ u'niinm ni, u li fre kí fɔkn u'miel waamu mɔnɔn kí pukn-i?

²⁸ «Bɛ bo nɛ ni cèreh ní wiɛbe nɛ tiwɛngolkaar bo? Maale mɛn kí liike kumuɔku ni ya sir puh ma bo, ta sɔnh tuonl, ka loh kpɛlcɛr.

²⁹ Ama n tɔkeh nɛ nɛ, ubɛr Salomɔn nin u'fàaciɛnl kɛ, wa là gole' kpɛlcɛr tù mɔn ki baa' mipuum nnɔ ya miba mɔnɔn.

³⁰ Uwien cèreh timɔsir tà te dinnɔ kubaaku ni, ki li wun teke umu puh mipúmɔnmɔnm la, bɛ li cère wa ń tien ninbi binib mimɔnm kí cɛn timuɔr-i? Ni'tekjim nɛ pɔre' nɛ.

³¹ Nɛn bo, ni la cère nè ń li wiɛbe nɛ, ki la li maaleh ki teh: <Ti li ji ba? Ti li ńu ba? Ti li gole ba?>

³² Kimε bà ηα पे Uwien ya sεn bo ya nun nε mόν tu ya bont κε bo. Ni'Baa wà te paaki bó ben ki ye ni ciεke tibont nnε κε.

³³ Laan li nuunh mεn *Uwien ya bεl, kí li teh Uwien yíε nà, u li taa tibont nnε κε kí pukn nε.

³⁴ Nεn bo, la cère mεn nè rí li wiεbe nε wenli wà we ní nε bo. Wenli nε ni li wun maale wenli ya gber bo. Lidaali là κε nin li'jend nε.»

7

La biindeh mεn tɔb (Luk 6:37-38, 41-42)

¹ «La biindeh mεn nib ηɔ Uwien mɔ la biin nε.

² Ni biindeh binib ma bo la, Uwien mɔ li biin nε nnε nε. Ni taah nà ki bíkreh tibont ki dienh binitɔb nnε Uwien mɔ li taa nεn nε kí biike kí de nε.

³ Bε tien' a lεnh kumuɔku kùà te a'tɔ ya nunbu ni, ka ji lεnh jaantεlke wà puɔn a'yaabu ni?

⁴ A li tien mila kí tɔke a'tɔ kí ye: «Cère rí n̄εn kumuɔku kùà te a'nunbu ni nɔ», ηɔ jaantεlke puɔn a'yaabu ni?

⁵ Sin in̄uɔn ilele ya nilɔ, kpιε kí n̄εn jaantεlke wà puɔn a'nunbu ni nnε, kí li lεnh mɔnmɔnm, kí yaan kí fre kí n̄εn kumuɔku a'tɔ yaabu ni.

⁶ «La taah mεn tibont tà yé Uwien jaar ki dienh isengbele, ηɔ i la lá liebe kí kèkère nε. La taah mεn ni'laan ki dienh fangambε, ηɔ bi la tεtε i'bo.»

Li miεh mεn, kí li nuunh, kí li n̄ih kunagenku (Luk 11:9-13)

⁷ «Li miεh mεn, bi li pu nε; li nuunh mεn, ni li le; li n̄ih mεn kunagenku, bi li p̄ire.

8 Kimε wà κε mieh la, bi punh wə nε. Wà κε nuunh la, u lenh nε. Wà κε mə ñih kunagenku la, bi pñireh nε.

9 Ni'ni ημε ya buk mie' wə kpənə la, u li de kè litenl-i?

10 Bii kǐ mie' wə ujen la, u li de kè uwε?

11 Ninbi bibierdenb, ni ben ki dienh ni'bumu nà mən la, be li tien ni'Baa wà te paaki bó ηa ní cère binib bà mieh wə nà mən nnə be ní lε nè!

12 «Nεn bo, ni yé binib ní li teh nε nà κε nnə, ni'mə ní li teh be nεn. *Yiko ya gbənkɔ nin Uwien ya ñəbonsəknb wəknh nà κε nnə ya tingi nínə.»

*Ni li ñε bunañəbu búa kí kə
(Luk 13:24)*

13 «Ñε mεn bunañəbu búa wiεbe kí kə, kimε bunañəbu búa piε nin usen wà piε jondeh tε fεnm bó nε. Binib kpiendeh usen wà piε nε ki yebe.

14 Bunañəbu búa nin usen wà joh limiel bó nnə ηa piε. Binib bà nuunh ki lenh u ya sen ηa yebe.»

*Binib ya tetem nε li cère be ní bende bi yé bidεnb bà
(Luk 6:43-44)*

15 «Liike mεn ni'yul bo nin bitonnεnñəbonsəknb. Bi bàareh ni'saan ki te suo tεn ipe nε, ama ki nín ji yé ikèr ki bre.

16 Bi'tùon nε li cère ní bende bi yé binib bà ya bol. Ba pəh cεcε benenk bo. Ka pəh kenken mə konkonbu bo.

17 Nεn bo, busumənmənbu κε lùonh ibii yà mən nε. Busubu búa ηa mən mə lùonh ibii yà ηa mən nε.

18 Busumənmənbu ηa ní fre kí lùon ibii yà ηa mən. Busubu búa ηa mən mə ηa ní fre kí lùon ibii yà mən.

19 Busubu bùa kε ηa lùonh ibii yà mən la, bi li gε bù kí wiε umu ni nε.

20 Nεn bo, binib ya tòn nε li cère ní bende bi yé binib bà ya bol.»

*Uwien ya bεl ni ya kəm ya gber
(Luk 13:25-27)*

21 «Na yé wà kε yih nni ki teh: «Yonbdaan, Yonbdaan», nε li kə Uwien ya bεl ni. Ama wà teh n'Baa wà te paaki bó yíe ma bo, nε li kə u'bεl ni.

22 Lidaali là Uwien li bu binib tibuur nnə, binib bà yεbe li təke nni kí ye: «Yonbdaan, Yonbdaan, a ya yel bo ηa ní nε ti sək'n' Uwien ya gber, ki ηore' isenpol binib saan, ki tien' miyək'm ya bont-ii?»

23 Nε n li təke bε kí ye: «Jende mən n'saan, ma bεn nε fiebu. Ni yé bà teh nà bre nε.» »

*Binib bile mən' bi'dur ma bo
(Luk 6:47-49)*

24 «Tə, wà kε ciih n'gber tuu nə, ki teh tù ye ma la, u naan uje wà ηməbe miyεnfuom, ki mən' u'duku kutentiεku bo nε.

25 Utaa nii', miwuəm kən', ki puube' ki yile' kuduku nnə bo, kutafaaku mə fii' ki lεkn' ku'bo. Kù se kutentiεku bo ma nnə, nε ka lu'.

26 «Ama wà kε ciih n'gber tuu nə, ka teh tù ye ma la, u naan ujejər wà mən' u'duku litengbil bo nε.

27 Utaa nii', miwuəm kən', ki puube' ki yile' kuduku nnə bo, kutafaaku mə fii' ki lεkn' ku'bo, nε kù lu' kpεlkpεl.»

Yesu ya wək'n'm ηməbe mituəm

28 *Yesu wək'n' ki tì gben', nε u wək'n' linigol nnə inəbon yà nnə cuo' bε miyək'm cεen.

29 Kimε wa wəknh be ten *Yiko ya wənwəknb wəknh ma bo, u wəknh be ten unil wà du u wəknh nà nnə bo nε.

8

Yesu cère' ujend uba lùore' (Mark 1:40-45; Luk 5:12-16)

1 *Yesu jiinh lijuəl bo, nε linigocienl pε u'bo.

2 Tə, ujend uba baa' ki lá gbaan' u'nintuəli, nε ki təkε' wə ki ye: «Yonbdaan, a yíe la, a li fre kí cère n lùore.»

3 Nε *Yesu tēnde' u'nuə ki mε' wə, nε ki ye: «N yíe, lùore.» Nε u pək ki lùore' i ya tãan bo.

4 Nε *Yesu ye: «Liike a'yul bo ki la təkε nil, ama jo kí tí lε utətũrkε, kí tien lituərl ten Moyis là ye be n li teh ma bo. Nεn nε li wuən kí ye a lùore'.»

Yesu buu' sojaciēn uba ya tonsənl (Luk 7:1-10)

5 *Yesu cuonh ki tí kəh Kapernawum ya du ni uyo wà nnə, nε sojambe kobk ya ciēn uba baa' u'saan ki gbáan' wə ki ye:

6 «Yonbdaan, n'tonsənl nε wəbe' ki də iden, ki wəlndeh cεen.»

7 Nε *Yesu ye: «Min li jo kí tí buu wə.»

8 Nε u təkε' *Yesu ki ye: «O, Yonbdaan, ma kpe á baa kí kə n'den. A li len' mənən ki ye <Faake> la, n'tonsənl nnə li faake nε.

9 Kimε min mənən ηməbe binib bà yé nin nni bicienb, nε ki mə yé sojambe biba ya ciēn. N təkε' uba ki ye: <Li joh> la, u joh nε, n təkε' utə ki ye <Den> la, u bāareh nε. N tí təkε' n'tonsənl ki ye wə n tien nà la, u teh nεn nε.»

10 *Yesu cii' u'ñəbon ma nnə, nε nǐ cuo' wə miyəkɪm, nε u təkɛ' binib bə pε u'bo nnə ki ye: «N təkɛh nε imə̀n nε, ma laan laa' nil wə ηməbe miε ya tekjim Israyel yaab ni mənən.

11 N təkɛh nε nε, binib yεbe ki li ñε lenpuoli bó ní nin nintuəli bó ní, kí lá kèle kí ji *Abraham nin *Isaak nin Sakəb saan tijier *Uwien ya bəl ni.

12 Ama bi li ñεn bə bi li si *Uwien ya bəl nnə kí wiε saali licinñunl ni. Nεn saan nε bi li te ki muəh, ki ηmənh inəgben.»

13 *Yesu təkɛ' sojambε ya ciεn nnə ki ye: «Li kunh. Nè í tien' ηε tɛn a teke' nni ki jin' ma bo.» Nε uciεn nnə ya tonsənl faake' i ya tən bo.

*Yesu buu' binib bə bun iwien kε ya bol
(Mark 1:29-34; Luk 4:38-41)*

14 *Yesu jon' Pιer den, nε ki laa' Pιer ya cəbnaa də ki bun, u'gbenent ton.

15 *Yesu mε' u'nuə, nε u'gbenent sənge'. Nεn saan nε u fii' ki cənde' wə.

16 Ní'daali ya tajuəku, nε bi tuke' binib ligol ki baa' Yesu saan isenpol ηaake bε. *Yesu ηərə' isenpol nnə nin u'ñəmaam, nε ki cère' bə kε bun nnə faake'.

17 U tien' nnə ηə uñəbonsəknl Esayi là len' nà nnə nè í tien nε. U là len' ki ye: «Wən nε ñεn' tí'jiint, ki teke' tí'wien kε ki tuke'.»

*Binib bə yie bε í paan Yesu bo ya gbεr
(Luk 9:57-62)*

18 Tə, *Yesu laa' linigol guən' wə, nε u təkɛ' u'panpaankaab ki ye: «Cère mən tí puore kí jo miñunciεnm ya gbaatəl bó.»

19 Yiko ya wənwəknl uba baa' u'saan, nε ki təkɛ' wə ki ye: «Cənbaa, a joh nà bó kε la, n li pε a'bo nε.»

20 Nε *Yesu tǎke' wǎ ki ye: «Inɛk ηmǎbe ifele, inuǎn mǎ ηmǎbe titer, ama *Unil ya Bijε wǎn ηa ηmǎbe u li kpǎkn nǎ saan yul.»

21 Nε u'panpaankaab ya uba mǎ tǎke' wǎ ki ye: «Yonbdaan, cǐbe nni rí jo kí tǐ sube n'baa ηǎ kí liεbe ní kí paan a'bo.»

22 Nε *Yesu tǎke' wǎ ki ye: «Li pε n'bo, kí cǐre bitenkpiib rí li subeh bi'tǎb.»

*Yesu cǐre' kutafaaku ηmile'
(Mark 4:35-41; Luk 8:22-25)*

23 *Yesu kǎn' buñerbu nε u'panpaankaab mǎ paan' u'bo.

24 Bi joh ma nnǎ nε kutafaabiiku kuba fii' miñunm bo ki cǐreh inungbegbel fih ki yildeh buñerbu nnǎ bo. Nin nεn kε ηǎ *Yesu wǎn dǎ nε ki gǎh.

25 Nε bi baa' ki lá finde' wǎ, ki tǎke' wǎ ki ye: «Yonbdaan, ηmien tε, tǐ benh tǐ luo nε.»

26 Nε u ye: «Bε tien' ni sεn' bujεwaanbu? Ni'tekjim nε pǎre' nε.» Nεn saan nε u fii' ki tien' kutafaaku nin miñunm bo. Nε kutafaaku nin miñunm kε ηmile' cim.

27 Nǐ cuo' binib miyǎkm, nε bi niireh ki teh: «U yé bε ya nitunbu sǎ, kutafaaku nin miñunm kε tǐ boh wǎ?»

*Yesu ηǎre' isenpol binib bile saan
(Mark 5:1-20; Luk 8:26-39)*

28 Bi tǐ baa' miñunciεnm ya gbaatǎl, Gadara yaab ya tinfεnm ni, nε binib bile ñεn' ikul bó ní ki cende' wǎ. Isenpol nε là ηaake bε. Bi là bre cεεn nε, nε nib ηa kaabe ki ñεh ní'bó ya sεn.

29 Bi laa' *Yesu ma nnɔ, nɛ ki wuureh i ya t̄aan bo ki teh: «Uwien ya Bijɛ, tinbi nin sin tu lɛ nɛ? A baa' á lá jènde tɛ nɛ uyo ŋa laan baa'-aa!»

30 Tɔ, fangambɛ biba mɔ là te ka fɔke nin ni'saan ki yɛbe ka dindin, bi kpaah bɛ.

31 Nɛ isɛnpol nnɔ gbáan' *Yesu ki ye: «A ŋɔre' tɛ binib biɛ saan la, á cɛbe tɛ tí jo kí tí kɔ fangambɛ biɛ nɔ.»

32 Nɛ *Yesu ye: «Li joh mɛn.» Nɛ ì siere' binib nnɔ saan, ki tí kɔn' fangambɛ nnɔ. I ya t̄aan bo, nɛ fangambɛ nnɔ kɛ sɛn' ki tinde' ligbɛngbɛnl, ki tí lu' miñunm ni ki luo'.

33 Bà kpaah fangambɛ nnɔ sɛn' ki jon' udu bó, ki tí tɔke' binib *Yesu cɛre' bijɛb nnɔ faake' ma bo nin nà kɛ tien'.

34 Udu nnɔ ya nib kɛ ñɛn' ki lá tuobe' *Yesu usɛn ni, nɛ ki gbáan' wɔ ki ye wɔ í ñɛ bi'tinfɛnm ni.

9

*Ujɛ uba ya t̄aan nin u'nuɔ faan' Yesu cɛre u faake'
(Mark 2:1-12; Luk 5:17-26)*

1 *Yesu liebe' ki kɔn' buñɛrbu ki tí puore' miñunciɛnm ki kun' u'du ni.

2 Nɛ bi tɔke' ujɛ uba linagɛnl bo u't̄aan nin u'nuɔ kɛ faan' ki baa' u'saan. U laa' bi teke' wɔ ki jin' ma nnɔ, nɛ u tɔke' ujɛ wà ya t̄aan nin u'nuɔ faan' nnɔ ki ye: «N'bukɛ, cuo a'ba, n fɛre' ŋɛ a'biere ŋɔ.»

3 Nɛn saan nɛ *Yiko ya wɔnwɔknb biba maaleh ki teh: «Ujɛ wuɔ sukreh Uwien nɛ.»

4 *Yesu bɛnde' bi'yɛnmaale, nɛ ki tɔke' bɛ ki ye: «Bɛ tien' ni ŋmɔbe yii ya yɛnmaalbiere?»

5 Ni lɛ ba nɛ faa? N tɔke wɔ kí ye n fɛre' wɔ u'biere nɛ faa bii wɔ í fii kí cuon nɛ faa?

6 Nɛn bo, n li wuɔn nɛ kɪ ye *Unil ya Bijɛ ɲmɔbe mituɔm uɲɛndun wuu ni wɔ ɲ fɛrɛ binib bi'biere.» Nɛ ki tɔke' wɔ ya nuɔ nin u'taan faan' nnɔ ki ye: «Fii, kɪ yuure a'nagɛnl, kɪ li kunh.»

7 Nɛ u fii', ki kun'.

8 Linigol nnɔ laa' nnɔ ma nnɔ, nɛ ɲɪ cuo' bɛ bujɛwaanbu, nɛ bi pɛke' Uwien u de' binib mituɔm mɔ nnɔ bo.

*Yesu yin' Matie wɔ ɲ paan u'bo
(Mark 2:13-17; Luk 5:27-32)*

9 *Yesu siere' ni'saan ki joh ma nnɔ, nɛ ki laa' ulɛnpotekl uba kɛ lɛnpotekbùol, bi yih wɔ Matie. Nɛ *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Paan n'bo ɲɪ.» Nɛ u fii' ki paan' u'bo.

10 Ni ya puoli bó nɛ *Yesu te Matie den ki jinh tijier. Bilɛnpotekb ligol nin bibiɛrdɛnb mɔ baa' ki kɛ wɔn nin u'panpaankaab saan, ki jinh.

11 *Farisiɛnmbɛ laa' nnɔ ma nnɔ, nɛ ki niire' u'panpaankaab ki ye: «Bɛ tien' ni'cɛnbaa tɛ ki jinh nin bilɛnpotekb nin bibiɛrdɛnb-i?»

12 *Yesu cii' bi len' ma bo, nɛ ki tɔke' bɛ ki ye: «Binib bà ɲmɔbe laanfɛ ɲa nuunh dɔktiɛ, bà bun nɛ nuunh dɔktiɛ.»

13 Nɪ kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Uwien ɲa yɛ bɛ ɲ li teh tuɔrɛ ki dienh wɔ, ama u yɛ bɛ ɲ li muɔh tɔb micɛcɛkm nɛ. Nɛn bo, li joh mɛn kɪ tɪ bɛnge iɲɔbon yɛ nɔ ya tingi. Kimɛ ma baa' ɲ yin nimɔnb, n baa' ɲ yin bibiɛrdɛnb nɛ.»

*Uɲɔlɔle ya gbɛr
(Mark 2:18-22; Luk 5:33-39)*

14 Tɔ, San ya panpaankaab baa' ki lá niire' Yesu ki ye: «Bε tien' tinbi nin *Farisienmbε lùoh buñɔbu, nε a ya panpaankaab ben ηa lùoh?»

15 Nε u jiin' bε ye: «Binib bà bi yin' bε upiikuɔn li fre kí li te uyensaa ni uyo wà piice laan te bi'saan-ii? Ama uyo uba we ní bε rí ñen piice nnɔ bi'saan. U ya yo nε bi li lɔle buñɔbu.»

16 Nε ki tí ye: «Uba ηa rí taa kpɛlɛfɛnku ya jenl, kí lekn liliɛrkpaal. U tien' nnɔ la, kukpɛlɛfɛnku ya jenl nnɔ li kere liliɛrkpaal nnɔ nε libònl nnɔ rí yεbre kí pukn.

17 Uba mɔ ηa rí taa midaam mà ηa laan muɔ' ki ben' kí piεke iyɔkpaan ni. U tien' nnɔ la, iyɔl nnɔ li kpiere kí saa, nε midaam nnɔ mɔ rí wule kí ñende. Bi piεkeh midaam mà ηa laan muɔ' ki ben' iyɔfɛn ni nε. Bi tien' nnɔ la, liyɔl nnɔ ηa rí saa, midaam nnɔ mɔ ηa rí wule.»

Yesu cère' upii uba faake', ki mεkre' kibupiik kiba mɔ

(Mark 5:21-43; Luk 8:40-56)

18 *Yesu te ki lienh, nε uciɛn uba baa', ki lá gbaan' u'nintuɔli ki tɔke' wɔ ki ye: «N'bisε kpo' itaan yiε bo nε. Ama dɛn kí taa a'nuɔ kí paan u'bo, ηɔ wɔ rí liεbe kí li fuobe.»

19 Nε *Yesu fii' ki paan' u'bo nin u'panpaankaab.

20-21 Tɔ, upii uba mɔ là te ni'saan, ki laa' tifer ibin piik nin ile ta gben'. U maale' u'yɛnm ni ki ye: «N mε' u'wɛngolkaar mɔnɔn la, n li faake nε.» Nε ki baa' *Yesu ya puoli bó ní, ki nεkn' wɔ, nε ki mε' u'wɛngolkaar ya ñɔgbɛn.

22 *Yesu jibe' ki laa' wɔ, nε ki tɔke' wɔ ki ye: «N'bisε, cuo a'ba. A'tekjim nε ηmien' ηε.» Nε u pɔk ki faake' i ya tãan bo.

23 *Yesu tĩ baa' uciɛn nnɔ den, nɛ ki laa' biwopieb nin linigol te ni'saan ki ŋmɔbe kuwaaku ki gbien'.

24 Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Ñɛ mɛn saali, kimɛ kibupiik nnɔ ŋa kpo', kĩ gɔh nɛ.» U len' nnɔ ma nnɔ, nɛ bi lɛh wɔ.

25 Bi ŋɔre' linigol nnɔ ki ñɛn' saali, nɛ u kɔn' kibupiik nnɔ dɔ kuduku kùà ni nnɔ, ki cuo' ki'nuɔ, nɛ kĩ fii'.

26 Nɛ tigber nnɔ yɛre' ki gbe mitinfɛnm nnɔ ni ni'kɛ saan.

Yesu cère' ijùɔn ile likre'

27 *Yesu siere' ni'saan ki bure'. U joh ma nnɔ, nɛ ijùɔn ile pɛ u'bo, ki wuureh ki teh: «*Dafid ya yaabile*, muɔ tɛ micɛɛkm.»

28 *Yesu tĩ baa' iden, ijùɔn nnɔ nɛkn' wɔ, nɛ u niire' yè ki ye: «Ni teke' ki jin' ki ye n li fre kí likre nɛ-ɛɛ?» Nɛ ì jii'n' wɔ ki ye: «A li fre, Yonbdaan.»

29 Nɛ u mɛ' i'nun, ki tɔke' yè ki ye: «Nè ní tien nɛ tɛn ni teke' nni ki jin' ma bo.»

30 Nɛ ì likre'. Nɛn saan nɛ u tùɔre' ki kpekpe' i'bo ki ye ì la tɔke nil.

31 Ama bi ñɛn' ma nnɔ, nɛ ki lienh u'bó mitinfɛnm nnɔ ni ni'kɛ saan.

Yesu buu' ulɛntɛb uba

32 Tɔ, uyo wà bi ñɛh nnɔ, nɛ bi tuke' ní uje uba usɛnpol cère' u'lɛnl tɛbe' ki baa' *Yesu saan.

33 *Yesu ŋɔre' usɛnpol nnɔ, nɛ u ji freh ki lienh. Nĩ cuo' linigol miyɔkm cɛɛn, nɛ bi ye: «Ta laan laa' niɛ ya bonn tinbi Israyel yaab ni.»

* 9:27 Dafid ya yaabile yé miyinm mà uyo uba la, bi taah mè ki yih Uwien là pùon' ki ye u li sɔn wà ní wɔ ní li yé ubɛr nnɔ nɛ. Bi ke'le' tigbɔnt tà Grɛkmbɛ ya lenm ni nnɔ, bi ke'le' ki ye Dafid ya Bijɛ nɛ.

34 Ama *Farisienmbɛ ben lienh ki teh isɛnpol ya ciɛn nɛ de' wɔ mituɔm u ŋuɔh isɛnpol binib saan.

Yesu muɔh inigol micɛcɛkm

35 *Yesu cuonh iducenciɛn kɛ ni nin iduwawaale ni, ki wɔknh binib itáan ya dur ni, ki kpaandeh Uwien ya bɛl ya gbɛmɔnmɔnt, ki buuh iwɪɛn kɛ ya bol.

36 U laa' inigol, nɛ ki muɔ' bɛ micɛcɛkm cɛɛn, kime bi dɔre', bi'yɛnm saa', nɛ bi te tɛn ipe yà ŋa ŋmɔbe wa kpaah yè.

37 Nɛ u tɔke' u'panpaankaab ki ye: «Tijier ben' ki yebe, ama bà li taan tù ŋa ji yebe.

38 Nɛn bo, gbáan mɛn ukpɛdaan wɔ ń sɔn bitonsɔnb bɛ ń tɪ taan u'jier.»

10

*Yesu ya tondb piik nin bile
(Mark 3:13-19; Luk 6:12-16)*

1 Nɛ *Yesu yin' u'panpaankaab piik nin bile nnɔ ní, ki de' bɛ mituɔm bɛ ń li ŋuɔh isɛnpol binib saan, kí li buuh iwɪɛn kɛ ya bol.

2 U'tondb piik nin bile nnɔ ya yel sɔ: ukpiɛk, Simɔn wà bi yih wɔ Pier nnɔ nin u'ninjɛ Andre, Sebede ya bijjɛb Saak nin u'ninjɛ San,

3 Filip nin Batelemi, Toma nin Matie ulɛnpotekl, Alfe ya bijjɛ Saak nin Tade,

4 Simɔn wà ya nun mɔn u'du ya gber* bo nin Sudas Iskariyɔt wà lá li kuɔre Yesu nnɔ.

* **10:4** Yesu ya yo, Sufmbɛ ni, biba ya nun là mɔn bi'du ya gber bo nɛ, nɛ bi mɔh bɛ ń fie bi'du Erom yaab saan.

*Yesu sɔn' u'tondb piik nin bile
(Mark 6:7-13; Luk 9:1-6)*

⁵ *Yesu sɔn' u'tondb piik nin bile nnɔ, nɛ ki tɔkɛ' bɛ ki ye: «La jo mɛn bɑ ɲa yɛ Sufmbɛ ya du ni. Ni'taal la tɛ Samari ya tinfɛnm ya du uba mɔnɔn ni.

⁶ Ama li joh mɛn Israyɛl yaab saan, kime bɛn nɛ te tɛn ipe yà ture' usɛn.

⁷ Ni joh la, ní li kpaandeh ki teh Uwien ya bɛl nɛkn' ní ɲɔ!

⁸ Kí li buuh biwiɛnb, kí li mɛkreh bitɛnkpiib, kí li cɛreh ijend lùoreh, kí li ɲuɔh isɛnpol binib saan. Ni laa' mituɔm nnɔ ma, na pɛn' niba. Ni'mɔ ní li buuh binib, ki la li nuunh paaku.

⁹ Ni joh la, ni la tuke ɲɔkm, ki la tuke like ya kur, ki la cùɔn likbu buba nin bu'tɔbu;

¹⁰ ki la tuke sɛnjokɔl, ki la tuke liɛr ile, ki la tuke tacaan, ki la ɲuuke gbien, kime utons�ɔnl kɛ jinh u'tuonl bo nɛ.

¹¹ «Ni tí baa' udu wà ni la, ní nuun unimɔn wà li teke nɛ u'den, kí li te nɛn saan kí tí baa' uyo wà ni li siere udu nnɔ ni.

¹² Ni kɔn' iden yà ni la, ní fuonde iden nnɔ ya nib kí ye: «Li te mɛn uyɛnduɔn ni.»

¹³ Iden nnɔ ya nib teke' nɛ la, uyɛnduɔn nnɔ li yɛ bi'yu nɛ. Ama ba teke' nɛ la, u li juore ni'yu nɛ.

¹⁴ Iden yà ya nib bii udu wà ya nib ɲa teke' nɛ, ka teke' ni'gber mɔ la, ɲɛ mɛn nɛ kí kpaakpaare ni'taan ya tɛngunku† kí wiɛ nɛ.

¹⁵ N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, lidaali là Uwien li bu binib tibuur nnɔ, binib nnɔ ya tudɛre li cɛn Sodɔm nin

† **10:14** Sufmbɛ bo kí kpaakpaare itaan ya tɛngunku ya tingi si: nà kɛ ji tu unil la, ni yɛ u'yaar nɛ, na ji yɛ uba yaar.

Gomər ya du ya nib yu.»

*Bi li jènde Yesu ya nib ma bo
(Mark 13:9-13; Luk 21:12-17)*

¹⁶ «N sɔnh nɛ ma nɔ, ni li te tɛn ipe nɛ te ikèr ya siik ni. Nɛn bo, ní li ceke tɛn iwɛ, kí li te suoo tɛn inɛnjel.

¹⁷ Li bɛn mɛn binib bó, bi lá li cuo nɛ kí jon tibuur, kí ñí nɛ inalebe bi'táan ya dur ni.

¹⁸ Min bo, bi lá li tuke nɛ kí jo tibuur idu ya ciɛnb nin bibɛrb saan. Nnɔ nɛ ni li yé n'mònkunb bɛn nin bà ɲa yé Sufmbɛ kɛ saan.

¹⁹ Bi cuo' nɛ ki jon' tibuur la, la ñiin mɛn ni li len ma bo bii ni li len kí ye bà. Uyo lá baa' la, ni li bende ni li len kí ye bà.

²⁰ Kimɛ na yé ninbi nɛ li len, ni'Baa *Uwien ya Fuoñaanm nɛ li cère ní len.

²¹ «U ya yo nɛ unil li kuɔre u'ninje, bɛ ní ku wɔ. Baa mɔ li kuɔre u'buk, bɛ ní ku kè. Mubumu mɔ li fii kí sere mu'naambɛ nin mu'baambɛ bo, kí cère bɛ ní ku bɛ.

²² Min bo nɛ binib kɛ li nɛn nɛ. Ama wà kɛ li mɛnde kí li ɲmɔɲmɔbe kí tí fɔre nnɔ, wɔn nɛ li ɲmɛre.

²³ Bi jèndeh nɛ udu uba ni la, ní sɛn kí jo udutɔ ni. N tɔkeh nɛ imòn nɛ, *Unil ya Bijɛ li baa ní kí lɛ na laan bòn' Israyɛl ya du kɛ.

²⁴ «Wà bɛngɛh ɲa ní cɛn wà wɔknh wɔ. Utonsɔnl mɔ ɲa ní cɛn u'cɛnbaa.

²⁵ Ní kpɛ wà bɛngɛh ní li te tɛn wà wɔknh wɔ nɛ, utonsɔnl mɔ ní li te tɛn u'cɛnbaa. Bi yin' ududaan isɛnpol ya ciɛn Bɛlsebul la, ba ní yin u'den yaab mɔ nà cɛn' nnɔ-ɔɔ?»

Li fenge men Uwien baba

(Luk 12:2-7)

²⁶ «Nen bo, la fenge men nib. Niba ɲa te ki buɔ ɲɔ ba lá li ɲen nè upaan bo. Tigber tuba mɔ ɲa te kí juore kí li buɔ ɲɔ ba lá li bende tù.

²⁷ N tɔkeh ne nà licinɲunl ni nnɔ, kpaande nè men kuwenwenku ni. N bunbeh ne nà litubl ni nnɔ, kpaande nè men kudulekaaku ya paaki.

²⁸ La fenge men nib, kime bi kuuleh tigbenent baba ne. Ba ní fre kí ku naank. Li fenge men wà li fre kí ku tigbenent nin kinaank ke umu wà ɲa ní kpiin ni.

²⁹ Bi li fre kí kuɔre inuɔn ile iɲe ne? Nin nen ke ɲɔ uba mɔnɔn ɲa ní lu kí kpo ɲɔ ní'Baa ɲa ben.

³⁰ Ninbi wɔn, Uwien ben haali ní'yur mɔnɔn ya ɲɔbu.

³¹ Nen bo, la fenge men. Ni cɛn' inuɔn ligol.»

Li lienh binib ya nun bó ki teh a yé Yesu yɔ

(Luk 12:8-9)

³² «Wà ke lienh binib ya nun bó ki teh u yé n'yɔ la, n'mɔ li len n'Baa wà te paaki bó ya nun bó kí ye udaan mɔ yé n'yɔ ne.

³³ Ama wà ke lienh binib ya nun bó ki teh wa yé n'yɔ la, n'mɔ li len n'Baa wà te paaki bó ya nun bó kí ye udaan mɔ ɲa yé n'yɔ.»

Na yé ɲɔkpaan, ní yé lituɔl ne

(Luk 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ «Ni la li maaleh ki teh n tuke' uɲɔkpaan ne ki baa' uɲɛndun wuu ni. N tuke' lituɔl ne ki baa'.

³⁵ N baa' ní pàare kibujebuk nin kí'baa ne, kí pàare kibupiik nin kí'naa, kí pàare yaabise mɔ nin u'ce ya naa.

36 Unil den yaab ne li ye u'nennendb.

37 «Wà ke yíe u'naa bii u'baa ki cen' min la, wa kpe wò ní li ye n'yo. Unil wà ke mọ yíe u'bise bii u'bije ki cen' min la, u'mọ ọa kpe wò ní li ye n'yo.

38 Wà ke ọa yuunh u'dọpọpọn ki bukeh ki paakeh n'bo la, wa kpe wò ní li ye n'yo.‡

39 «Wà nuunh wò ní fie u'miel la, wọn ne li kpo kí juore fenm. Wà li tuo kí kpo min bo nnọ, wọn ne li le limiel.»

Uwien li su binib ma bo
(Mark 9:41)

40 «Unil teke' ne la, u teke' min ne. Unil teke' nni la, u teke' wà sọn' nni ní nnọ ne.

41 Unil teke' *Uwien ya ñabonsoknl ki ye u ye *Uwien ya ñabonsoknl ma nnọ ne cère' u teke' wò la, u li le *Uwien ya ñabonsoknl ya suul. Unil teke' unimọn ki ye u ye unimọn ma nnọ ne cère' u teke' wò la, u li le unimọn ya suul.

42 N tọkeh ne imọn ne, wà ke de' ibaan yie nọ ya uba kiñunyibuok baba mọnọn, ki ye u ye n'panpaanke ma nnọ ne cère' u de' wò la, wà ní lúo u'suul fiebu.»

11

San wà siih binib Uwien ya ñunm sọn' u'panpaankaab Yesu saan
(Luk 7:18-35)

1 *Yesu tọke' u'panpaankaab piik nin bile bi li tien ma ki tí gben' ma nnọ, ne ki siere' ni'saan, ki jon' ki tí wọknh binib Uwien ya gber, ki kpaandeh tù mitinfenm nnọ ya du ni.

‡ 10:38 *Yesu ya yo, bi là ye be ní kpe unil la, wọn bugben ne tukeh u'dọpọpọn ki joh bi li tí kpe wò ná saan.

² Tɔ, San wà siih binib Uwien ya ñunm te lipɛkl ni uyo wà nnɔ nɛ ki cii' *Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo ya tòn bɔ. Nɛ ki sɔn' u'panpaankaab u'saan, ki ye bɛ ní tĩ niire wɔ kí ye

³ wɔn nɛ yé wà li baa ní* nnɔ bii bi li guure utɔ nɛ?

⁴ Bi tĩ niire' Yesu, nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Liebe mɛn kí tĩ tɔke San ni cii' nà nin ni laa' nà:

⁵ ijùɔn likreh, iwɔb cuonh, ijend lùoreh, igbaan ciih, bitɛnkpiib mɛkreh, nɛ bijiinb ciih Uwien ya gbɛmɔnmɔnt.

⁶ Wà ŋa tùre' Uwien ya sɛn min bo la, Uwien ya mɔnm te u'bo.»

⁷ San ya panpaankaab liebeh uyo wà nnɔ, nɛ *Yesu cin' ki tɔkeh linigol San ya gbɛr ki teh: «Ni là jon' kupenpelku ni ní tĩ liike ba? Ni là jon' ní tĩ liike limuɔnl là mitafaam jèngɛh lè nɛ-ɛɛ?

⁸ Ni nín là jon' ní tĩ liike ba? Ni là jon' ní tĩ liike unil wà guo tikpɛlcɛmɔnmɔnt nɛ-ɛɛ? Binib bà guoh tikpɛlcɛmɔnmɔnt kɔh biberb den nɛ.

⁹ Tɔ, ni nín là jon' ní tĩ liike ni lɛ bonn nɛ? Ni là jon' ní tĩ liike *Uwien ya ñɔbonsɔknl nɛ-ɛɛ? N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, u cɛn' *Uwien ya ñɔbonsɔknl mɔnɔn.

¹⁰ Kimɛ wɔn San bo nɛ ní kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Liike, n li sɔn n'tond wɔ ní liere ŋɛ, kí lá tùre a'sɛn.»

¹¹ N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, ba laan maa' nil uba u cɛn' San wà siih binib Uwien ya ñunm nnɔ. Ama unil wà yé uwaal Uwien ya bɛl ni cɛn' wɔ.

¹² Kí ñɛ San là siih binib Uwien ya ñunm uyo wà kí lá baa fɛnfɛnnɔ, bi piikeh Uwien ya bɛl nin ufaa

* **11:3** Bi ye *Wà li baa ní* la, bi niireh Uwien là pùon' ki ye u li sɔn wà ní wɔ ní lá ŋmien Sufmbɛ nnɔ nɛ.

nε, nε bà faa nuunh be ní fie lè†.

13 *Uwien ya ñòbonsòknb kε nin yiko là len' ní li te ma bo, kí lá baa San ya yo.

14 Ni yíe ní cii mǎnmǎnm la, ní li ben kí ye San yé *Uwien ya ñòbonsòknl *Eli wà bi li liebe ní nnò nε.

15 Wà ñmòbe litubl la, wò ní cii.

16 «N li taa ba kí nenge fεnfennò ya nib-i? Bi naan tεn mubumu nε kε kidaak ni ki jeleh, ki tókeh mu'tǎmu

17 ki teh: <Ti piebe' nε liwol,

nε na ñǎn' ciεk.

Ti gεn' ikuyuon,

nε na kpiεnde'.>

18 «Kime San baa' ki kùò tijier tubambε, ki lùoh buñòbu, ka ñuh daam, nε bi ye usεnpol nε ñaake wò.

19 *Unil ya Bijε baa' ki jinh ki ñuh, nε bi ye: <Liike mεn uje wuò yé ufǎnfuòb nε, ki yé udeyibl, ki jǎreh nin bilεnpotεkb nin bibiεrdεnb.> Tò, Uwien ya tùon nε wǎngεh u'yεnfuom mǎn ki kpe ma bo.»

*Ní bre idu yà ña tuo' ki teke' Yesu ki jin' nnò bo
(Luk 10:13-15)*

20 Tò, *Yesu cin' ki kǎnh nin idu iba ya nib. U là tien' miyòkm ya bont tù yebe idu nnò ní, nε i'ñib ña lèbre' bi'tetem. Nεn nε cère' u kǎnh nin be.

21 U len' ki ye: «Korasinn yaabε, ní bre ni'bo. Bεtsayida yaabε, ní bre ni'mò bo. Kime ni laa' miyòkm ya bont tà ni'bùol nò, Tir nin Sidǎn yaab mò bi là laa' tù la, bi bi tien' tεn bi kε mikuum nε,

† 11:12 Migbiirm mie ya ciim te bolm mile bo nε: *Ki ñε San là siih binib Uwien ya ñunm uyo wà kí lá baa fεnfennò, bi piikeh Uwien ya bel nin ufaa nε, nε bà faa nuunh be ní fie lè bii kí ñε San là siih binib Uwien ya ñunm uyo wà kí lá baa fεnfennò, binib ya nun mǎn be ní kò Uwien ya bel ni nin ufaa nε.*

ki pùnpùkn' mifentem, ηᵛ kí wuᵛn kí ye bi lèbre' bi'tetem nǐ wuᵛke'.

²² N tᵛkeh nε nε, lidaali là Uwien li bu binib tibuur nnᵛ, ni ya tudere li cεn Tir nin Sidᵛn yaab yu.

²³ Ninbi Kapεrnawum yaabε, ni maaleh ki teh Uwien li duon nε paaki nε-εε? U li jiin nε kutεnkpiiku ni nε. Kimε ni laa' miyᵛkm ya bont tà ni'buol nᵛ, Sodᵛm yaab mᵛ bi là laa' tù la, bi'du nnᵛ bi biε ki te nε haali nin dinnᵛ.

²⁴ N tᵛkeh nε nε, lidaali là Uwien li bu binib tibuur nnᵛ, ni ya tudere li cεn Sodᵛm yaab yu.»

*Den mεn Yesu saan kí ε lifuorl
(Luk 10:21-22)*

²⁵ U ya yo nε *Yesu len' ki ye: «Baa, sin ku-taaku nin kitink ya Yonbdaan, a bᵛle' tibont tà biyεnfodεnb nin bibεnbεnb nnᵛ, a taa' tù ki wuᵛn' biwaab nε. Nεn bo nε n pèkeh ηε.

²⁶ Imᵛn, Baa, a yíe nε ki tien' nnᵛ.

²⁷ «Tᵛ, n'Baa nε taa' tibont kε ki ηukn' nni. N'Baa ηa nǐ la, uba ηa bεn min u'Bijε yé udaan wà. Min u'Bijε ηa nǐ la, uba mᵛ ηa bεn n'Baa yé udaan wà. Binib bà n yíe ki taa' n'Baa ki wuᵛn' bε nnᵛ mᵛ bεn u yé udaan wà.

²⁸ «Ninbi bà kε tuke ituk í kpieke ki jii' nnᵛ, den mεn n'saan, n li de nε lifuorl.

²⁹ Buke mεn n'najεdebiku, kí cère n wᵛkn nε, kimε n te suoo nε, ki ηmᵛbe liyεnguol. Ni li ε lifuorl n'saan,

³⁰ kimε n'najεdebiku ya bukm ηa faa. N'tukl mᵛ ηa kpieke.»

12

Saba ya daali ya gbɛr
(*Mark 2:23-28; Luk 6:1-5*)

¹ *Saba uba ya daali, *Yesu nin u'panpaankaab gɛbreh ikpàan iba ni. Mikònm cuo' u'panpaankaab, nɛ bi cin' ki coh ijifen* ki cienh ki nukeh ki ηmònɛ.

² *Farisiɛnmbɛ laa' bi teh nnɔ ma nnɔ, nɛ bi tɔke' *Yesu ki ye: «Liike a'panpaankaab teh yiko ye bi la teh nà *Saba ya daali ma.»

³ Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Na kaan' *Uwien ya gbɔnku ni *Dafid là tien' ma bo nɛ-ɛɛ? Mikònm là cuo' wɔn nin u'nib,

⁴ nɛ u kɔn' Uwien ya ninbonl ni, ki taa' kpɔnɔ wà bi taa' ki de' Uwien nnɔ wɔn nin bɛn ηmòn'. Ama bitɔtuɔrkaab baba ηa ní la, wɔn nin u'nib ηa ηmɔbe sɛn bɛ ní ηmòn kpɔnɔ nnɔ.

⁵ Bii na kaan' nà kɛle' yiko ya gbɔnku ni nɛ? Ní kɛle' ki ye *Saba ya daali la, bitɔtuɔrkaab kɛndeh *Saba ya daali ya yiko bo nɛ Uwien ya duku† ni, ama uba ηa biindeh bɛ.

⁶ N tɔkeh nɛ nɛ, unil te niɛ saan nɔ ki cɛn' Uwien ya duku‡.

⁷ Ní kɛle' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Uwien ηa yíe bɛ ní li teh tuɔrɛ ki dienh wɔ ama u yíe bɛ ní li muɔh tɔb micɛɛkm nɛ.» Ni bi bɛn iñɔbon nnɔ ya tingi la, na bi li biindeh binib bà ηa ηmɔbe biil nɔ.

* **12:1** Bi yin' nà *ijifen* migbiirm miɛ ni nnɔ yé *Sufmbɛ donbó ya jier tuba nɛ bi yih tù ble. † **12:5** Migbiirm miɛ ni bi ye Uwien ya duku la, ba niireh kuduku nnɔ ya benku ni baba, bi niireh iluo mɔ nɛ. Nà saan kɛ bi ye Uwien ya duku la, bi sɔbe ki niireh iluo nnɔ nɛ. ‡ **12:6** Bi li fre kí lɛbre *Unil te niɛ saan nɔ ki cɛn' Uwien ya duku kí ye nà cɛn' Uwien ya duku te niɛ saan nɔ mɔ.*

⁸ Tɔ, *Unil ya Bijε nε ηmɔbe usεn wɔ́ n wuɔn bi li tien nà *Saba ya daali.»

Ujε uba ya nuɔ faan', Yesu cère u faake' Saba ya daali

(Mark 3:1-6; Luk 6:6-11)

⁹ Tɔ, *Yesu siere' ni'saan, nε ki kɔn' bi'taanl ya duku ni.

¹⁰ Ujε uba mɔ te len u'nuɔ uba faan'. Nε bi niire' Yesu ki ye: «Unil ηmɔbe usεn wɔ́ n buu uwiεn Saba ya daali-ii?» Kime bi là nuunh bi li dule nà bo kí biin wɔ́ nε.

¹¹ Nε u ye: «Ni'ni ηmε nε ηmɔbe upebaab, nε upe nnɔ lu' kubùoku ni *Saba ya daali la, wa ń n̄en wɔ́?»

¹² Unil ηa cεn' upe-ee? Nεn nε wuɔn' ki ye ti'yiko ye unil ηmɔbe usεn wɔ́ n̄ tien nà mɔn *Saba ya daali.»

¹³ Nε ki tɔke' ujε wà ya nuɔ faan' nnɔ ki ye: «Tende a'nuɔ.» U tɛnde' u'nuɔ nε u jire' u'ciem tɛn u'tɔ.

¹⁴ Nεn saan nε *Farisiεnmbε nnɔ n̄en' ki taan' ki kεle' be n̄ gbiere kí liike bi li tien ma kí ku Yesu.

Yesu yé Uwien ya tonsɔnl nε

¹⁵ *Yesu cii' ma nnɔ nε ki siere' ni'saan. Linigociεnl paan' u'bo, nε u buu' bi'ni biwiεnb kε,

¹⁶ ki kpekpe' bi'bo ki ye bi la cère be n̄ bende wɔ́.

¹⁷ U tien' nnɔ ηɔ *Uwien ya n̄ɔbonsɔknl Esayi là len' nà nnɔ n̄ n̄ tien nε. U là len' ki ye Uwien ye:

¹⁸ «N'tonsɔnl sɔ nɔ,

N yie wɔ́,

N'yεnm sɔnge u'bo,

nε n gènde' wɔ́.

N li jiin n'Fuoñaanm u'bo,

ηɔ wɔ́ n̄ li tɔkeh inibol kε n li bu binib tibuur ma bo.

¹⁹ Wa n̄ li nuunh gber, ka n̄ li wuureh,

ba ní cii u'waaku bó isenje ni.

²⁰ Wa ní tonde limuɔnl là kuɔ' ki gbàabe,
ka ní kpiin lifrl là benh lè ní kpiin,
u li te nnɔ nɛ kí tí baa uyo wà
u li cère nibonmɔnn ní liere usen.

²¹ «Wɔn bo nɛ inibol kɛ li ηmɔbe lidɛndɛnl.»

*Biba ye Yesu ηmɔbe Belsebul ya tuɔm nɛ
(Mark 3:20-30; Luk 11:14-23)*

²² U ya yo nɛ bi tuke' ní uje uba ki baa' *Yesu saan.
Usenpol nɛ cère' u yé ujuɔn, u'lenl mɔ tɛbe'. *Yesu
buu' wɔ, nɛ u ji freh ki lienh, ki lenh mɔ.

²³ Ní cuo' linigol nnɔ kɛ miyɔkm, nɛ bi lienh ki
teh: «Uje wuɔ ηa lii yé *Dafid ya yaabil-ii?»

²⁴ Ama *Farisienmbɛ cii' nnɔ ma nnɔ, nɛ ki lienh
ki teh isenpol ya ciɛn Belsebul nɛ dienh wɔ mituɔm
u ηuɔh isenpol binib saan.

²⁵ *Yesu bɛn bi'yɛnmaale ma nnɔ, nɛ ki tɔke' bɛ
ki ye: «Libɛl là kɛ ya nib bore' tɔb ki kɔnh bi'ηmiel
ni la, libɛl nnɔ li juore fɛnm nɛ. Udu uba ya nib bii
iden iba ya nib mɔ bore' tɔb, ki kɔnh bi'ηmiel ni la,
udu nnɔ bii iden nnɔ mɔ li juore fɛnm nɛ.

²⁶ Nɛn bo, Satan liɛbe' ki ηuɔh wɔn Satan binib
saan la, u kɔnh nin u'ba nɛ, nɛ u'bel li tien mila ka
ní juore fɛnm-i?

²⁷ Ní len' ki ye isenpol ya ciɛn *Belsebul nɛ de' nni
mituɔm n ηuɔh isenpol binib saan. Tɔ, ηmɛ nín de'
ni'panpaankaab mɔ mituɔm bi ηuɔh isenpol binib
saan-i? Ní'panpaankaab teh ma bo nɛ li wuɔn kí
ye ni ηmɔbe imɔn bii na ηmɔbe.

²⁸ Ama *Uwien ya Fuoñaanm nɛ dienh nni
mituɔm n ηuɔh isenpol. Nɛn nɛ wuɔn' ki ye Uwien
ya bel baa' ní ni'saan.

29 Mitəm la, uba ŋa ní fre kí kɔ ufɛfaa den, kí fie u'bont, ka ŋmɔbe tuəm mà u li kpiɛ kí lòle wɔ kí yaan. U lòle' wɔ la, u ya yo nɛ u li fre kí kɔ u'den kí fie u'bont.

30 «Wà kɛ ŋa se n'ciɛk bó la, u nɛn nni nɛ. Wà kɛ ŋa taakeh ki toreh nni la, u kpiɛndeh nɛ.

31 Nɛn bo, n tɔkeh nɛ nɛ, Uwien li fère binib bi'biere kɛ, kí fère bɛ bi sukreh wɔ isuk yà kɛ. Ama unil suke' *Mifuoñaanm mɛn la, Uwien ŋa ní fère wɔ.

32 Unil len' *Unil ya Bijɛ bo fɛnfɛnm la, Uwien li fère wɔ. Ama unil len' *Mifuoñaanm mɛn bo fɛnfɛnm la, Uwien ŋa ní fère wɔ kitink kiɛ bo, ka ní fère wɔ paaki bó mɔ.»

Busubu nin bu'bii ya gɛr
(Luk 6:43-45)

33 «Ní li bɛn kí ye busubu mɔn la, bu'bii mɔ li mɔn nɛ. Bù bre la, bu'bii mɔ li bre nɛ. Busubu ya bii nɛ li cère bɛ ní bɛnde bù yé busubu bùa ya bol.

34 Iwaaɛb ninbi, ni bre ma nnɔ, ni li tien mila kí len inɔbon yà mɔn-i? Kimɛ unil kɛ len' ki kun' nà bó la, ní ñɛn' iyɛnmaale ya te u'fɛl bo nɛ.

35 Unimɔn ya yɛnmaalmɔnmɔn nɛ cèreh u teh nà mɔn, nɛ ubierdaan ya yɛnmaalbiere cèreh u teh nà bre.

36 «N tɔkeh nɛ nɛ, lidaali là Uwien li bu binib tibuur nnɔ, nɛn daali nɛ u li niire bɛ bi là len' ñɔbonfɛnfɛnm wà kɛ nnɔ ya gɛr.

37 A'lenm bo, nɛ Uwien li bù ŋɛ ugbɛmɔndaan bii u li biin ŋɛ.»

Bi yie Yesu ní tien miyɔkm ya bonn
(Mark 8:11-12; Luk 11:29-32)

38 U ya yo nε *Yiko ya wɔnwɔknb biba nin *Farisiεnmbε biba tɔke' *Yesu ki ye: «Cεnbaa, ti yíe á tien miyɔkm ya bonn niba nε tí lε.»

39 Nε u tɔke' bε ki ye: «Ninbi fεnfennɔ ya nibε, ni yé binibierb nε, ka cuube Uwien saan, nε ki nuunh ní lε miyɔkm ya bonn. *Uwien ya ñɔbonsɔknl *Sonas ya yɔkm ya bonn baba ña ní la, na ji li lε yɔkm ya bontɔnn niba.

40 Sonas là tien' ujenciεn ya benku ni iwien ita nin tiñɔnt tuta ma nnɔ, nnɔ nε *Unil ya Bijε mɔ li tien kitink ni iwien ita nin tiñɔnt tuta.

41 Uwien li bu binib tibuur lidaali là nnɔ, Ninif yaab li fii kí sere fεnfennɔ ya nib ya nun bó kí biin bε. Kimε *Sonas là kpaande' Ninif ya du ni Uwien ya gber ma nnɔ, bi là cii' nε ki lèbre' bi'tetem. Ama unil te niε saan nɔ ki cεn' *Sonas. §

42 Uwien li bu binib tibuur lidaali là nnɔ, *Seba ya piiber li fii kí biin fεnfennɔ ya nib, kimε u là ñεn' ní fɔnfɔkm nε wɔ ní lá cenge Salomɔn ya yεnfogber. Ama unil te niε saan nɔ ki cεn' Salomɔn.»*

*Isenpol liebe' unil bo la, ní bre u'bo ma bo
(Luk 11:24-26)*

43 «Uεnpol siere' unil saan la, u cuonh ki lindeh kupenpelku ni nε, ki nuunh u li kèle nà saan kí fuore. U tí luɔ' la,

44 nε wɔ ní ye u li liebe ki tí kɔ u là ñεn' nà saan nnɔ nε. U li liebe ní kí lε niba ña te u'kɔnkuɔn nnɔ ni, bi tùɔre' ki ñère' wù, ki tien' tibonmɔnmɔnt len.

45 Nεn saan nε u li jo kí tí taa ní isenpol ilole ya bre ki cεn' wɔn, i'kε ní lá li ñaake unil nnɔ bo, kí cère wɔ ní juore fεnm kí cεn u là te mikpiεkm ma bo. Ní li te nnɔ nε fεnfennɔ ya nibierb mɔ bo.»

§ 12:41 Liike 12:6. * 12:42 Liike 12:6.

Yesu ya naa nin u'ninjieɓ
(*Mark 3:31-35; Luk 8:19-21*)

⁴⁶ *Yesu laan beɛ ki lienh nin linigol nnɔ, ne u'naa nin u'ninjieɓ baa' ki lá se saali ki nuunh be ń tɔke wɔ tigber.

⁴⁷ [Ne linigol nnɔ ni uba tɔke' wɔ ki ye: «A'naa nin a'ninjieɓ se saali ki nuunh be ń tɔke ne tigber.»]

⁴⁸ Ne *Yesu jiin' wɔ ki ye: «ɲme ye n'naa? Bi le ye n'ninjieɓ-i?»

⁴⁹ Ne ki tende' u'nuɔ ki wuɔn' u'panpaankaab ki ye: «Liike men, n'naa nin n'ninjieɓ sɔ.

⁵⁰ Unil wà ke teh n'Baa wà te paaki bó yíe ma la, wɔn ne ye n'ninje, ki ye n'ninse, ki ye n'naa.»

13

Wà plè' tibonbuor ya bim ya kpenjenm
(*Mark 4:1-9; Luk 8:4-8*)

¹ Nen daali ne *Yesu ñen' ki jon' ki tĩ kèle' miñuncienm ya gbaal.

² Linigocienl taan' u'saan, ne u kɔn' ki kèle' buñerbu buba ni. Linigol nnɔ ke se miñunm ya gbaal.

³ Ne u tɔkeh be tibont tù yebe mikpenjenm ni. U tɔkeh be ki teh: «Ukpaal uba ne là jon' wɔ ń tĩ plè tibonbuor ya bim.

⁴ U plèh ma nnɔ, miba lu' usengbe, ne inuɔn baa' ki lá ki jin' mè.

⁵ Mitɔm lu' kutentiɛku bo, tenbim ɲa yebe nà saan. Tenbim ɲa yebe ma nnɔ, ne mĩ pen' tonm.

⁶ Uwien ñen' ki tonge', ne ki se' mè. Ma ɲmɔbe ñaan mɔnmɔnm ma nnɔ, ne mĩ waan', ki kpo'.

7 Mitəm mə lu' kujεgorku ni. Ne kujεgorku kpré', ki wəbn', ki ku' mè.

8 Mitəm mə lu' kitinmənmənk bo, ne ki lùon'. Miba lùon' kokobk, mitəm piluoluob, mitəm mə pitata.

9 «Wà ηməbe litubl la, wə ní cii.»

Bε tien' Yesu pəh binib mikpenjenm-i?
(Mark 4:10-12; Luk 8:9-10)

10 Ne u'panpaankaab baa' ki lá niire' wə ki ye: «Bε tien' a pəh bε mikpenjenm-i?»

11 Ne u'jiin' bε ki ye: «Uwien cère' ninbi ne bende' u'bel ya gbebolkaar, ama wa cère' ben bende'.

12 Kimε wà ηməbe la, bi li de wə kí pukn, ne wə ní li ηməbe kí gbien. Wà ηa ηməbe la, bi li fie u ηməbe nà waamu nnə mənən ne.

13 Nen ne cère' n pəh bε mikpenjenm. Kimε bi likeh ne ka lenh, ki cengeh ka ciih, ka bende' ni'tingi mə.

14 Bi te nnə ηə *Uwien ya nəbonsəknl Esayi là len' nà nnə nè ní tien ne. U là ye:

«Ni li ciih ka bende' ni'tingi,
kí li likeh ka lenh.

15 Kimε udu wuu ya nib ya yul faa ne.

Bi kpe bi'tub ne,

ki ηuun',

ka yíe bi'nun ní le,

ka yíe bi'tub ní cii,

ka yíe bε ní bende ni'tingi bi'yenm ni,

ka yíe bε ní lèbre bi'tetem,

ηə ní buu bε.» »

16 «Ninbi wən, Uwien ya mənəm te ni'bo, kimε ni'nun lenh, ni'tub mə ciih.

17 N tōkeh ne imòn ne, *Uwien ya ñabonsəknb nin bigbemòndənb ligol là yíe be ní le ni lenh ná nò, ne ka laa' nè, ki yíe be ní cii ni ciih ná nò, ne ka cii' nè.»

*Wà plè' tibonbuor ya bim ya kpenjenm ya tingi
(Mark 4:13-20; Luk 8:11-15)*

18 «Ninbi, cenge men wà plè' tibonbuor ya bim ya kpenjenm ya tingi.

19 Wà ke ciih Uwien ya bel ya gber, ka bendeh tu'tingi la, usenpol ubierò bàareh ne, ki ñendeh bi bule' ná u'fèl ni nnò. Mibim mà lu' usengbe nnò ya tingi nínò.

20 Mibim mà lu' kutentieku bo nnò mọ yé unil wà ciih Uwien ya gber, ki teknh tù tontonm nin uyensange,

21 ama ka cèreh tù kpaakeh ñaan u'fèl ni, ka wuəkreh u'ni mọ ne. Liwòbl bii ijend tu' wò tu'bo la, u pək kí taa tù kí wiε ne.

22 Mibim mà lu' kujegorku ni nnò mọ yé unil wà ciih tigber nnò, uɣendun ya gber nin lifaal ya yenmaale yà lereh binib nnò, wòbndeh tù, ki cèreh ta ní fre kí sòn tuonl ne.

23 Mibim mà lu' kitinmònmonk bo nnò mọ yé unil wà ciih tigber nnò, ki bendeh tu'tingi ki te ten mibim mà lùonh ne. Miba lùonh kokobk, mitəm piluoluob, mitəm mọ pitata.»

Utelmente ya kpenjenm

24 *Yesu tí pòn' linigol nnò mikpenjentəm ki ye: «Uwien ya bel naan ukpaal wà plè' ifi u'kpàabu ni ne.

25 Binib tí duòn' ki gùòn' uyo wà nnò, ne u'nennd baa' ki taa' utelmente ki plè' ki ñmère' ifi nnò ni, ne ki bure'.

26 Ifi nnò tĩ kpé're' ki maa' ma nnò, ne bi laa' utelmentε mò te i'ni.

27 Ne ukpaal nnò ya tonsɔnb niire' wò ki ye: «Cɛnbaa, ɲa là plè' ifi baba ne a'kpàabu ni-ii? Utelmentε wuò mò ñen' la?»

28 Ne u ye: «N'ennend ne tien' nnò.» Ne bi niire' wò ki ye: «A yíe tí jo kí tĩ ɲɛɲɛbe wò-òò?»

29 Ne u ye: «Hnhn. Dàan mɛn. Ni ye ní ɲɛbe utelmentε nnò la, nba la ni li ɲɛbe kí kpòbe ifi iba.

30 Cère mɛn ifi nnò nin utelmentε nnò kε rí li te kí tĩ be. Nĩ tĩ kpaan' uceceyo la, n li tòke bifiiceb kí ye be rí kpíe kí ɲɛɲɛbe utelmentε nnò kí lólòle, kí tĩ se, ɲò kí yaan kí ce ifi nnò kí tĩ cùɔn n'bonbuɔn ni.» »

Mibim mà ñilke ya kpenjenm

(Mark 4:30-32; Luk 13:18-19)

31 *Yesu tí pòn' be mikpenjentòm ki ye: «Uwien ya bel naan mibim mà bi yih mè mutaar uje uba taa' mè ki bule' u'kpàabu ni ne.

32 Mɛn ne yé mibim mà ñilke tikpinsir kε ya bim ni. Ama mĩ pen' la, mĩ li kpé're kí gèbre kpinsiiku kε kpinsiiku, kí tien busubu ne inuɔn rí li bàareh ki lá tereh bu'sigben bo ki kòh.»

Kpòno ya ñòke ya kpenjenm

(Luk 13:20-21)

33 *Yesu tí pòn' be mikpenjentòm ki ye: «Uwien ya bel naan kpòno ya ñòke wà upii uba bun' kpònoyom mà dindin, ki taa' wù ki tien' len, ne kpòno nnò kε nuule' ne.»

Be tien' Yesu pòh binib mikpenjenm-i?

(Mark 4:33-34)

34 *Yesu tòkeh inigol ni'kε mikpenjenm ni ne. Wa tòkeh be tuba ka pòn' be kpenjenm.

35 U teh nnɔ ɲɔ *Uwien ya ɲɔbonsɔknl là len' nà nnɔ nè ní tien nɛ. U là yé:
«N li yàare n'ɲɔbu kí pɔ mikpɛɲɛnm,
kí kpiire tibonbɔlkaar tà là te
haali uɲɛndun ya cincinyo nnɔ.»

Utelmentɛ ya kpɛɲɛnm ya tingi

36 *Yesu daan' linigol nnɔ, ki liɛbe' ki kun'. Nɛ u'panpaankaab baa' u'saan ki niire' wɔ ki ye:
«Tɔke tɛ utelmentɛ wà te ifi ni nnɔ ya kpɛɲɛnm ya tingi.»

37 Nɛ u ye: «Ukpaal wà plè' ifi nnɔ yé *Unil ya Bijɛ nɛ.

38 Bukpàabu nnɔ yé uɲɛndun wuu nɛ. Ifi nnɔ yé Uwien ya bel ni ya nib nɛ. Utelmentɛ nnɔ yé usɛnpol ubiɛrɔ ya nib nɛ.

39 Ukpaal ya nɛnnɛnd wà plè' utelmentɛ nnɔ yé usɛnpol nɛ. Lificel yé uɲɛndun ya gbenm nɛ. Nɛ bifiɛɛb nnɔ yé *Uwien ya tondb.

40 Utelmentɛ ya ɲɛbm kí tĩ sɛ nnɔ yé uɲɛndun ya gbenm lá li te ma bo nɛ.

41 *Unil ya Bijɛ li sɔn ní u'tonsɔnb Uwien ya tondb uɲɛndun wuu ni, bɛ ní lá cuo bà tulndeh binib nin bibiɛrdɛnb kɛ kí ɲɛn bɛ u'bel ni,

42 kí tĩ wiɛ umucien ni. Nɛn saan nɛ bi li muɔh ki ɲmɔnh iɲɔgbɛn.

43 U ya yo nɛ binimɔnb li te bi'Baa ya bel ni ki windeh tɛn uwien. Wà ɲmɔbe litubl la, wɔ ní cii.»

Lifaal là buɔ ya kpɛɲɛnm

44 «Uwien ya bel naan lifaal là buɔ bukpaabu buba ni nɛ. Unil uba laa' lifaal nnɔ, nɛ ki taa' lè ki nɛbre' ki bɔle'. Nĩ ɲmaake' wɔ ki tĩ kɛnde', nɛ u

jon' ki tĩ kuɔre' u' bont kɛ, ki liɛbe' ki tĩ dɛ' bukpàabu nnɔ.»

Lilɛnbimɔnmɔnl ya kɛnjɛnm

⁴⁵ «Uwien ya bɛl liɛbe' ki naan ukpenkpend wà cuonh ki nuunh ilɛnbii* yà mɔn wɔ ní dɛ nɛ.

⁴⁶ U tĩ laa' lilɛnbimɔnmɔnl là ɲmɔbe kudaaku ki gbien', nɛ ki jon' ki tĩ kuɔre' u' bont kɛ, ki liɛbe' ki tĩ dɛ' lɛ.»

Bubɛbu ya kɛnjɛnm

⁴⁷ «Uwien ya bɛl tí liɛbe' ki naan bubɛbu nɛ bi wiɛ' bù miñunm ni, ki cuo' ijɛn kɛ ya bol.

⁴⁸ Bù gbe ijɛn ma nnɔ, nɛ bi dɛre' bù ki ñɛn' liwel bo, ki kɛlɛ' ki gɛngɛnde' bi jinh yà ki kpɛn' ikpɛncub ni, ki taa' ba jinh yà ki wiɛ'.

⁴⁹ Uɲɛndun ya gbenm mɔ lá li te nnɔ nɛ. Uwien ya tondb lá li baa uɲɛndun ni, kí bore bibiɛrdɛnb nin binimɔnb

⁵⁰ kí taa bibiɛrdɛnb kí wiɛ umucien ni. Nɛn saan nɛ bi li muɔh ki ɲmɔnh iñɔgbɛn.»

Tibonkpaar nin tibonfɛnt ya gbɛr

⁵¹ *Yesu niire' u'panpaankaab ki ye: «Ni cii' ni'kɛ ya tingi-ii?» Nɛ bi tuo' hnn.

⁵² Nɛ u ye: «Nnɔ nɛ *Yiko ya wɔnwɔknl wà kɛ paan' Uwien ya bɛl ya gbɛr bo la, u naan udendaan wà ñɛndeh u'faal ni tibonkpaar nin tibonfɛnt nɛ.»

Nasarɛt ya nib ɲa teke' Yesu ki jin'

(Mark 6:1-6; Luk 4:16-30)

⁵³ Tɔ, *Yesu pɔn' mikɛnjɛnm nnɔ ki tĩ gben' ma nnɔ, nɛ ki siere' ni'saan,

* **13:45** Bi yin' nà *lilɛnbil* nnɔ yé nibonn nà windeh nɛ. Bi wokreh miñuncienm ya wɛnfuobk kiba nɛ ki ñɛndeh nɛ.

54 ki liēbe' u'du ni, ki wəknh binib Uwien ya gber bi'taanl ya duku ni. U'wəknm cuo' bε miyəkm, nε bi niireh təb ki teh: «U laa' la miε ya yεnfuom-i? U laa' la miε ya tuəm ki teh miyəkm ya bont-i?»

55 Kanpinta ya bijε ηa nī-ii? Ba yih u'naa Mari-ii? Saak nin *Yosef nin Simən nin Sudas ya ninjε ηa nī-ii?

56 U'ninsieb kε ηa te niε saan-ii? U nín laa' nεn kε lε saan-i?»

57 Nnə nε bi'yεnm ηa ηmaake' u'bo, nε ba teke' u'gber.

Nε *Yesu təke' bε ki ye: «*Uwien ya nǝbonsəknl kε nǝbonsəknl ya tiema du ni yaab nin u'den yaab baba nε ηa boh wə.»

58 Ba teke' wə ki jin' ma nnə, nε wa tien' yəkm ya bont tū yεbe ni'saan.

14

San wà là siih binib Uwien ya nūnm ya kuum (Mark 6:14-29; Luk 9:7-9)

1 U ya yo nε Galile ya bεr Herod, cii' bi lienh *Yesu bó,

2 nε ki təke' u'tonsənb ki ye: «San wà là siih binib Uwien ya nūnm nnə nε. U mεkre' bitenkpiib ni nε. Nεn nε cère' u ηməbe mituəm ki teh miyəkm ya bont.»

3 Tə, nà cère' Herod len' nnə si: u là sən' u'sojambe bi tī cuo' San, ki ləle' wə tikudəkr, ki pεkn', ηə nè nī ηmaake u'ninjε Filip ya po Herodiyad nε.

4 Kimε San là təke' Herod ki ye wa ηməbe sən wə nī taa u'ninjε Filip ya po Herodiyad kí kuən.

5 San là len' nnɔ nɛ Herod yíe wɔ́ rí ku wɔ́, ama ki ji fenge Sufmbɛ, kimɛ bi lienh ki teh San yé *Uwien ya ñɔbonsɔknl nɛ.

6 Herod maa' uwien wà nnɔ gɔbre' ki baa', nɛ u tien' kunacenku. Herodiyad ya bisɛ baa' ki lá ñɔn' kiciɛk Herod nin u yin' bà kunacenku nnɔ ya nun bó. Herod ya yɛnm sɔnge' u'bo,

7 nɛ u pole' ki ye u miɛ' wɔ́ nà kɛ la, u li de wɔ́.

8 Nɛ u'naa sure' wɔ́ u tɔke' Herod ki ye: «N yíe á tükre San wà siih binib Uwien ya ñunm nnɔ ya yul nɛ, kí kpíen kikensenk ni kí de nni.»

9 U len' nnɔ ma nnɔ, nɛ ñí saa' ubɛr Herod ya yɛnm. Ama u pole' bicɛnb ya nun bó ma nnɔ, nɛn nɛ cèrɛ' wa yíe'.

10 Nɛn saan nɛ u sɔn' soja uba ki ye wɔ́ rí jo lipɛkl bó kí tĩ tükre San ya yul ní.

11 Soja nnɔ tuke' li'yul nnɔ ní kikensenk ni, ki lá de' uɛfaan nnɔ. Nɛ u'mɔ taa' ki tĩ de' u'naa.

12 San ya panpaankaab baa' ki lá yuure' u'gbɛnɛnt ki tĩ sube', nɛ ki jon' ki tĩ tɔke' *Yesu tigbɛr nnɔ.

Yesu jin' linigociɛnl liba

(Mark 6:30-44; Luk 9:10-17; San 6:1-14)

13 *Yesu cii' nnɔ ma nnɔ, nɛ wɔ́n nin u'panpaankaab kɔn' buñɛrbu ki bure' bi'baba nib ña te nà bó. Inigol cii' u bure', nɛ ki ñɛn' idu ni, ki cuon' ki paan' u'bo.

14 *Yesu ñɛn' buñɛrbu ni uyo wà nnɔ, nɛ ki laa' linigociɛnl liba. Nɛ ki muɔ' bɛ micɛɛkm cɛɛn, ki buu' bi'ni bà bun.

15 Ñí juɔrɛ', nɛ u'panpaankaab baa' ki lá tɔke' wɔ́ ki ye: «Ti te ñíen ña te nà saan nɛ, nɛ ñí gèbre' tijier

ya ji yo ma nɔ, cère linigol liε lè ní jo idu ni kí tí dε tijier kí ji.»

¹⁶ Nε u ye: «Na ciεke bε ní jo, ninbi bugbεn, de bε mεn bε ní ji.»

¹⁷ Nε bi ye: «Ti ηmɔbe kpɔnɔ uηun nin ijεn ile baba nε.»

¹⁸ Nε u ye: «Taa ní mεn.»

¹⁹ Nε ki tɔke' linigol nnɔ ki ye lè ní kèle timuɔr bo tingi ni. Nε ki yuure' kpɔnɔ uηun nin ijεn ile nnɔ, ki yaare' ki liike' paaki, ki faare' Uwien, ki kɔkuɔ', ki taa' ki de' u'panpaankaab, nε bi gbiire' linigol nnɔ.

²⁰ Bi'ke ηmɔn' ki gbo', nε bi tantaan' kpɔnɔjen nin ijεnjen yà sɛn' nnɔ, ki gbien' ikpεncub piik nin ile.

²¹ Binib bà jin' tijier nnɔ, bijεb là li baa tεn itur iηun. Ba kaan' piib nin bumu.

*Yesu cuonh miñunm bo
(Mark 6:45-52; San 6:15-21)*

²² I ya tàan bo, nε *Yesu wɔbn' u'panpaankaab ki ye bε ní liεbe kí kɔ buñεrbu nnɔ kí liere wɔ usεn, kí puore miñunciεnm kí jo ligbaatɔl, ηɔ wɔ ní cèbe linigol nnɔ kí yaan.

²³ U cèbe' lè, nε ki don' lijuɔl bo u'baba wɔ ní kàare. Ní tí biire' ki laa' u biε ki te lijuɔl nnɔ bo nε.

²⁴ U ya yo ki laa' u'panpaankaab mɔ te buñεrbu ni ki jεnde' liwεl ηɔ. Kutafaaku fii' ki tobreh bε, iñungbegbel jègeh buñεrbu nnɔ.

²⁵ Ikuoje muɔh uyo wà nnɔ, nε u cuonh miñunm bo, ki tuo bi'saan.

²⁶ U'panpaankaab laa' u cuonh miñunm bo ma nnɔ, nε bi'fèl sεn' cεεn. Bi maaleh ki teh ní yé ufεnfend nε, nε ki wuure' ijεnwaanwuure.

27 Nε u tɔke' bε i ya tɔan bo ki ye: «Cuo mεn ni'ba. Min *Yesu nε. La sεn mεn jεwaanbu.»

28 Nε Pier ye: «Yonbdaan, n̄i mɔnbe ki yε sin nε la, cεre n'mɔ n̄i cuon miñunm bo k̄i baa a'saan.»

29 Nε *Yesu ye: «Dεn.» Nε u n̄εn' buñerbu ni, ki cuonh miñunm bo ki joh *Yesu saan.

30 Ama u laa' kutafaaku joh ki faa ma nnɔ, bujεwaanbu cuo' wɔ, nε u cin' ki feleh ki kɔh miñunm ni, nε ki wuure' ki ye: «Yonbdaan, ηm̄iεn nni.»

31 *Yesu tεnde' u'nuɔ ki cuo' wɔ i ya tɔan bo nε ki tɔke' wɔ ki ye: «A'tekjim nε pɔre' ηε. Bε tien' a jieh?»

32 Bi'kε bile kɔn' buñerbu ni uyo wà nnɔ, nε kutafaaku nnɔ go.

33 Nεn saan nε bà te buñerbu ni nnɔ gbaan' *Yesu ya nintuɔli ki ye: «Imɔn, a mɔnbe ki yε Uwien ya Bijε nε.»

*Yesu cère' biwiεnb faake' Genesarεt ya tinfεnm ni
(Mark 6:53-56)*

34 Bi t̄i baa' miñunciεnm ya gbaatɔl, Genesarεt ya tinfεnm ni, nε ki n̄εn' buñerbu ni.

35 Ni'saan ya nib bende' Yesu, nε ki sɔnkn' mit-infεnm nnɔ ya nib kε, bi taa' biwiεnb kε ki baa' u'saan,

36 ki gbáanh wɔ ki teh wɔ n̄i cère biwiεnb n̄i mε u'lierku ya n̄ɔgben baba. Bà kε mε' u'lierku ya n̄ɔgben nnɔ kε faake' nε.

15

*Yesu nin Sufmbε ya yaajεbok ya gber
(Mark 7:1-13)*

1 Tɔ, *Farisienmbɛ nin *Yiko ya wɔnwɔknɔ biba ñɛn' Yerusalem bó ki baa' *Yesu saan, nɛ ki niire' wɔ ki ye:

2 «Bɛ tien' a'panpaankaab saah ti'yaajɛbok-i? Kimɛ bi jinh tijier nɛ ka nire' ki paan' iyaajɛbok ye ma bo.»

3 Nɛ *Yesu jiiin' bɛ ki ye: «Bɛ tien' ninbi kɛndeh Uwien ya wɔbl bo ni'yaajɛbok bo?»

4 Kimɛ Uwien là len' ki ye: «Li boh a'naa nin a'baa», ki tí len' ki ye: «Unil tɔke' u'naa bii u'baa liñɔbonbil la, bɛ ní ku wɔ.»

5 Ama ninbi wɔknɔ binib ki cɛreh wà kɛ lienɔ ki teh u bi li de u'naa bii u'baa nà nnɔ, wa ji li fre kí de wɔ nè, ní yé Uwien yaann nɛ.

6 Nɛ udaan ŋa ji boh u'naa nin u'baa. Nnɔ nɛ ni taah ni'yaajɛbok ki lèbeh Uwien ya gbɛr.

7 Ninbi iñuɔn ilele ya nibɛ, *Uwien ya ñɔbonsɔknɔ Esayi là len' ni'gbɛr ma nnɔ, u là ŋmɔbe imɔn nɛ. U là len' ki ye Uwien ye:

8 «Binib biɛ pèkeh nni buñɔbu ni nɛ, bi'yɛnm ŋa nɛke n'saan.

9 Bi pukeh nni fɛnm nɛ, ki wɔknɔ binib iyaajɛbok baba.» »

Tibont tà kuɔndeh unil tijɔknt

(Mark 7:14-23)

10 *Yesu yin' linigol nnɔ, nɛ ki tɔke' lè ki ye: «Li cengeh mɛn, ŋɔ kí cii n li tɔke nɛ tigbɛr tà nɔ ya tingi.

11 Tibont tà kɔh unil ya ñɔbu ni ŋa ní fre kí kuɔn wɔ jɔknt. Tà ñɛh u'ñɔbu ni nnɔ, tun nɛ kuɔndeh wɔ tijɔknt.»

12 Nɛn saan nɛ *Yesu ya panpaankaab nɛkn' wɔ ki tɔke' wɔ ki ye: «A bɛn a'lenm miɛ wire' *Farisienmbɛ-ɛɛ?»

13 Nε u tɔke' bε ki ye: «Kusiiku kùà kε n' Baa wà te paaki bó ña caan' kù la, u li ñεbe kù nε.

14 La tɔnge bε mεn. Bi yé ijùɔn nε ki ðiɛh ijùɔn. Ujuɔn ðiɛh ujuɔn la, bi'kε bile li lu kubùoku ni nε.»

15 Nε Pιεr tɔke' wɔ ki ye: «Tɔke tε mikpɛnɛnm nɔɔ ya tingi.»

16 Nε u ye: «Ni' mɔ ña laan biε ki bεn tibont ya tingi nε-εε?»

17 Na bεn ki ye tibont tà kɔh unil ya ñɔbu ni nɔɔ kɔh u'puoku ni nε, nε u joh kunincεnku ki ñendeh tù-uu?

18 Ama tibont tà te unil ya fɛl ni nɔɔ, nε ñεh u'ñɔbu ni, ki kuɔndeh wɔ tijɔknt.

19 Kime iyenmaalbiere nin linikul nin linaɲmaal nin lisɔnsɔndl nin bunasubu nin kutonnεnku nin isuk kε ñεh unil ya fɛl ni nε.

20 Tuu ya bont nε kuɔndeh unil tijɔknt. Kí ji tijier ka ní nire kí paan iyaajεbok ye ma bo wɔn ña ní fre kí kuɔn nil jɔknt.»

*Upii uba teke' Yesu ki jin', ka yé Suf
(Mark 7:24-30)*

21 *Yesu siere' ni'saan, nε ki bure' Tir nin Sidɔn ya tinfεnm bó.

22 Tɔ, upii uba là te mitinfεnm nɔɔ ni ki yé Kanaan ya pii, ki baa' ki lá wuureh ki teh: «Yonbdaan, *Dafid ya yaabile*, muɔ nni micεcεkm. Usenpol nε ñaake n'biε ki jèndeh wɔ cεεn.»

23 *Yesu ña gere' wɔ. Nε u'panpaankaab nεkn' wɔ ki tɔke' wɔ ki ye wɔ ní ñɔre upii bugbεn, u pε bi'bo ki ñmɔbe kuwaaku nε.

24 Nε *Yesu ye: «Uwien sɔn' nni ní ní lá tore Israyel yaab baba nε, kime bεn nε te tɛn ipe yà tùre' usen».

* 15:22 Liike 9:27.

25 Ama upii nnɔ baa' ki lá gbaan' u'nintuɔli nɛ ki gbáanh wɔ ki teh: «Yonbdaan, tore nni.»

26 Nɛ *Yesu ye: «Na mɔn bɛ ní taa mubumu ya jier ki wiɛ' isengbele.»

27 Nɛ upii nnɔ ye: «Yonbdaan, ní yé imɔn nɛ, ama isengbele mɔnɔn jinh ijieyɔyɔl yà ñɛh i'dɛnb ya tebl bo ki luh nnɔ nɛ.»

28 Nɛ *Yesu ye: «Upii, a teke' nni ki jin' ní yɛbe. Nɛ ní tien a yíe ma bo.» Nɛ u'bisɛ pɔk ki faake' i ya tãan bo.

Yesu cèrɛ' biwiɛnb faake' ki yɛbe

29 *Yesu siere' ní'saan ki tí baa' Galile ya ñuncienm ya gbaal, nɛ ki don' lijuɔl bo ki kèlɛ'.

30 Nɛ binib bàareh u'saan ki yɛbe, ki tukeh ní idien nin ijùɔn nin itɛjenb nin igbaanlɛntɛb nin biwiɛntɔb bi yɛbe, ki lá blinh *Yesu ya nintuɔli. Nɛ u cèrɛh bi'kɛ faakreh.

31 Binib nnɔ laa' igbaanlɛntɛb lienh, itɛjenb jire' i'ciɛm, idien cuonh cucul, ijùɔn mɔ lɛnh ma nnɔ nɛ ní cuo' bɛ miyɔkm, nɛ bi pèkeh Israyel yaab ya Wien.

Yesu tí jin' linigociɛnl liba

(Mark 8:1-10)

32 Nɛ *Yesu yin' u'panpaankaab ki tɔke' bɛ ki ye: «Linigol liɛ nɔ ñmɔbe nni micɛcɛkm cɛɛn nɛ. Bi te n'saan ma wienta sɔ, ba ji ñmɔbe niba bɛ ní ji. Ma yíe ní cèbe bɛ bɛ ní li kunh, ka jin' niba ñɔ kí tí dɔrɛ usɛn ni.»

33 Nɛ bi ye: «Ti te ñien ña te nà saan nɛ. Ti li lɛ la kpɔnɔ wɔ ní li yɛbe kí de liɛ ya nigol lè ní ñmɔn kí gbo?»

34 Nɛ u niire' bɛ ki ye: «Ni ñmɔbe kpɔnɔ uɛɛ?» Nɛ bi ye: «Ulole nin mujɛnwawaamu mɔ waamu.»

35 Nε u tɔke' linigol nnɔ ki ye lè rí kèle tingi ni,

36 nε ki yuure' kpɔnɔ ulole nin mujɛnwawaamu nnɔ, ki faare' Uwien, ki kɔkuɔ', ki taa' ki de' u'panpaankaab, bi gbiire' linigol nnɔ.

37 Bi'ke ηmɔn' ki gbo', nε bi tantaan' tijenjɛnt tà sɛn' nnɔ, ki gbien' ikɛndɛn ilole.

38 Binib bà ηmɔn' nnɔ, bijɛb là te itur inan nε. Ba kaan' piib nin bumu.

39 U cɛbe' linigol nnɔ, nε ki kɔn' buñɛrɓu ki bure' Magadan ya tinfɛnm bó.

16

Bi yíe Yesu rí tien miyɔkm ya bonn (Mark 8:11-13; Luk 12:54-56)

1 *Farisɛnmbɛ nin Saduseyɛnmbɛ biba baa' *Yesu saan, ki yíe bɛ rí biike wɔ, nε ki tɔke' wɔ ki ye wɔ rí tien miyɔkm ya bonn, kí wuɔn bɛ kí ye u'tuɔm ñɛn' Uwien saan nε.

2 Nε u tɔke' bɛ ki ye: «[Kutaajuɔku ni laa' kutaaku wien la, ni tɔkeh ki teh taa ηa rí nii nε.

3 Nε kutɛnɲaaku ni laa' kutaaku biike la, ni tɔkeh ki teh utaa li nii dinnɔ. Ni likeh kutaaku bo, nε ki bɛndeh utaa li nii bii wa rí nii. Nε ka ji li fre kí sekn kí bɛnde tibont tà teh fɛnfɛnnɔ nɔ ya tingi-ii?]*

4 Ninbi fɛnfɛnnɔ ya nibɛ, ni yé binibiɛrb nε, ka cuube Uwien saan, nε ki nuunh ní lɛ miyɔkm ya bonn. *Uwien ya ñɔbonsɔknl Sonas ya yɔkm ya bonn baba ηa ñí la, na ji li lɛ yɔkm ya bontɔnn niba.» U len' nnɔ ma nnɔ, nε ki siere' ki dɔan' bɛ.

* **16:3** Bi kpie' ki kele' tigbɔnt tà nnɔ ya tuba ni 16:2a-3 ηa te tu'ni.

Yesu lienh Farisienmbɛ nin Saduseyɛnmbɛ ya kpɔnɔ ya ñake bó

(Mark 8:14-21)

5 *Yesu ya panpaankaab joh bɛ ń puore miñunciɛnm ma nnɔ, bi sunde' ka tuke' kpɔnɔ.

6 Nɛ *Yesu tɔke' bɛ ki ye: «Li bɛn mɛn *Farisienmbɛ nin Saduseyɛnmbɛ ya kpɔnɔ ya ñake bó.»

7 Nɛ bi maaleh ki teh: «Ta tuke' kpɔnɔ ma nnɔ nɛ cèrɛ' u len' nnɔ.»

8 *Yesu bɛnde' bi maaleh ki teh bà, nɛ ki niire' bɛ ki ye: «Bɛ tien' ni lienh ki teh na tuke' kpɔnɔ? Ni'tekjim nɛ pɔrɛ' nɛ.

9 Na laan biɛ ki cii' tibont ya tingi nɛ-ɛɛ? Na tien n là taa' kpɔnɔ uñun ki jin' bijɛb itur iñun ma nnɔ, ni là tantaan' nà sien' nnɔ ikpɛncub ubiɛn wà nɛ-ɛɛ?

10 Na tien n là taa' kpɔnɔ ulole ki jin' bijɛb itur inan ma nnɔ, ni là tantaan' nà sien' nnɔ ikɛndɛn ubiɛn wà nɛ-ɛɛ?

11 N ye ní li bɛn *Farisienmbɛ nin Saduseyɛnmbɛ ya kpɔnɔ ya ñake bó ma nnɔ, na bɛn ki ye ma lienh kpɔnɔ ya gbɛr-ii?»

12 Nɛn saan nɛ bi bɛnde' ki ye wa lienh kpɔnɔ ya ñake ya gbɛr, ama u ye bɛ ń li bɛn Farisienmbɛ nin Saduseyɛnmbɛ ya wɔknm bó nɛ.

Piɛr len' ki ye Yesu yé Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo nɛ

(Mark 8:27-30; Luk 9:18-21)

13 *Yesu tí baa' Sesare Filip ya tinfenm ni nin u'panpaankaab, nɛ ki niire' bɛ ki ye: «Binib lienh ki teh *Unil ya Bijɛ yé ñmɛ?»

14 Nɛ bi jiin' wɔ ki ye: «Biba lienh ki teh a yé San wà siih binib Uwien ya ñunm nnɔ nɛ. Bitɔb lienh

ki teh a yé *Eli nε. Bitəb mə lienh ki teh a yé Seremi bii Uwien ya řəbonsəknb ya uba nε.»

15 Nε u niire' bε ki ye: «Ninbi nín teh n yé ηmε?»

16 Nε Simən Pier jiin' wə ki ye: «A yé Uwien ya Nigendkε Kristo nε. A yé wən Uwien wà fuobe ya Bijε nε.»

17 Nε *Yesu ye: «Simən, Sonas ya bijε, Uwien ya mən̄m te a'bo. Na yé nisaal nε kpiire' ki wuən' ηε. N' Baa wà te paaki bó nε kpiire' ki wuən' ηε.

18 Pier, n ye a yé litenpenl nε. Nε li ya tenpenl bo nε n li sien n'taanl yaab ten kuduku se litenpuul bo ma bo. Mikuum ya tuəm ηa rí faake nin n'taanl nna.

19 N li de ηε Uwien ya bεl ya dupien. A yie' nibonn nà uñendun wuu ni la, bi li yie' nè paaki bó mə nε. A tuo' nibonn nà uñendun wuu ni la, bi li tuo' nè paaki bó mə nε.»

20 Nεn saan nε *Yesu kpekpe' bi'bo ki ye bi la təke nil kí ye u yé *Uwien ya Nigendkε Kristo.

*Yesu len' u'kuum nin u'mεkrm bó
(Mark 8:31-9:1; Luk 9:22-27)*

21 Kí řε u ya yo nε *Yesu cin' ki təkεh u'panpaankaab ki teh nı kpe wə rí jo Yerusalem, *Sufmbε ya cienb nin *bitətuərcienb nin *Yiko ya wənwəknb rí tı jènde wə kí gbien, kí ku wə, nε wienta daali wə rí mεkre bitenkpiib ni.

22 Nεn saan nε Pier taa' wə ki jende', ki tı kənh nin wə ki teh: «Yonbdaan, Uwien rí cère nè rí tien mitafaam kí gèbre. U la cère nè rí tu ηε.»

23 Nε *Yesu jibe' ki təkε' Pier ki ye: «Paare n'puoli; Satan, a lieke nni usen nε. Kime a'yenmaale ηa řen' Uwien saan, i yé binib yi nε.»

24 Nε ki tɔke u'panpaankaab ki ye: «Unil yíe wɔ́ ní paan n'bo la, u la tange uba, wɔ́ ní li yuunh u'dɔpɔnpɔn ki bukeh, kí li paakeh n'bo†.

25 Kimε wà ke yíe wɔ́ ní fie u'miél la, wɔ́n nε li kpo kí juore fεnm. Ama wà ke li tuo kí kpo min bo la, wɔ́n nε li ε limiél.

26 Unil laa' unɛndun wuu ni ya bont ke ηɔ́ ki tí luo' limiél la, u laa' bε ya kpele nε? Bii unil li taa bà kí pε kí teke u'miél-i?

27 Lidaali liba, Unil ya Bijε lá li baa ní, kí li tɔke nin u'tonsɔnb Uwien ya tondb, kí li ηmɔbe u'Baa Uwien ya kpieke. U ya yo nε u li jiin unil ke u sɔ́n' ma bo.

28 N tɔkeh nε imà̀n nε, binib bà se niε saan nɔ́ ya biba li ε *Unil ya Bijε we ní u'bel ni nε kí yaan kí kpo.»

17

Yesu ya gbɛnɛnt lèbre' (Mark 9:2-13; Luk 9:28-36)

1 Iwien iluob gèbre', nε *Yesu taa' Pier nin Saak nin u'ninjε San ki jende' ki tí don' lijɔfɔkrl liba bo.

2 U'gbɛnɛnt lèbre' bi'nun bó nε u'nun bó windeh tɛn uwien. U'wɛngolkaar pende' tɛn kuwenwenku.

3 Nε bi laa' Moyis nin Eli puɔ́ u'saan bi tɔkeh tigber.

4 Nε Pier tɔke' wɔ́ ki ye: «Yonbdaan, ti te niε saan ma nɔ́, nǐ mɔ́n nε. A yíe la, á cère ní pɔ́ niε saan ininbon* ita, sin liba, Moyis liba, *Eli mɔ́ liba.»

† 16:24 Liike 10:38. * 17:4 Sufmbε là taah tiwɛngbɔnt bii tikpɛlcejuakt nε ki pɔ́h ininbon.

5 U lienh u'ñobu ña laan lu' nε kutεwɔlgɔnpenpienku kuba baa' ki lá pibn' bi'bo. Nε bi cii' uniεke uba bó kutεwɔlgɔnku nnɔ ni u ye: «N'Bijε sɔ nɔ, n yíe wɔ; nε n'yεnm sange u'bo. Li cengeh mεn u'bó.»

6 U'panpaankaab cii' uniεke nnɔ bó ma nnɔ, nε bujεwaanbu cuo' bε ki tĩ kende', nε bi pùon' tingi ni.

7 *Yesu baa' ki lá mε' bε, nε ki tɔke' bε ki ye: «Fii mεn. La cère mεn jεwaanbu ní li ηmɔbe nε.»

8 Bi yaare' ma nnɔ, ba ji laa' nitɔ, bi laa' Yesu baba nε.

9 Bi jiinh lijuɔl nnɔ ya tingi ma nnɔ, nε *Yesu kpεkpε' bi'bo ki ye: «Ni la tɔke uba ni laa' nà nɔ, kí tĩ baa uyo wà Unil ya Bijε li mεkre bitenkpiib ni nnɔ.»

10 Nε u'panpaankaab nnɔ niire' wɔ ki ye: «Bε tien' *Yiko ya wɔnwɔknb lienh ki teh *Eli li baa nε kí yaan Kristo ní baa ní?»

11 Nε u jiin' bε ki ye: «*Eli li mɔnbe kí baa kí lá tùre tibont kε nε kí yaan.

12 N tɔkeh nε nε, *Eli baa' ηɔ. Ama ba bende' wɔ, nε ki tien' wɔ bi yíe ma bo. Bi jènde' wɔ ma bo nnɔ, bi li jènde *Unil ya Bijε mɔ nnɔ nε.»

13 *Yesu len' nnɔ ma nnɔ, nε u'panpaankaab bende' ki ye u lienh San wà là siih binib Uwien ya ñunm nnɔ ya gber nε.

*Yesu ñɔre' usεnpol kibuk kiba saan
(Mark 9:14-29; Luk 9:37-43)*

14 Tɔ, *Yesu nin u'panpaankaab nnɔ tĩ baa' lin-igol saan uyo wà nnɔ, nε uje uba baa' ki lá gbaan' u'nintuɔli,

15 ki tɔke' wɔ ki ye: «Yonbdaan, muɔ n'buk micεcεkm. Kɪ luh libinbil nε ki jɛndeh ki gbiekeh. Kɪ sɔbe ki luh umu nin miŋunm ni nε.

16 N tuke' kɛ ki baa' nɪ a'panpaankaab saan, nε ba fre' ki cɛre' kɪ faake'.»

17 Nε *Yesu ye: «Ninbi fɛnfɛnnɔ ya nibε, na teke' Uwien ki jin', ki yɛ binib bɔ bre. N li wuɔke ni'saan kɪ tɪ kpaan mila nε? N li ŋmɔbe sukle ni'bo kɪ tɪ kpaan mila nε?» Nε ki ye: «Taa mɛn kibuk nnɔ nɪ.»

18 Bi taa' kɛ nɪ, nε u tien' usɛnpol wɔ ŋaake kɛ nnɔ bo, nε u siere' ki'saan. Nε kɪ faake' i ya tɔan bo.

19 Ni ya puoli bɔ nε *Yesu ya panpaankaab baa' ki lɔ niire' wɔ bi'baba bo ki ye: «Bε tien' tinbi ŋa fre' ki ŋɔre' usɛnpol nnɔ?»

20 Nε u tɔke' bε ki ye: «Ni'tekjim nε ŋa yεbe. Nɛn nε cɛre' na fre' ki ŋɔre' wɔ. N tɔkeh nε imɔn nε, ni bi ŋmɔbe mitekjim mɪ waa tɛn kusiiku kɪa bi yih kɪ mutaar nnɔ ya bim mɔnɔn la, ni bi li fre kɪ tɔke lijuɔ liε kɪ ye: «Siere niε saan, kɪ tɪ sere niε bɔ,» nε lɛ nɪ siere. Na bi li gbɛle niba.

21 [Ama usɛnpol wuɔ ya bol wɔn, na lɔle' nɔbu ki kɔare' la, na nɪ fre kɪ ŋɔre wɔ.]»†

*Yesu tɪ len' u'kuum nin u'mεkrm bɔ
(Mark 9:30-32; Luk 9:43b-45)*

22 Lidaali liba, *Yesu nin u'panpaankaab taan' Galile ni, nε u tɔke' bε ki ye: «Bi li taa *Unil ya Bijε kɪ ŋukn binib,

23 bε nɪ ku wɔ. Ama wienta daali, u li mεkre bitɛnkpiib ni.» Nε bi'yɛnm saa' ki gbien'.

Uwien ya duku ya lɛnpɔ

† 17:21 Bi kpɛ' ki kele' tigbɔnt tɔ nnɔ ya tuba ni migbiirm 21 ŋa te tu'ni.

24 *Yesu nin u'panpaankaab baa' Kapɛrnawum ya du ni. Nɛ binib bà teknh Uwien ya duku ya lenpo nnɔ baa' ki lá niire' Piɛr ki ye: «A'cɛnbaa wɔn ɲa pɛ̀h Uwien ya duku ya lenpo nɛ-a?»

25 Nɛ u ye: «U pɛ̀h nɛ.»

Piɛr tí baa' iden, nɛ *Yesu kpiɛ' ki niire' ki ye: «Simɔn, uɲɛndun wuu ya bɛrb teknh bi'du ya nib saan nɛ lenpo bii bicɛnb saan-i? A maaleh ki teh ba?»‡

26 Nɛ u jiin' wɔ ki ye: «Bi teknh bicɛnb saan nɛ.»
Nɛ *Yesu ye: «Nnɔ la, bi'du ya nib bɛn fuoreh nɛ-a!

27 Ama ta yíe tí bii bɛ. Li joh miñunciɛnm bó kí tí wiɛ ufebe. A li cuo uɲɛnkpiɛk wà nnɔ, á yàare' u'ñɔbu, a li ɛ bulikbu u'ñɔbu ni. A taa kí tí pɛ̀ min nin sin bo.»

18

Ɔmɛ yé unikpɛkpiɛk-i?

(Mark 9:33-37; Luk 9:46-48)

1 U ya yo nɛ *Yesu ya panpaankaab baa' ki lá niire' wɔ ki ye: «Ɔmɛ yé unikpɛkpiɛk Uwien ya bɛl ni?»

2 Nɛ u yin' kibuk kiba, ki taa' kɛ̀ ki sien' bi'siik ni,

3 nɛ ki ye: «N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, na cɛ̀re' ni'tetem te tɛn mubumu yaam la, na rí kɔ *Uwien ya bɛl ni.

4 Unil wà kɛ̀ jiin' u'ba tingi ki te tɛn kibuk kiɛ nɔ te ma bo la, u ya daan nɛ yé unikpɛkpiɛk Uwien ya bɛl ni.

5 Wà kɛ̀ teke' kibuk tɛn kiɛ n'yel bo la, u teke' min nɛ.»

‡ 17:25 Yesu ya yo ya bɛrb ɲa là teknh bi'du ya nib lenpo. Bi là teknh bi jɛ̀keh idu ya nnɔ ya nib nin bicɛnb nɛ lenpo.

La cère ubaan uba ní tùre Uwien ya sɛn
(Mark 9:42-48; Luk 17:1-2)

⁶ «Ama ibaan yà teke' nni ki jin' nɔ, unil cère' i'ni uba tùre' Uwien ya sɛn la, bi bi taa' linèciɛnl, ki jɔn' u'tule ni, ki ture' wɔ ki wiɛ' miñunciɛnm ya lùɔl ni la, nǐ bi li tu udaan bo.

⁷ Mibiikm yé nibonn nà bre uɲɛndun bo nɛ. Mibiikm li li tuu ki te nɛ. Ama nǐ bre unil wà cèreh mibiikm bàareh nnɔ bo.

⁸ «A'nuɔ bii a'taal nɛ cèreh a biih la, cere tù kí wiɛ kí jɛnde a'ba saan. A ɲmɔbe unuɔ uba bii litaal liba, ɲɔ ki laa' limiɛl là ɲa ɲmɔbe gbenm la, nǐ tu nin á li ɲmɔbe inuɔ ile nin itàan ile, ɲɔ kí kɔ umu wà ɲa ní kpiin ni.

⁹ A'nunbu nɛ cèreh a biih la, likre bù kí wiɛ kí jɛnde a'ba saan. A ɲmɔbe bununbu buba, ki laa' limiɛl là ɲa ɲmɔbe gbenm la, nǐ tu nin á li ɲmɔbe inun ile, ɲɔ kí kɔ umu wà ɲa ní kpiin ni.»

Upe wà bole' ya kɛɲjɛnm
(Luk 15:3-7)

¹⁰ «Li bɛn mɛn ki la yin ibaan yiɛ ya uba fɛnm. N tɔkeh nɛ nɛ, *Uwien ya tondb bà gu bɛ nnɔ tuu ki tien bi'bó n'Baa wà te paaki bó ya nun bó nɛ.

¹¹ [Unil ya Bijɛ baa' uɲɛndun wuu ni wɔ ní lá ɲmien binib bà tùre' Uwien ya sɛn nɛ.]*

¹² «Unil ɲmɔbe ipe kobk, i'ni uba bole' la, ni maaleh ki teh u li tien mila? Wa ní cère ipe piwɛ nin iwɛ nnɔ kupekpaabaaku ni, kí jo kí tǐ nuun wà bole' nnɔ-ɔɔ?

* **18:11** Bi kpie' ki kele' tigbɔnt tà nnɔ ya tuba ni migbiirm 11 ɲa te tu'ni.

13 N tɔkeh nɛ imɔ̀n nɛ, u tĩ laa' wɔ la, u'yɛnm li sɔnge upebaab nnɔ bo, kɪ cɛn ipe piwɛ nin iwɛ yà ɲa bole' nnɔ bo.

14 Nnɔ nɛ, ni'Baa wà te paaki bó ɲa yíe ibaan yíe ya uba rí tùre.»

A'tɔ bii' ɲɛ la, a li tien ma bo

15 «A'tɔ bii' ɲɛ la, ñikn kɪ jo kɪ tĩ lɛ wɔ ni'lele bo, kɪ tɔke wɔ u'biil. U cii' ki de' ɲɛ la, tigber nnɔ gben' nínɔ.

16 U yíe', ka cii' ki de' ɲɛ la, ñikn kɪ taa unil uba bii bile, kɪ kpɔbn a'ba bó, kɪ tí rí jo u'saan kɪ tĩ lɛ wɔ, ɲɔ ní gben tigber nnɔ, kimɛ nĩ kɛle' Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Bi ye bɛ rí gben tigber tà kɛ la, bi li cenge bimɔ̀nkunb bile bii bita bó nɛ kɪ yaan kɪ gben tù.»

17 Ama u yíe', ka cii' ki de' bi'mɔ la, taa tù kɪ tɔke *Kristo ya taanl yaab. U yíe', ka cii' ki de' bi'mɔ la, á liike wɔ ten unil wà ɲa ben Wien bii ulɛnpotekl.

18 «N tɔkeh nɛ imɔ̀n nɛ, ni yíe' nibonn nà kɛ uɲɛndun wuu ni la, bi li yíe nɛ paaki bó mɔ nɛ. Ni tuo' nibonn nà kɛ uɲɛndun wuu ni la, bi li tuo nɛ paaki bó mɔ nɛ.

19 «N tí tɔkeh nɛ imɔ̀n nɛ, ni'ni bile kpaan' buñɔbu uɲɛndun wuu ni, ki kàare' ki miɛ' n'Baa wà te paaki bó nà kɛ la, u li de bɛ nɛ nɛ.

20 Kimɛ binib bile bii bita taan' nà saan n'yel bo la, n te bi'siik ni.»

Utonsɔnl wà ɲa tuo' ki fère' u'tɔ ya gber

21 Nɛn saan nɛ Pier baa' ki lá niire' wɔ ki ye: «Yonbdaan, n'tɔ biih nni la, n li fère wɔ bolm miɲɛ nɛ? N li fère wɔ haali bolm milole nɛ-ɛɛ?»

22 Nɛ *Yesu jiin' wɔ ki ye: «Na yé á fère wɔ bolm milole; fère wɔ haali pilolole bolm milole.

23 «Nɛn bo, Uwien ya bɛl naan ubɛrciɛn wà yíe wɔ rí bɛnde u'faal kpɛ ma u'tonsɔnb saan nnɔ nɛ.

24 U cin' ma nnɔ, bi taa' ní u'tonsɔnl uba nɛ, u kɔn' lifɛ̀nl ni u'ɛnbaa saan ilike tibɔ̀tɔ̀r tibɔ̀tɔ̀r ta dindin.

25 Wa ηmɔ̀be like kí pè lifɛ̀nl nnɔ ma nnɔ, nɛ u'ɛnbaa ye lifɛ̀nl nnɔ bo, bɛ rí taa wɔn nin u'pɔ̀ nin u'bumu nin u ηmɔ̀be tibont tà kɛ kí kuɔ̀re, kí taa ilike ní.

26 Nɛ utonsɔnl nnɔ gbaan' u'ɛnbaa ya nintuɔ̀li, ki gbáanh wɔ ki teh: «N'ɛnbaa, ñikn kí tien sukle. N li pè ηɛ n kɔn' lifɛ̀nl là ni a'saan nnɔ kɛ.»

27 Nɛ u'ɛnbaa muɔ̀ wɔ micɛɛkɛm ɛɛn, ki cèbe' wɔ lifɛ̀nl nnɔ, nɛ ki taa' wɔ ki wiɛ'.

28 «Ama utonsɔnl nnɔ ñɛn' saali, ki laa' u'tonsɔntɔ uba u ηmɔ̀be u'fɛ̀nl ilike kubɔ̀tuɔ̀ku, nɛ u cuo' wɔ, ki sɛrɛ' u'tule ni, ki tɔ̀kɛ' wɔ ki ye: «Pè nni a ηmɔ̀be n'fɛ̀nl là nnɔ kɛ.»

29 Nɛ u'tonsɔntɔ nnɔ gbaan' u'nintuɔ̀li, ki gbáanh wɔ ki teh: «Nikn kí tien sukle. N li pè ηɛ.»

30 Nɛ wa tuo', ki cuo' wɔ ki tĩ pek'n', wɔ rí li te len haali nin uyo wà u li tĩ pè lifɛ̀nl nnɔ.

31 U'tonsɔntɔb laa' nĩ tien' ma, bi'yɛnm saa' ki gbien', nɛ bi jon' ki tĩ tɔ̀kɛ' bi'ɛnbaa nà kɛ tien'.

32 Nɛn saan nɛ bi'ɛnbaa yin' wɔ, ki tɔ̀kɛ' wɔ ki ye: «Utonsɔnbierɔ̀ sin! A gbáan' nni ma nnɔ, nɛ n cèbe' ηɛ a'fɛ̀nl kɛ.

33 A'mɔ̀ ηa bi li muɔ̀ a'tonsɔntɔ micɛɛkɛm tɛn n muɔ̀ ηɛ ma bo-oo?»

34 U'ɛnbaa ya benku ni ben' u'bo, nɛ u cèrɛ' bi dɛrɛ' u'tub ki taa' wɔ ki tĩ pek'n', wɔ rí li te len haali nin uyo wà u li tĩ pè lifɛ̀nl nnɔ kɛ kí gben.

35 «Ni'ni wà kɛ ηa fèrɛh u'tɔ̀ u'biil nin u'fɛ̀l kɛ la,

n'Baa wà te paaki bó mǎ li dɛrɛ u'tub nnǎ nɛ.»

19

Uwien taan' nà la, nil la bore nè
(Mark 10:1-12)

¹ *Yesu len' ki tǐ gben' uyo wà nnǎ, nɛ ki ñɛn' Galile ya tinfɛnm ni, ki jon' Sude ya tinfɛnm mà te Sudɛn ya kpenpuol bó nnǎ ni.

² Linigociɛnl paan' u'bo, nɛ u tǐ cèrɛ' bi'ni bà yé biwiɛnb faake'.

³ *Farisiɛnmbɛ biba nɛkn' wǎ, ki yíe bɛ ń biike wǎ, nɛ ki niire' wǎ ki ye: «Ujɛ ɲmǎbe usɛn wǎ ń wiɛ u'po maam kɛ maam bo-oo?»

⁴ Nɛ *Yesu jiin' bɛ ki ye: «Na kaan' nà kele' *Uwien ya gbɔnku ní nnǎ nɛ-ɛɛ? Ní kele' ki ye micincinm Uwien là ñɛn' bɛ ma nnǎ, «u là ñɛn' ujɛ nin upii nɛ»,

⁵ nɛ ki ye: «Nɛn nɛ cèrɛ' ujɛ kuɔn' upii la, u li dǎan u'naa nin u'baa, wǎn nin u'po ń taan, nɛ bɛn bile nnǎ ń taan kí tien unibaab.»

⁶ Nnǎ nɛ ba ji te nib bile, bi ji yé unibaab nɛ. Tǎ, Uwien taan' nà la, nil la bore nè.»

⁷ Nɛ bi liebe' ki niire' wǎ ki ye: «Bɛ tien' Moyis là ye unil ye wǎ ń wiɛ u'po la, wǎ ń kele kugbɔnku kí de wǎ kí wuɔn kí ye u wiɛ' wǎ nɛ?»

⁸ Nɛ *Yesu ye: «Ní'yufaa bo nɛ cèrɛ' Moyis là de' nɛ usɛn ní li wiɛnh ní'puob. Ama micincinm na là te nnǎ.

⁹ N tǎkeh nɛ nɛ, ujɛ wà ya po ɲa tien' nanɲmaal ɲǎ u wiɛ' wǎ ki tǐ kuɔn' upiitǎ la, ujɛ nnǎ tien' linaɲmaal nɛ.»

¹⁰ Nɛ *Yesu ya panpaankaab tǎke' wǎ ki ye: «Ujɛ nin u'po ya gbɛr te nnǎ la, ujɛ ɲa bi kuɔn' pii la, ní bi tu.»

11 Nε *Yesu ye: «Nib κε ηα ρί fre kí tien ni len' nà nò. Uwien de' bà mituəm bi la kuən piib nnò, ben nε li tuo.

12 Isen yà cèreh binib ηa kuəndeh piib ηa tεtε. Biba te, bi maa' bε, ba yé jεb. Bitəb te, bi fàare' bε nε. Bitəb mò te, ka kuəndeh piib Uwien ya bεl ya tuonl bo nε. Wà κε li fre kí cii la, wə ρí cii.»

Yesu nin mubumu

(Mark 10:13-16; Luk 18:15-17)

13 Nεn saan nε bi tukeh mubumu ki bàareh *Yesu saan ηə wə ρí taa u'nuə kí paan mu'bo, kí kàare kí de mù. Nε u'panpaankaab kənh nin bε.

14 Nε *Yesu təkε' bε ki ye: «Cère mεn mubumu mù ρí li bàareh n'saan. La piendeh mù mεn, kimε binib bà te tεn mubumu nε si Uwien ya bεl.»

15 U taa' u'nuə ki paan' mu'bo ki gben', nε ki siere' ni'saan.

Ufàadaan uba ya gber

(Mark 10:17-31; Luk 18:18-30)

16 Tə, unacenfaan uba baa' *Yesu saan, ki niire' wə ki ye: «Cεnbaa, n li tien milε mənəm ηə kí lε limiel là ηa ηməbe gbenm-i?»

17 Nε *Yesu jiin' wə ki ye: «Bε tien' a niireh nni nà mən bo? Wà mən te uba nε. A yíe á lε limiel là ηa ηməbe gbenm la, li boh *iwəb.»

18 Nε u ye: «l lε wəb-i?» Nε *Yesu ye: «La ku nil, ki la teh nanmaal, ki la suh, ki la nendeh nib bo,

19 kí li boh a'naa nin a'baa, kí li yíe a'tə tεn a yíe a'ba ma bo.»

20 Nε unacenfaan nnò ye: «N boh ni'kε nε. Bε bie ki pəre' nni?»

21 Nε *Yesu ye: «A yíe á li yé unimən kí tī gben la, jo kí tī kuəre a ηməbe tibont tà, kí taa ilike kí de

bicεcεkdenb, kí li ηmɔbe lifaal paaki bó, ηɔ kí baa kí lá paan n'bo.»

²² Unacenzaan nnɔ cii' nnɔ ma nnɔ, u'yεnm saa', nε u siere' ki bure', kime u ηmɔbe lifaal ki gbien'.

²³ Nε *Yesu tɔke' u'panpaankaab ki ye: «N tɔkeh nε imɔn nε, nĩ faa ki gbien' nin ufáadaan ní kɔ Uwien ya bεl ni.»

²⁴ Nε ki ye: «N tí tɔkeh nε imɔn nε, nĩ faa nin ufáadaan ní kɔ *Uwien ya bεl ni ki cεn' n̄ɔkma ní càare' mikpɛlpɛnbonm ni.»

²⁵ U'panpaankaab cii' nnɔ ma nnɔ, nĩ beke' bε cεεn, nε bi ye: «Nì te nnɔ la, ηmε li fre kí ηmεre?»

²⁶ *Yesu caan' bi'bo inun, nε ki tɔke' bε ki ye: «Binib nε ηa ní fre, Uwien wɔn ηa gbεle' niba.»

²⁷ Nε Pier ye: «Tinbi wɔn la, ti dàan' ti'bont kε nε ki paan' a'bo-a! Ti li ε bε ya kpεle?»

²⁸ Nε *Yesu tɔke' bε ki ye: «N tɔkeh nε imɔn nε, Unil ya Bijε lá li kɛle kibεrbiεk bo, kí li ηmɔbe ukpɛke kí gbien uηendunfaan ni. U ya yo nε ninbi bà pε n'bo nnɔ mɔ li kɛle muberbiemu piik nin mule bo, kí bu Israyel yaab ya baamul piik nin ile nnɔ tibuur.

²⁹ Wà kε dàan' u'den bii u'ninjiεb bii u'ninsieβ bii u'naa bii u'baa bii u'bumu bii u'kpàan n'yel bo la, u li ε ni'kε bolm kobk, ki li ε limiel là ηa ηmɔbe gbenm mɔ.

³⁰ Bisenlierb lá li paan puoli ki yebe. Puoli yaab mɔ lá li liere usen ki yebe.»

20

Ufáadaan uba pèn' u'paatieb ma bo

1 «Uwien ya bel naan ufàadaan wà fii' kutεηεsɔnsɔnku wɔ́ n̄ t̄i nuun paatieb be n̄ lá sɔn u'kpàabu ni ya tuonl nε.

2 U laa' biba, nε ki tɔke' be ki ye: «N li pè nε liwentunl ya paaku nε». Bi tuo' nε u wuɔn' be u'kpàabu.

3 Uwien pende', nε u jon' kidaak bó ki t̄i laa' bitɔb se ki'ni, ka ηmɔbe tuonl.

4 Nε u tɔke' be ki ye: «Ni'mɔ́ n̄ jo kí t̄i sɔn n'kpàabu ni. Ni sɔn ki kpaan' ma bo la, n li pè nε nnɔ́ nε»,

5 nε bi bure'. Liwenyul, nε u tí liebe' kidaak bó, ki t̄i laa' bitɔb mɔ́ se ki'ni, nε u tɔke' bi'mɔ́ nnɔ́. Uwien dere', nε u tí liebe' kidaak bó, ki tí t̄i tien' nnɔ́.

6 Uwien mɔ́ndeh uyo wà nnɔ́, nε u tí liebe' kidaak bó, ki tí t̄i laa' bitɔb mɔ́ tí se ki'ni, nε u tɔke' be ki ye: «Be tien' nε ni tun' ki se nɔ́ nnɔ́ ka sɔnh niba?»

7 Nε bi ye: «Ta laa' wà li de tε tuonl nε» Nε u ye: «Ni'mɔ́ n̄ li joh kí t̄i sɔn n'kpàabu ni.»

8 «Uwien lu' ma nnɔ́, nε ufàadaan nnɔ́ tɔke' u'tonsɔnb ya ciεn ki ye: «Yin paatieb nnɔ́ ní kí lá pè be bi'paaku. Cin kí li paanh bà paan' puoli bó ní nnɔ́ kí t̄i fɔre bà liere' usεn.»

9 Bà baa' liwenmɔ́nl nnɔ́ baa' be n̄ lá teke bi'paaku, nε u pèn' wà kε liwentunl ya paaku.

10 Bà liere' usεn nnɔ́ mɔ́ baa' be n̄ lá teke bi'paaku ki maaleh ki teh bi li lε kí gèbre puoli bó yaab nnɔ́ nε. Nε u pèn' bi'mɔ́ wà kε liwentunl ya paaku.

11 Bi teke' bi'paaku ma nnɔ́, nε ki kɔnh nin ufàadaan nnɔ́

12 ki teh: «Bà paan' puoli bó nnɔ́ sɔn' kukurku kuba kpein nε. Tinbi ya gben nε ben' liwentunηmenl. Kutɔntɔnku nii' tε. Nε a cère' tinbi nin ben ya paaku kpε-a!»

13 Nε ufàadaan nnɔ tɔke' bi'ni uba ki ye: «N'jɔ, ma jin' ηε. A bi tuo' ki ye a li teke liwentunl ya paaku nε. Na te nnɔ-ɔɔ?»

14 Teke a'like kí li kunh. N yíe rí de puoli bó yaab tɛn n de' ηε ma bo nε.

15 Ma ηmɔbe sɛn rí taa n'like kí tien n yíe ma bo-oo? N ηmɔbe tinimɔnt ma nnɔ nε cère' a ηmɔbe iponponbe-ee?» »

16 Tɔ, *Yesu tɔke' ki ye: «Nnɔ nε puoli bó yaab lá li liere usɛn, nε bisɛnlierb mɔ lá li paan puoli bó.»

*Yesu len' u'kuum nin u'mɛkrm bó nta bo
(Mark 10:32-34; Luk 18:31-34)*

17 *Yesu yíe wɔ rí dùo Yerusalem bó, nε ki taa' u'panpaankaab piik nin bile nnɔ, ki ñen' ugbe. Bi joh ma nnɔ nε u tɔkeh be ki teh:

18 «Li cengeh mɛn, ti doh Yerusalem bó nε. Ti tí baa' la, bi li taa Unil ya Bijε kí ηukn bitɔtuɔrciɛnb nin *Yiko ya wɔnwɔknb, be rí bu wɔ tibuur, kí ye u kpe be rí ku wɔ,

19 nε kí taa wɔ kí ηukn bà ηa yé Sufmbε, be rí lè wɔ, kí ñí wɔ inalɛbe, kí yaan kí kpe wɔ udɔpɔnpɔn bo, nε wienta daali wɔ rí mɛkre bitɛnkpiib ni.»

*Yesu ya panpaankaab bile ya naa ya miɛbu
(Mark 10:35-45)*

20 Nɛn saan nε Sebede ya bijiɛb bile ya naa taa' be ní *Yesu saan, ki lá gbaan' u'nintuɔli, ki ye wɔ rí pu wɔ nibonn niba.

21 Nε u niire' wɔ ki ye: «A yíe ba?» Nε u ye: «A lá jin' a'bel la, á cère n'bijiɛb bile biε rí li kε a'saan. Uba rí li kε a'nɔjie bó, utɔ mɔ a'nɔgen bó.»

22 Nε *Yesu jiin' bε ki ye: «Na ben ni mieh nni nibonn nà. Ni li fre kí ji n li ji ijend yà nnɔ-ɔɔ?»* Nε bi ye: «Ti li fre.»

23 Nε u ye: «Imɔ̀n, ni li ji n li ji ijend yà nnɔ. Ama binib bà li kèle n'nojie bó nin n'noɣen bó nnɔ wɔn na yé min nε li gènde bε. N'Baa nε li de mifenm nnɔ u bonde' mè ki ble' binib bà nnɔ.»

24 Nε u'panpaankaab piik bà s'ien' nnɔ cii' Sebede ya bijieb nnɔ tɔke' *Yesu ki ye bà, nε bi'benku ni ben' bi'bo.

25 Nε *Yesu yin' bε ki tɔke' bε ki ye: «Ni ben nĩ te ma uɣendun wuu ni. Bà yé idu ya bεrb nnɔ wɔbndeh i'nib nε, nε bà ηmɔbe ticiɛnt nnɔ wɔngɛh bε bi'tuɔm kpε ma bo.

26 Na ń li te nnɔ ninbi ni. Ni'ni wà yíe wɔ ń li yé uciɛn la, wɔ ń tien u'ba ni'tonsɔnl.

27 Wà yíe wɔ ń li yé usenlier la, wɔ ń tien u'ba u'yɔnb.

28 Kimε *Unil ya Bijε ηa baa' uɣendun wuu ni bε ń sɔn kí de wɔ. U baa' wɔn nε ń sɔn kí de binib, kí kpo ηɔ kí de binib bà yεbe kí wiε.»

Yesu likre' ijùɔn ile

(Mark 10:46-52; Luk 18:35-43)

29 *Yesu nin u'panpaankaab ñeh Seriko ya du ni uyo wà nnɔ nε linigociɛnl paan' bi'bo.

30 Ijùɔn ile kε sɛngbaal ki cii' bi ye *Yesu nε gèbreh, nε ì wuureh ki teh: «Yonbdaan, *Dafid ya yaabile, muɔ tε micεcεkm.»

* **20:22** Yesu taa' kunennenku kuba nε ki wuɔn' ijend nnɔ yεbe ki kpε ma bo. Kun si: kí ñu kijendyiek ni.

31 Nε linigol nnɔ tengeh i'bo ki teh yè ní ηmile, ama ì tùòreh ki wuureh nε ki teh: «Yonbdaan, *Dafid ya yaabile, muɔ tε micεcεkm.»

32 Nε *Yesu sere' ki yin' ijùɔn nnɔ, nε ki niire' yè ki ye: «Ni yíe ní tien bà kí de nε?»

33 Nε ì ye: «Yonbdaan, ti yíe tí likre nε.»

34 *Yesu muɔ' yè micεcεkm cεen, ki mε' i'nun, nε ì likre' i ya tãan bo, ki paan' u'bo.

21

Binib kpiekreh Yesu u tí kɔn' Yerusalem ni (Mark 11:1-11; Luk 19:28-40; San 12:12-19)

1 *Yesu nin u'panpaankaab tí nεke Yerusalem, ki tuo' Bεtifaaje ya du, u te Olifi ya siin ya juɔl bó. Bi tí tuo' ni'saan ma nnɔ, nε *Yesu sɔn' u'panpaankaab ni bile

2 ki tɔke' bε ki ye: «Li joh mεn udu wà te inun bó nɔ ni. Ni tí kɔn' u'ni la, ni li pɔk kí lε uηuunñɔ uba lùo, u'buk se u'saan. Ní lore wɔ, kí taa wɔn nin u'buk kε ní.

3 Unil ye nε niba la, ní ye: «Yonbdaan nε ciεke yí.» Bi li pɔk kí cère ní taa yí kí bure nε.»

4 Ní tien' ηɔ *Uwien ya ñɔbonsɔknl là len' nà nnɔ nè ní tien. Nε u là ye:

5 «Tɔke mεn Siyɔn yaab kí ye bi'bercien we ní. U te suoo nε, ki jeke uηuunñɔ nin u'buk.»

6 Nε *Yesu ya panpaankaab bile nnɔ bure', ki tí tien' u len' ma nnɔ,

7 ki tuke' uηuunñɔ nin u'buk nnɔ ki baa' Yesu saan, nε ki taa' bi'lier ki paan' i'bo, *Yesu jèke'.

8 Binib ligol taah bi'lier ki pèreh usen ni. Bitɔb mɔ bεreh tifer kí lá pèreh.

9 Nε linigol là le usen nin là pε puoli nnɔ wuureh ki teh: «Osana*, *Dafid ya yaabil. Uwien ya mɔnm ní li te wà we ní Yonbdaan ya yel bo nnɔ bo. Osana, Uwien wà te paaki bó.»

10 Tɔ, *Yesu tí baa' Yerusalem ni ma nnɔ, nε udu nnɔ kε jenge', binib niireh ki teh: «U lε daan bε nε?»

11 Nε linigol nnɔ ye: «U yé *Yesu *Uwien ya ñɔbonsaknl wà ñen' Nasaret Galile ya tinfenm ni nnɔ nε.»

*Yesu ñɔre' ikpenkpend Uwien ya duku ya luo bo
(Mark 11:15-19; Luk 19:45-48; San 2:13-22)*

12 *Yesu kɔn' Uwien ya duku ya luo bo, nε ki ñɔre' binib bà kuɔreh tiwɛnt nin bà daanh nnɔ kε ki ñen'. Ki tuture' bilikkpendb ya teb nin bà kuɔreh inɛnjel nnɔ mɔ ya biemu ki gbɔbe'.

13 Nε ki tɔke' bε ki ye: «Nì kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Bi li yin u'duku ikaare ya duku nε, ama ninbi taah kù ki teh binasub ya tantaanbùol nε.» »

14 Nɛn saan nε ijùɔn nin iwɔb bàareh *Yesu saan Uwien ya duku ya luo bo, nε u cèreh ì faakreh.

15 *Bitɔtuɔrcienb nin *Yiko ya wɔnwɔknb laa' *Yesu tien' miyɔkm ya bont tà nnɔ, ki cii' mubumu wuureh Uwien ya duku ya luo bo ki teh: «Osana, *Dafid ya yaabil» ma nnɔ, nε bi'benku ni ben' u'bo.

16 Nε bi tɔke' wɔ ki ye: «ŋa ciih mubumu muu lienh ki teh ba nε-εε?» Nε u ye: «N ciih. Na laan kaan' *Uwien ya gbɔnku ni nì kele' nà saan ki ye: «Uwien cère' mubumu nin mucɛnfendmu pèkeh wɔ nnɔ nε-εε?» »

* 21:9 Osana ya tingi si: Uwien si ukpieke nε.

17 *Yesu len' nnə ma nnə, nε ki siere' ki dāan' bε, ki řen' Yerusalem ni, ki jon' ki ři gə'n' Betani ya du ni.

Yesu wiε' bukenkenbu buba miñuum
(Mark 11:12-14, 20-24)

18 Nī faa', *Yesu liεbeh Yerusalem bó ma nnə, nε mikònm cuo' wə.

19 U laa' bukenkenbu buba se sengbaal, nε u jon' bu'saan, ka laa' kenken bu'bo. U laa' tifer baba nε bu'bo, nε ki təke' bù ki ye: «ŋa ji li lùon bil fiebu.» Nε busubu nnə kuore' bu'keke i ya tāan bo.

20 U'panpaankaab laa' nnə ma nnə, nε nī cuo' bε miyək m cεen. Nε bi ye: «O! Bε tien' busubu nnə pək ki kuore' nə nnə?»

21 Nε *Yesu ye: «N təkeh nε imə'n nε, ni teke' Uwien ki jin', ka maaleh milele la, ni'mə li fre kí tien nnə. Na yé ni li tien nεn baba nε. Ni təke' lijuəl liε ki ye lè ř fii kí ři lu miñuncienm ni la, nī li tien nnə nε.

22 Ni mie' Uwien nibonn nà kε ni'kaare ni, ki teke' ki jin' la, u li de nε nè.»

Bi niire' Yesu wà de' wə usen wə ř tien u teh nà nə
(Mark 11:27-33; Luk 20:1-8)

23 *Yesu kə'n' Uwien ya duku ya luo bo, ki wəknh binib Uwien ya gber, nε bitətuərcienb nin Sufmbe ya ciεnb nεkn' wə ki niire' wə ki ye: «A ŋməbe usen á tien a teh nà nə-əə? Ŋmε nε de' ŋε u ya sən-i?»

24 Nε u təke' bε ki ye: «N'mə li niire nε iniire iba kpein nε. Ni fre' ki jiin' nni la, n'mə li təke nε n ŋməbe usen wə ki teh n teh nà nə.

25 San là siih binib Uwien ya řunm ma nnə, ŋmε là de' wə usen-i? Uwien bii binib-i?» Nεn saan nε

bi tǎkeh tǎb ki teh: «Ti ye Uwien nε de' wǎ usen la, u li niire tε kί ye bε tien' ta là teke' wǎ ki jin'-i?»

²⁶ Ti tí ye binib nε de' wǎ usen la, ti fenge linigol nnǎ mǎ, kimε bi'kε maaleh ki teh San là yé *Uwien ya ñǎbonsǎknl nε.»

²⁷ Nε bi jiin' wǎ ki ye: «Ta bεn.» Nε *Yesu mǎ jiin' bε ki ye: «N'mǎ ña bεn, ka ní tǎke nε n ñmǎbe usen wǎ ki teh n teh nǎ nǎ mǎ.»

Ninjiεb bile ya kpεnjεnm

²⁸ *Yesu tí len' ki ye: «Maale mεn kί liike n li tǎke nε nǎ nǎ ya tingi. Uje uba nε là te ki ñmǎbe bijieb bile, nε ki tǎke' ucien ki ye: «N'bukε, jo kί tí sǎn bukpǎabu ni dinnǎ.» Nε u ye:

²⁹ «Ma we.» Ní pukn' waamu, nε u lǎbre' u'yεnmaale ki jon' ukpǎabǎ.

³⁰ Nε uje nnǎ jon' uwaal saan ki tǎke' mǎ ki ye: «N'bukε, jo kί tí sǎn bukpǎabu ni dinnǎ.» Nε u ye: «N'baa, n li jo,» nε ka jon'.»

³¹ Nε *Yesu niire' bε ki ye: «Mubumu mule nnǎ ni, ki lε tien' ki'baa yíe nǎ?» Nε bi jiin' ki ye: «Ukprieke nnǎ.» Nε u ye: «N tǎkeh nε imǎn nε, *bilεnpotekb nin ijεnkpend li kprie kί kǎ Uwien ya *bεl ni nin nε.

³² Kimε San baa' ní ki lá wuǎn' nε usen wǎ mǎn, nε na teke' wǎ ki jin'. Ama bilεnpotekb nin ijεnkpend nε teke' wǎ ki jin'. Nin ni laa' bi teke' wǎ ki jin' ma kε nnǎ na lǎbre' ni'tetem, ní teke wǎ kί ji.»

Bikpǎab bǎ bre ya kpεnjεnm

(Mark 12:1-12; Luk 20:9-19)

³³ «Li cengeh mεn mikpεnjεntǎm. Udendaan uba nε là te ki ñmǎbe bukpǎabu, ki caan' bukpǎabu nnǎ ni tisir tǎ bi taah tu'bii ki ñεh fεn nnǎ, nε ki beke' ki linde' bù, ki gbin' kubùoku kúa bi li ñmengeh isibii

nnə bu'ni, ki caan' kininbentaak bu'ni, ki taa' bù ki guun' bikpàab biba, nε ki bure' usen.

34 Uyo wà isibii nnə tĩ ben' nnə, nε u sən' u'tonsənb bikpàab nnə saan, bε í tĩ teke wən ukpɛdaan ya bó ní.

35 Bitonsənb nnə tĩ baa' ma nnə, nε bikpàab nnə cuo' bε, ki ñi' uba, ki ku' utə, ki yèke' utə iten.

36 Nε ukpɛdaan nnə tí sən' bitonsəntəb bi yεbe ki gèbre' bikpiεkb nnə. Nε bikpàab nnə tí tĩ tien' bi'mə nnə.

37 Nε u fəre' ki sən' u'bije bi'saan, ki maaleh ki teh u yé u'bije ma nnə, bi li tĩ bo wə nε.

38 Ama bikpàab nnə laa' u'bije we ní ma nnə, nε bi təke' təb ki ye: «Wən nε yé u'faajil, cère mən tí ku wə, ηə lifaal nnə í juore tí'yaal.»

39 Nε bi cuo' wə, ki ñen' ukpεgbε, ki tĩ ku' wə.»

40 *Yesu niire' ki ye: «Tə, ukpɛdaan nnə lá baa' ní uyo wà la, u li tien bikpàab nnə mila?»

41 Nε bitətuərcienb nin Sufmbε ya cienb nnə jiiin' wə ki ye: «U li ku bibiərdənb bugbən mikubiərm nε, kí taa u'kpàabu nnə kí de bikpɛtəb bε í li dienh wə isibii uyo wà u yíe.»

42 Nε *Yesu ye: «Na kaan' *Uwien ya gbənkú ni ní kɛle' nà saan ki ye:

«Litənl là biduməb wiε' lè nnə,

lən nε lá tien' litənkpiεkl là cə kuduku nnə nε-εε?

Yonbdaan nε tien' nnə,

nε ní ηməbe kuñuərku tí'nun bó.»

43 «Nən nε cère' n təkəh nε ki teh Uwien li fie u'bel ní'saan, kí taa lè kí de linibol là li teh u yíe nà.

44 [Wà kε lu' litənl nnə bo la, u li kəkuə nε. Litənl nnə lu' wà bo la, lí li məmɛrɛ wə nε.]†

† 21:44 Bi kpiε' ki kɛle' tigbənt tà nnə ya tuba ni migbiirm 44 ηa te tu'ni.

⁴⁵ Bitɔtuɔrciɛnb nin *Farisiɛnmbɛ cii' nnɔ ma nnɔ, nɛ ki bɛndɛ' ki ye *Yesu tɔkeh bi ya gbɛr nɛ.

⁴⁶ Nɛ bi'nun mɔn bɛ n' cuo wɔ, ama bi fɛngɛ' linigol nnɔ, kimɛ linigol nnɔ tuo' ki ye *Yesu yɛ *Uwien ya nɔbonsɔknl nɛ.

22

Tipiikuɔnjier ya kpɛnjɛnm

(Luk 14:15-24)

¹ *Yesu tí pɔn' bɛ mikpɛnjɛnm ki ye:

² «Uwien ya *bɛl naan ubɛr wà tien' u'bijɛ ya piikuɔn,

³ ki sɔn' u'tonsɔnb bɛ n' tɛ yin binib bà u yíe bɛ n' baa kí lá ji nnɔ nɛ. Bi yin' bɛ, nɛ bi yíe' ka baa'.

⁴ Nɛ u tí sɔn' bitonsɔntɔb bɛ n' tɛ tɔke bɛ kí ye u bonde' u'jier kɛ ki gben'-a. U kòrɛ' u'najɛ nin u'wɛnkobr tà gbɛngɛ, ki bonde' tibont kɛ ki gben'-a, ki ye bɛ n' baa ní,

⁵ nɛ ba tɔngɛ'. Biba bure' bi'kpàan bó, bitɔb mɔ bure' bi'kpenkpende.

⁶ Bà sɛn' nnɔ cuo' bitonsɔnb nnɔ, ki jɛndɛ' bɛ, ki ku' bɛ.

⁷ Ubɛr nnɔ ya benku ni ben' ki gbien', nɛ u sɔn' u'sojambɛ, bi tɛ ku' binikub nnɔ, ki sɛ' bi'du.

⁸ Nɛ u tɔke' u'tonsɔnb ki ye: «Upiikuɔn ya jier bonde'-a. Ama binib bà n yin' bɛ nnɔ nɔ kpɛ bɛ n' ji tijier nnɔ.

⁹ Li joh mɛn udu ni nin isɛnnaan, kí tɛ yin ní ni li lɛ binib bà kɛ, bɛ n' baa kí lá ji upiikuɔn ya jier nnɔ.»

¹⁰ Nɛ u'tonsɔnb nnɔ jon' udu ni nin isɛnnaan, ki tɛ yin' ní bi laa' bà nnɔ kɛ, bà mɔn nin bà bre kɛ. Nɛ bi baa' ki gbe kuduku kùà bi jinh tijier ku'ni nnɔ.

11 «Uber kɔn' wɔ́ rí liike binib bà baa' be rí ji tijier nnɔ́, ne ki laa' uje uba ɲa guo upiikuɔn nnɔ́ ya kpɛlɛɛr.

12 Ne u niire' wɔ́ ki ye: «N'jɔ́, a tien' mila ki kɔn' ní niɛ saan, ka guo piikuɔn ya kpɛlɛɛr-i?» Ne wa jiin' wɔ́.

13 Ne uber nnɔ́ tɔ́ke' u'tonsɔnb ki ye be rí cuo wɔ́, kí lɔ́le u'nuɔ́ nin u'taan, kí ñɛn wɔ́ kí tĩ wiɛ saali licinñunl ni. Nɛn saan ne u li te ki muɔh, ki ɲmɔnh iñɔ́gbɛn.

14 Kimɛ binib bà Uwien yih be nnɔ́ yebe ne, ama u gèndeh bà nnɔ́ ne ɲa yebe.»

Sesa ya lenpolike

(Mark 12:13-17; Luk 20:20-26)

15 Tɔ́, *Farisienmbɛ jon' ki tĩ taan' ki gbiere' ki liike' bi li tien ma kí dɛle kí cuo *Yesu miyɛnfuom ni.

16 Ne ki sɔn' bi'panpaankaab nin uber Herod yaab ya biba *Yesu saan. Ne bi tĩ tɔ́ke' wɔ́ ki ye: «Cɛnbaa, ti bɛn ki ye a tɔ́keh tigbɛmɔnt ne, ki wɔ́ngɛh tɛ Uwien ya sɛn mɔnmɔnm, ka fɛngɛ uba, ka boh uba ki cɛn' utɔ́.

17 Nɛn bo, tɔ́ke tɛ a maaleh ma bo. Ti ɲmɔbe usɛn tí li pɛh lenpo ki dienh ubɛrciɛn Sesa* bii ta ɲmɔbe?»

18 *Yesu bɛn bi'cekn kpɛ ma bo, ne ki tɔ́ke' be ki ye: «Ninbi iñuɔn ilele ya nibɛ, be tien' ni bikreh nni?

19 Wuɔn nni mɛn lenpo ya likbu.» Bi taa' milik-bim miba ki wuɔn' wɔ́ ne,

20 u niire' be ki ye: «ɲmɛ ya nɛnnɛnku nin u'yel te mi'bo?»

* 22:17 Bi là yih Erom yaab ya bɛrciɛn kɛ bɛrciɛn Sesa ne.

21 Bi ye: «Uberciēn Sesa,» nε u ye: «Taa mēn nà yé Sesa yaann kí de Sesa, kí taa nà mǝ yé Uwien yaann kí de Uwien.»

22 Bi cii' nnǝ ma nnǝ, nǐ cuo' bε miyǝkm cεen, nε bi dǎan' wǝ ki bure'.

Bitenkpiib ya mεkrm ya gber
(Mark 12:18-27; Luk 20:27-40)

23 Nεn daali nε Saduseyεnmbε biba baa' *Yesu saan. Bεn nε lienh ki teh bitenkpiib ηa nǐ mεkre nnǝ. Bi niire' wǝ iniire

24 ki ye: «Cεnbaa, Moyis là len' ki ye: «Unil ya ninjε kpo' ki cère' u'po, ka ηmǝbe buk la, wǝ nǐ kere ukpooii nnǝ, kí maa mubumu kí de u'ninjε wǝ kpo' nnǝ.»

25 Tǝ, ninjieb bilole biba nε là te ti'ni, nε ukpiek lá kuǝn' upii, ki kpo' ka maa' buk. Nε ulie kere' ukpooii nnǝ,

26 ki mǝ kpo' ka maa' buk. Wǝ tǝ u'bo nnǝ mǝ tien' nnǝ. Bi'kε bilole tien' nnǝ, ki kpo' ka maa' buk.

27 Nε upii nnǝ mǝ ti tonde' ki kpo'.

28 Tǝ, bitenkpiib lá mεkre' uyo wǝ la, ηmε li si upii nnǝ? Kimε bi'kε kuǝn' wǝ ki ti bǝn' nε.»

29 Nε *Yesu jiin' bε ki ye: «Na bεn nà kele' *Uwien ya gbǝnku ni, ka bεn Uwien ya tuǝm kpe ma bo. Nεn nε cèreh ni tǝreh.

30 Bitenkpiib lá mεkre' la, jεb ηa nǐ kuǝn piib, piib mǝ ηa nǐ kun cεr. Bi li te tεn *Uwien ya tondb nε paaki bó.

31 Bitenkpiib ya mεkrm mēn la, na kaan' Uwien là tǝke' nε tigber tǝ nnǝ nε-εε?

32 U là ye: «Min nε yé *Abraham nin *Isaak nin *Sakǝb ya Wien.» Uwien ηa yé tenkpiib ya Wien, u yé bà fuobe ya Wien nε.»

33 Linigol nnɔ cii' *Yesu tɔke' bɛ nnɔ ma nnɔ, nɛ nɪ cuo' bɛ miyɔkm cɛɛn.

Li ɛ wɔbl yɛ likpiɛkl-i?

(Mark 12:28-34; Luk 10:25-28)

34 *Farisiɛnmɛ cii' *Yesu len' ki jin' *Saduseyɛnmɛ, nɛ ki taan' u'saan.

35 Bi'ni bɑ bɛn yiko mɔnmɔnm nnɔ ya uba, nu-unh wɔ rɪ dɛle kɪ cuo *Yesu nɛ ki niire' wɔ ki ye:

36 «Cɛnbaa, yiko ya gbɔnku ni, li ɛ wɔbl cɛn' wɔbl kɛ wɔbl-i?»

37 Nɛ *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «*⟨Li yɛ a'Yonbdaan Uwien nin a'fɛl kɛ nin a'tetem kɛ nin a'yɛnmaale kɛ.⟩*

38 Len nɛ yɛ liwɔbkpiɛkl ki cɛn' wɔbl kɛ wɔbl.

39 Liwɔbliɛl naan likpiɛkl lɑ sɔ: *⟨Li yɛ a'tɔ tɛn a yɛ a'ba ma bo.⟩*

40 Moyis ya gbɔnt kɛ nin *Uwien ya nɔbonsɔknb lɑ len' nɑ kɛ nnɔ te iwɔb ile yɑ ni sɔ.⟩

Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo nin Dafid ya gbɛr

(Mark 12:35-37; Luk 20:41-44)

41 *Farisiɛnmɛ taan' ma nnɔ, nɛ *Yesu niire' bɛ

42 ki ye: «Ni maaleh *Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo bo ki teh ba? Njɛ ya yaabil si wɔ?» Nɛ bi ye: «*Dafid ya yaabil nɛ.»

43 Nɛ u ye: «U yɛ *Dafid ya yaabil la, nɪ tien' mila, *Mifuoŋaanm lɑ cɛrɛ' *Dafid yin' wɔ Yonbdaan-i? Kimɛ *Dafid lɑ len' ki ye:

44 *⟨Yonbdaan Uwien tɔke' n'Yonbdaan ki ye:*

Kɛle n'nɔjie bɔ,

kɪ tɪ baa' uyo wɑ n li cɛrɛ ɑ tɛ a'nɛnnɛndb kɛ bo litaal.⟩

45 «*Dafid là yin' Uwien ya Nigendke Kristo u'Yonbdaan la, u ji tien' mila ki liebe' ki yé u'yaabil-i?»

46 *Yesu len' nnɔ ma nnɔ, uba mɔnɔn ɲa fre' ki laa' ɲɔbonl ki jiiin' wɔ. Kí ɲɛ nɛn daali ma, uba ɲa ji kaabe' ki niire' wɔ niire.

23

*Li ben men Yiko ya wɔnwɔknɔ nin Farisienmbe bó
(Mark 12:38-40; Luk 11:43-45; 20:45-47)*

1 Nɛn saan nɛ *Yesu tɔke' inigol nin u'panpaankaab ki ye:

2 «Yiko ya wɔnwɔknɔ nin *Farisienmbe nɛ ɲmɔbe usɛn bɛ ɲ li tɔkeh Moyis ya yiko ya tingi.

3 Nɛn bo, bi tɔkeh nɛ nà kɛ nnɔ, ní li tuonh, kí li teh bi ye ma. Ni nín la sɔnh bi sɔnh ma bo, kime bi lienh nà nnɔ ba teh nɛn.

4 Bi lùoh ituk yà kpiɛke nɛ ki cèreh binib tukeh, ama bɛn bugbɛn ɲa toh bɛ ɲ taa bi'ɲobil mɔnɔn kí mɛ yè.

5 Bi teh bi'bont kɛ binib nɛ ɲ li ɲuɔreh bɛ. Nɛn bo nɛ bi taah Uwien ya gbɛr ya ɲɔbon ki teh itil* iba ni, ì piɛ ki cɛn' bi'tɔb yɛ, ki ɲiɛh ki piɛndeh bi'lier ya ɲɔgbɛn.

6 Bi yíe bɛ ɲ li kaah binikpɛkpiɛkb ya kànkàan nɛ tinacent ni, ki yíe bɛ ɲ li kaah inun bó ya biemu bo itáan ya dur ni,

7 ki yíe binib ɲ li gbaandeh ki fuondɛh bɛ mu-daamu ni, ki yih bɛ <Cɛnbaa>.

8 Ninbi la li nuunh binib ɲ li yih nɛ cɛnbaa, kime ni ɲmɔbe Cɛnbaa uba kpein nɛ. Ni'ke yé ninjiɛb nɛ.

* 23:5 Sufmbe là kieh Uwien ya gbɛr ya ɲɔbon nɛ ki teh itil ni ki kpiɛh bi'yutun.

9 Ni la yih uba ni'baa uηendun wuu ni, kime ni ηmabe Baa uba kpein ne, u te paaki bó.

10 Ni la li nuunh uba ní li yih ne u'ciēn, kime ni ηmabe uciēn uba kpein ne. Wɔn ne yé Uwien ya Nigēndkē *Kristo.

11 Ni'ni wà yé usenlier la, wɔ ní li yé ni'tonsɔnl.

12 Wà kpíeke' u'ba la, Uwien li yuɔn wɔ. Wà jiin' u'ba tingi la, Uwien li kpíeke wɔ.»

Ní bre iñuɔn ilele ya nib bo

(Mark 12:40; Luk 11:39-42, 44, 47-52; 20:47)

13 *Yesu tí len' ki ye: «Ninbi, *Yiko ya wɔnwɔknb nin *Farisiēnmbē, iñuɔn ilele ya nibē, ní bre ni'bo, kime ni piindeh bunañɔbu binib la kɔ Uwien ya bel ni ne. Ninbi ηa ní kɔ len, ka ní tuo binib bà yíe bē ní kɔ nnɔ mɔ ní kɔ. [

14 Ninbi *Yiko ya wɔnwɔknb nin *Farisiēnmbē, iñuɔn ilele ya nibē, ní bre ni'bo, kime ni jinh ki pendeh bikpopiib, ne ki kàareh ní wuɔkreh, ki lereh ki teh ni yé binimɔnb ne. Nen bo ne Uwien li dēre ni'tub kí cēn u li dēre binitɔb ya tub ma bo.]†

15 «Ninbi *Yiko ya wɔnwɔknb nin *Farisiēnmbē, iñuɔn ilele ya nibē, ní bre ni'bo, kime ni cuonh ni'ké saan, ki puonh ikpen, ni'nun mɔn ní lē unil uba kpein mɔnɔn kí tien wɔ unil wà pē yiko bo ne. Ni tí laa' wɔ la, ne ni teh wɔ unil wà kpē utudēre umu wà ηa ní kpiin ni bolm mile ki cēn' ninbi.

16 «Ninbi bisēnwuɔnɔnɔnbē, ní bre ni'bo; ni tɔkeh ki teh: «Unil pole' Uwien ya duku la, na yé niba,» ki liēbe' ki teh: «Unil pole' miñɔkm mà te ku'ni nnɔ la, wɔ ní tien u pole' ki ye ma nnɔ.»

† 23:14 Bi kpíe' ki kele' tigbɔnt tà nnɔ ya tuba ni migbiirm 14 ηa te tu'ni.

17 Ninbi ijərjùə̀n, ni ɛ bonn cɛn' nitə̀nn-i? Miñə̀km nnə̀ bii Uwien ya duku kùà cèrè' miñə̀km nnə̀ yé Uwien yaam-i?

18 Ni tí təkèh ki teh: <Unil pole' Uwien ya ponpuol la, na yé niba,> ki liebe' ki teh: <Unil pole' tibon-pukaar tà te li'bo nnə̀ la, wə̀ rí tien u pole' ki ye ma nnə̀.>

19 Ninbi ijùə̀n, ni ɛ bonn cɛn' nitə̀nn-i? Tibon-pukaar nnə̀ bii Uwien ya ponpuol là cèrè' tibon-pukaar nnə̀ yé Uwien yaar-i?

20 Nɛn bo, unil pole' Uwien ya ponpuol la, u pole' Uwien ya ponpuol ki kpə̀bn' nà kɛ te li'bo nnə̀ mə̀ nɛ.

21 Unil pole' Uwien ya duku la, u pole' Uwien ya duku ki kpə̀bn' Uwien wà te ku'ni nnə̀ mə̀ nɛ.

22 Unil pole' kutaaku la, u pole' Uwien ya biək ki kpə̀bn' Uwien wà kè ki'bo nnə̀ mə̀ nɛ.

23 «Ninbi *Yiko ya wə̀nwə̀knɔ̀b nin *Farisiɛnmbɛ, iñuə̀n ilele ya nibɛ, nĩ bre ni'bo, kimɛ ni gbiinh ni'ninjo nin ni'kɛn nin ni'mə̀siyuole bolm piik nɛ, ki taah miba ki dienh Uwien, nɛ ki dàandeh nà yé nibonmə̀nn yiko nnə̀ ni. Nɛn si: tinimə̀nt nin micɛcɛkm ya muə̀m nin mitekjim mà mən. Ni bi li teh nɛn nɛ, ki la sunde tibontər tà sɛn' nnə̀ bó.

24 Ninbi bisɛnwuə̀njuə̀nbɛ, ni cɛh ki ñɛndeh uŋmaŋmaasi nɛ. Ama ki ji ñuh ki kpə̀beh ñə̀kmaŋmɛn.

25 «Ninbi *Yiko ya wə̀nwə̀knɔ̀b nin *Farisiɛnmbɛ, iñuə̀n ilele ya nibɛ, nĩ bre ni'bo, kimɛ ni ñikndeh ki cɛndeh isɛn nin tiyer ya puoli nɛ. Ama tù gbe ni sun' tibont tà nin ni'nunfə̀ke cèrèh ni lɛnh tà nɛ.

26 Ninbi Farisiɛnjuə̀nbɛ, kpɛ mɛn kí cɛnde tu'benku ni, kí yaan tu'puoli bó mə̀ rí wende.

27 «Ninbi *Yiko ya wɔnwɔknɔb nin *Farisiɛnmbɛ, iɲuɔn ilele ya nibɛ, nɪ bre ni'bo, kimɛ ni naan ikul yà bi pende' yè nɛ. Saali mɔn, nɛ benku ni gbe inikpɔb nin tijɔknt kɛ ya bol.

28 Ni'mɔ te nnɔ nɛ. Binib likeh nɛ la, bi teh ni yé binimɔnb nɛ, ama iɲuɔn ilele ya gber nin itùonbiɛɛ nɛ gbe ni'fɛl bo.»

29 «Ninbi *Yiko ya wɔnwɔknɔb nin *Farisiɛnmbɛ, iɲuɔn ilele ya nibɛ, nɪ bre ni'bo, kimɛ ni mɛh *Uwien ya ñɔbonsɔknɔb bà là te uyo bo nnɔ ya kul nɛ, ki mɔngreh binimɔnb ya kul,

30 nɛ ki lienh ki teh: «Ti bi là te ti'yaajɛb ya yo la, ta bi li tuo tinbi nin bɛn ɲ kpaan buñɔbu kí ku *Uwien ya ñɔbonsɔknɔb.»

31 Ni lienh nà nnɔ nɛ wɔngɛh ki teh ni yé binib bà là ku' *Uwien ya ñɔbonsɔknɔb nnɔ ya yaabii.

32 Ni'yaajɛb là sɔn' itùonbiɛɛ yà nnɔ, sɔn mɛn kí tonde yè.

33 Iwɛ ninbi, ni yé iwaalɛb nɛ, ni li tien mila kí ñɛ utudɛɛ wà li tu nɛ umu wà ɲa ɲ kpiin ni?

34 Nɛn bo nɛ n li sɔn *biñɔbonsɔknɔb nin biyɛnfodɛnb nin *Yiko ya wɔnwɔknɔb ni'saan. Ni li ku biba, kí kpɛ bitɔb idɔpɔnpɔn bo, kí nɪ bitɔb mɔ inalɛbe ni'táan ya dur ni, kí li tuɔnh idu ki jèndeh bɛ.

35 Nɛn nɛ cɛɛɛ' Uwien li dɛɛɛ ni'tub binib bà bi là ku' bɛ ba bii' niba nnɔ kɛ bo, kí cin unimɔn Abɛl, kí tɪ baa' Baraki ya bijɛ Sakari, wà ni là ku' wɔ Uwien ya duku ya dubenku nin Uwien ya ponpuol ya sɛsɛkɛ nnɔ.

36 N takeh nɛ imɔn nɛ, Uwien li dɛɛɛ fɛnfɛnnɔ ya nib ya tub tibont nnɔ kɛ bo.»

*Yesu kpiɛndeh Yerusalem bo
(Luk 13:34-35)*

³⁷ Nε ki ye: «Yerusalem, Yerusalem, a kuuleh *Uwien ya ñabonsɔknɔ, ki yɛkreh u sɔnh binib bɔ a'saan itɛn ki kuuleh bɛ. Uyo kɛ n lɔ yie n taan a'nib n'ba saan tɛn ukuoñɔ taakeh u'bumu u'fiɛbe ni ma bo, nɛ ba tuo'.

³⁸ Liike mɛn Uwien sɛln' nɛ ni'kɔnkuɔn ma.

³⁹ N tɔkeh nɛ nɛ, na ji li ɛ nni kɔ tɔ baa uyo wɔ ni li len ki ye: «Uwien ya mɔnm n li te wɔ we nɔ Yonbdaan ya yel bo nnɔ bo.» »

24

*Bi lɔ li bere Uwien ya duku
(Mark 13:1-2; Luk 21:5-6)*

¹ *Yesu siere' Uwien ya duku ya luo bo ki ñɛn' ki joh, nɛ u'panpaankaab nɛkn' wɔ ki wuɔn' wɔ bi mɛn' Uwien ya duku ma bo.

² Nɛ u ye: «Ni laa' tibont tuu kɛ-a? N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, kuduku kuu nɔ ya tɛnl liba mɔnɔn ŋa lɔ li juore kɔ li pɛ tɔl bo, bi lɔ li bere ku'kɛ nɛ.»

*Ijɛnd ya yo lɔ li te ma bo
(Mark 13:3-13; Luk 21:7-19)*

³ Yesu jon' ki tɔ kɛle' Olifi ya siin ya juɔl bo, nɛ u'panpaankaab baa' u'saan bi'baba, ki lɔ niire' wɔ ki ye: «Tɔke tɛ, tibont nnɔ kɛ lɔ li tien uyo wɔ. Ku ɛ diɛku ba li wuɔn tɛ ki ye nɔ kpaan' a'babaayo nin unɛndun ya gbenm-i?»

⁴ Nɛ u jiin' bɛ ki ye: «Li bɛn mɛn, ki la cɛre uba nɔ tuln nɛ.

⁵ Kimɛ binib lɔ li baa ki yɛbe, kɔ li ŋmɔbe n'yel ki teh bi yɛ Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo nɛ, kɔ tuln binib bi yɛbe.

6 Ni li cii binib tǎh lituǎl kǎnkǎnm bii fǎnfǎkm. Cuo mǎn ni'ba, ki la cǎre ni'fǎl rí li tiinh, kimε ti ya bont kε li tien nε kí yaan, na laan yé gbengbenyo.

7 Linibol liba li jǎke linibotǎl. Libel liba ya nib mǎ li jǎke libetǎl yaab. Mikǎnm li lu idu ya yεbe ni, kitink li jǎnge bǔol, bǔol.

8 Nǎn kε li te tǎn imerwien ya cincinm nε.

9 «U ya yo nε bi lá li cuo nε, kí jǎnde nε, kí ku nε. Min bo nε inibol kε li nǎn nε.

10 U ya yo nε binib bǎ yεbe li wiε n'sǎn, kí li kuǎreh tǎb, kí li nǎn tǎb.

11 Bitonnǎnǎbonsǎknb li baa ki yεbe kí lǎre binib bi yεbe.

12 Itǔonbiεε li yǎbreh ki joh nε. Nǎn nε li cǎre binib bǎ yεbe ya yǎem rí waake.

13 Ama wǎ kε li mǎnde kí li ηmǎηmǎbe kí tǎ fǎre nnǎ, wǎn nε li ηmǎre.

14 Bi li kpaande *Uwien ya bǎl ya gbǎmǎnmǎnt tuu uηǎndun kε ni inibol kε rí cii, nε kí yaan uηǎndun rí gben.»

*Nibonn nǎ ηmǎbe ijuǎke ya gber
(Mark 13:14-23; Luk 21:20-24)*

15 «Tǎ, ni li lε ijuǎke ya bonn nǎ saah tibont tǎ kε mǎn nnǎ se Uwien ya duku ya dubenku ni tǎn *Uwien ya nǎbonsǎknl Daniǎl lǎ len' nibonn nnǎ bo ma bo.» (Wǎ kε kǎanh la, wǎ rí li ciih ni'tingi.)

16 Uyo nnǎ lá baa' la, binib bǎ te Sude ya tinǎnm ni nnǎ, bε rí sǎn kí jo ijuǎn bǎ.

17 Wǎ te kudulekaaku ya paaki la, u la jiire kí kǎ iden ni, kí taa niba.

18 Wǎ mǎ te ikpǎan bǎ la, u la ji rí liebe kí kun, wǎ rí tǎ taa u'liergbenku.

19 U ya yo bipiib bà punbe nin bà ηmabe mubumu mùa ηaanh, li ηmabe micεckm nε.

20 Li kàareh mεn, Uwien la cère ní sεn kusεnañuoku bii *Saba ya daali.

21 Kimε binib li ji ijend kí gbien. Haali uηendun ya cincinm, kí lá baa fεnfennɔ, nib ηa laan jin' i ya jend ya bol, ka ji li li ji yè fiebu.

22 Uwien ηa bi kùore' ijend nnɔ ya wien bo la, uba mɔnɔn ηa bi li ηmεre. U gènde' binib bà nnɔ bo nε cère' u kùore' iwien nnɔ bo.

23 «U ya yo unil tɔke' nε ki ye: <Liike mεn, *Uwien ya Nigendkε Kristo te niε saan> bii, <u te niε bó> la, ni la tuo.

24 Kimε bitonnεnmɔnkunb li baa. Biba li ye bi yé Uwien ya Nigendkε Kristo nε. Bitɔb li ye bi yé *Uwien ya ñɔbonsɔknb nε. Bi li tien micincilnm ya bont nin miyɔkm ya bont, kí tuln binib. Bi li nuunh ñi tuo' la, bε ní tuln Uwien gènde' binib bà nnɔ mɔnɔn nε.

25 Li bεn mεn, n kpie' ki tɔke' nε tigber nnɔ ηɔ.

26 «Nεn bo, bi tɔke' nε ki ye: <Liike mεn *Kristo te kupenpelku ni> la, la jo mεn. Bi tí tɔke' nε ki ye: <U buɔ niε saan> la, la teke mεn kí ji.

27 Utεmeknde ñeh lenpuoli bó ki tí bàareh nintuɔli bó ma bo nnɔ, Unil ya Bijε ya baam mɔ lá li te nnɔ nε.

28 «Liwenkpil te nà saan la, inenyobl taakeh nεn saan nε.»

Unil ya Bijε ya baam ya gber

(Mark 13:24-27; Luk 21:25-28)

29 «I ya dεn ya jend gèbre' la, i ya tàan bo,
 <uwien li biike,
 uηmaal ηa ji li wien,
 iηmaabii li cecere kí lu,

tibont tà ηmabe mituom paaki bó li jenge.»

³⁰ U ya yo bi li le Unil ya Bijε ya d̄eku te paaki bó ní. Nε inibol yà kε te utingben bo nnɔ́ rí muɔ́ kí kpiende. Bi li le *Unil ya Bijε te titewolgbont ni ki we ní, ki ηmabe ukpieke nin ufaa ki gbien'.

³¹ Linatunciɛnl li muɔ́ uyo wà nnɔ́, u li sɔn u'tonsɔnb Uwien ya tondb be rí jo lenpuoli nin nintuoli nin ugen nin ujie bó, kí cin utingbaan uba kí tí baa utɔ́, kí taan Uwien gende' binib bà nnɔ́ kε.»

Bukenkenbu ya kpenjenm

(Mark 13:28-31; Luk 21:29-33)

³² «Bukenkenbu ya tetem yé mikpenjenm nε ni'bo. Ni lá laa' bù tɔh isigben ki teh tifer la, ni ben ki ye ní neke uñalend nε.*

³³ Nnɔ́ nε, ni lá laa' nen kε la, ní li ben kí ye *Unil ya Bijε nekn' ni'nañuɔn saan ηɔ́†.

³⁴ N tɔkeh nε imɔn nε, tibont nnɔ́ kε li tien kí le fenfennɔ́ ya nib biε ηa laan kpo' ki gben'.

³⁵ Kutaaku nin kitink li gben. Ama n'gber tun ηa ηmabe tù rí gben.»

Uba ηa ben lidaali là Unil ya Bijε li baa ni

(Mark 13:32-37; Luk 17:26-30, 34-36)

³⁶ «Ama uba ηa ben tibont nnɔ́ li tien lidaali là bii uyo wà. Paaki bó, Uwien ya tondb ηa ben. U'Bijε mɔ́ ηa ben, Uwien Baa baba nε ben.

³⁷ *Nowe ya yo là te ma bo nnɔ́, Unil ya Bijε ya baam mɔ́ lá li te nnɔ́ nε.

³⁸ Nowe ya yo, uyo wà miwuom ηa laan là jin' kitink nnɔ́, binib là jinh nε ki ñuh, bijeb kuɔndeh

* **24:32** Sufmbe donbó ya kenkende teh nnɔ́ nε. † **24:33** Bi li fre kí lebre *Unil ya Bijε nekn' ni'nañuɔn saan ηɔ́* kí yé nà li tien nnɔ́ ya yo baa' ηɔ́, ní li tien nε.

bipiib, bipiib mɔ kunh ticεr, ki tĩ baa' lidaali là Nowe kɔn' buñercienbu.

³⁹ Ba là bεn ki ye niba li tien bε, ki tĩ baa' uyo wà miwuɔm kun' nin bi'kε. Uyo wà Unil ya Bijε lá li baa ní nnɔ, nĩ li te nnɔ nε.

⁴⁰ U ya yo, bijεb bile li bɔ bukpàabu ni, bi li taa uba kí dàan utɔ.

⁴¹ Bipiib bile li nàanh unεgɔn uba bo, bi li taa uba kí dàan utɔ.

⁴² Nεn bo, la gɔh mεn, kimε na bεn lidaali là Yonbdaan li baa ní.

⁴³ Ni bεn ki ye ududaan bi bεn uyo wà unasu li baa la, wa bi li dɔ ki gɔh, u bi li kε ki gu nε nasu la kɔ u'den.

⁴⁴ Nεn bo, ni'mɔ ní bonde kí li gu, kimε uyo wà na maaleh ki teh Unil ya Bijε li baa ní nnɔ, u ya yo nε u li baa ní.»

Utonsɔnl wà mɔn nin wà bre ya gber

(Luk 12:41-48)

⁴⁵ «U lε tonsɔnl ba nε ηmɔbe mibεnm u'cɛnbaa du u'bo? Wɔn si: wà ya cɛnbaa de' wɔ ticiεnt wɔ ní li likeh u'den yaab, kí li loh bε tijier uyo wà nĩ kpε nε.

⁴⁶ Utonsɔnl nnɔ ya cɛnbaa baa' ki laa' u sɔnh lituonl nnɔ li'donbó la, Uwien ya mɔnm li te utons�nl bugbεn bo.

⁴⁷ N tɔkeh nε imɔn nε, u'cɛnbaa li de wɔ ticiεnt wɔ ní li likeh u'bont kε.

⁴⁸ Ama utons�nl nnɔ bre la, u li maale u'fɛl ni kí ye u'cɛnbaa li wuɔke,

⁴⁹ nε kí cin kí li nĩh u'tonsɔntɔb, ki pε bidεyib bo, ki jinh, ki ñuh.

⁵⁰ Utonsɔnl nnɔ ya cɛnbaa li baa ní lidaali là nin uyo wà wa maaleh ki teh u li baa ní.

51 U li bien u'gbenent cεen kí cère wə́ rí lε iñuən ilele ya nib li lε utudere wà nnə. Nen saan ne u li te ki muəh, ki ηmənɪh iñəgben.»

25

Bijɛfɛnb piik ya kpenjenm

1 «Tə, Uwien ya bəl li naan bijɛfɛnb piik bà taa' bi'fr, bε rí tĩ tuobe wà ηməbe upiikuən nnə usen bó nε.*

2 Bi'ni biɲun yé ijər, nε biɲun mə yé biceknb.

3 Ijər nnə taa' bi'fr, ka tuke kpəm.

4 Biceknb nnə taa' bi'fr, ki tuke mikpəm mə ki kpaabe.

5 Piice nnə wuəke' ma nnə, migùənm cuo' bε nε bi gùəñ'.

6 «Kuyəku ya siik, nε bi cii' bi wuureh ufaa bo ki teh: <Liike mən, piice nεkn' ní ηə. Nε mən kí tuobe wə́ usen bó.>

7 Nε bijɛfɛnb piik nnə kε finde', ki bondeh bi'fr.

8 Nen saan nε ijər iɲun nnə təke' biceknb biɲun nnə ki ye: <Pu tε mən mikpəm, ti'fr bench yè rí kpiin nε.>

9 Nε biceknb nnə ye: <Ni yé fεnm! Ti'kpəm ηa rí baa tinbi nin ninbi kε. Li joh mən bà kuəreh mikpəm saan kí tĩ dε.>

10 Bi bure' bε rí tĩ dε, nε piice baa' ní. Nε biceknb biɲun bà bonde' nnə paan' piice nnə bo, ki kən' bi teh nà saan upiikuən nnə, nε bi pñin'.

11 «Tə, ijər nnə mə lá baa' ní, nε ki ye: <Cenbaa, Cenbaa, piire tí kə.>

* 25:1 Uyo bo, *Sufmbε ya piikuəndaali, piice nin u'yul nε là tĩ rí jo kí taa u'jekpen kí tĩ kuən.

12 Nε u tɔke' bε ki ye: <N tɔkeh nε imɔ̀n nε, ma bεn nε.>

13 «Nεn bo, la gɔh mεn! Kimε na bεn lidaali là bii uyo wà nε.»

Bitonsɔnb bita ya kpɛnjɛnm

(Luk 19:11-27)

14 «*Uwien ya bεl tí naan uje wà joh usen, ki yin' u'tonsɔnb ki taa' u'faal ki de' bε nnɔ nε.

15 U taa' milikbim itur injun ki de' uba, ki taa' itur ile ki de' utɔ, ki taa' liturl liba ki de' utɔ mɔ. U de' bi'kε bi li fre kí sɔn ma bo nε, nε ki pɔk ki siere' ki bure'.

16 Wà teke' itur injun nnɔ, i ya tàan bo nε u tien' ukpenkpende, ki laa' kpεle itur injun ki pukn'.

17 Wà teke' itur ile nnɔ mɔ tien' ukpenkpende ki laa' kpεle itur ile ki pukn'.

18 Ama wà teke' liturl liba nnɔ jon' ki tí gbin' kubùoku, nε ki taa' u'cɛnbaa ya likbim nnɔ ki subn'.

19 «Nì tete, nε bitonsɔnb nnɔ ya cɛnbaa lá liebe' ní, ki yíe wɔ́ rí bende u'faal kpε ma bi'saan.

20 Nε utonsɔnl wà là teke' itur injun nnɔ tuke' ní, itur injun ki pukn', ki lá tɔke' wɔ́ ki ye: <Cɛnbaa, a là de' nni itur injun nε. Liike, n'mɔ tien' ukpenkpende ki laa' kpεle itur injun ki pukn', yin sɔ.>

21 Nε u'cɛnbaa ye: <Nì mɔn, a yé utonsɔnmɔnmɔn nε, ki sɔn' lituonl mɔnmɔnm. A tien' mɔnmɔnm tibont tà waa ni. N li tien nε tibont tà yebe ya cɛn. Dɛn kí li poknh nin nni.>

22 Nε utonsɔnl wà là teke' itur ile nnɔ mɔ tuke' ní, ki lá tɔke' wɔ́ ki ye: <Cɛnbaa, a là de' nni itur ile nε. Liike, n'mɔ tien' ukpenkpende ki laa' kpεle itur ile ki pukn', yin sɔ.>

23 Nε u'cɛnbaa ye: <Ni mən, a yé utonsən mən mən nε, ki sən' lituonl mən mən m. A tien' mən mən m tibont tà waa ni. N li tien ηε tibont tà yebe ya cien. Dɛn kí li poknh nin nni.>

24 Nε utonsənl wà là teke' liturl liba nnə mə tuke' ní, ki lá tɔke' wə ki ye: <Cɛnbaa, n bɛn a' b́ó a' gber faa nε. N̄a bule' nà saan la, a ceh nɛn saan nε. N̄a cokn' nà saan la, a woreh nɛn saan nε.>

25 Nɛn nε cère' n sɛn' bujɛwaanbu, ki taa' a' likbim, ki gbin' kubùoku ki subn'. Liike, a' likbim Sɔ.>

26 Nε u'cɛnbaa ye: <Utonsənbierə sin, ukpaayuon sin, a len' ki ye a bɛn n' b́ó, ki ye ma bule' nà saan la, n ceh nɛn saan nε, ma cokn' nà saan la, n woreh nɛn saan nε.>

27 A bɛn nnə ma nnə, bɛ tien' ηa nín taa' n' likbim ki tí ble' banki ηə n lá baa ní la, ní lɛ n' likbim nin kpɛle kí pukn-i?>

28 Nε ki ye: <Fie mɛn u' turl liba nnə, kí taa kí pukn wà ηməbe itur piik nnə.>

29 Kimɛ wà kɛ ηməbe la, bi li pukn wən nε, wə ní li ηməbe ki gbien'. Wà ηa ηməbe la, bi li tonde kí fie u ηməbe nà waamu nnə mənən nε.

30 Utonsənbierə wuə wən, wa ηməbe kpɛle; n̄ɛn wə mɛn kí tí wiɛ saali licinñunl ní. Nɛn saan nε u li te ki muəh, ki ηmənh iñəgbɛn.> »

Unil ya Bijɛ li bu binib tibuur

31 «*Unil ya Bijɛ li baa ní, ki li tɔke nin Uwien ya tondb kɛ. U ya yo nε u li ηməbe ukpɛkɛ ki gbien', kí kɛle u'berbiɛk bo tɛn ubɛrcien.>

32 Bi li taan unɛndun ya nib kɛ u' nun b́ó, nε wə ní bore bɛ tɛn upekpaal boreh ipɛ nin iwàb ma bo,

³³ kí taa ipe kí jon n'nɔjie bó, kí taa iwɔ̀b kí jon u'nɔgen bó.

³⁴ Nεn saan nε ubercien li tɔke bà te u'nɔjie bó nnɔ kí ye: «Ninbi bà n'Baa tien' nε u'mɔnm nnɔ, den men kí lá ji libel là u là bonde' lè ki ble' nε haali uɲendun ya cincinm nnɔ.

³⁵ Kimε mikònm là cuo' nni, nε ni de' nni tijier n jin'. Uñuñun là cuo' nni, nε ni de' nni miñunm n ñun'. N là yé ucaan, nε ni teke' nni.

³⁶ N là te liñil, nε ni de' nni tiwengolkaar n gole'. N là bun, nε ni baa' ki lá fuonde' nni. N là te lipekl ni, nε ni baa' n'saan.»

³⁷ Nε binimɔ̀nb nnɔ li niire nni kí ye: «Yonbdaan, u lε yo ba nε ti là laa' ηε mikònm ηmɔbe ηε, ti de' ηε a jin'-i? Ki laa' ηε uñuñun ηmɔbe ηε, ti de' ηε a ñun'-i?

³⁸ Ki laa' ηε a yé ucaan, ti teke' ηε? Ki laa' ηε a te liñil, ti de' ηε tiwengolkaar a gole'?

³⁹ Ki laa' ηε a bun bii a te lipekl ni, ti baa' ki lá fuonde' ηε?»

⁴⁰ Nε ubercien li jiiin bε kí ye: «N tɔkeh nε imɔ̀n nε, ni là tien' nnɔ ki de' n'yaab ibaan nnɔ ma nnɔ, ni tien' ki de' min nε.»

⁴¹ «Nε kí tɔke bà te n'nɔgen bó nnɔ kí ye: «Ninbi bà Uwien wie' nε miñuùm nnɔ, jende men n'saan, kí tĩ kɔ Uwien sère' umu wà wa ń kpiin, ki ble' useɲpol nin u'tondb nnɔ ni.

⁴² Kimε mikònm là cuo' nni, nε na de' nni jier n jin'. Uñuñun là cuo' nni, nε na de' nni ñunm n ñun'.

⁴³ N là yé ucaan, nε na teke' nni. N là te liñil, nε na de' nni wengolkaar n gole'. N là bun bii n là te lipekl ni, nε na baa' ki lá fuonde' nni.»

⁴⁴ Nε bi'mɔ̀ li niire nni kí ye: «Yonbdaan, u lε yo

ba ne ti là laa' ηε, mikònm ηmòbe ηε bii uñuñun ηmòbe ηε bii a yé ucaan bii a te liñil bii a bun bii a te lipεkl ni, ne ta tore' ηε?›

⁴⁵ Ne n li jiin bi'mò kí ye: «N tókeh ne imòn ne, na là tore' n'yaab ibaan nnò ma nnò, na tore' min ne.»

⁴⁶ Bi li ε utudere wà ηa ηmòbe gbenm. Ama binimònb nnò ben li ε limiel là ηa ηmòbe gbenm ne.»

26

Bi kpaan' iyε be ní ku Yesu

(Mark 14:1-2; Luk 22:1-2; San 11:45-53)

¹ Uyo wà *Yesu len' ní'ke ki tí gben' nnò ne ki tóke' u'panpaankaab ki ye:

² «Ni ben ki ye iwien ile gèbre' la, tinbi Sufmbε li jele ti'Pak ya nacenku. U ya yo ne bi li taa Unil ya Bijε kí ηukn binib, be ní tí kpe wò udòpònpòn bo.»

³ Tò, bitòtuòrcienb nin Sufmbε ya cienb taan' bitòtuòrcienb ya cien Kayif den u luo bo

⁴ ki kpaan' iyε ki ye bi li bòle ne kí cuo Yesu, kí ku wò.

⁵ Ne ki tókeh tób ki teh: «Ti la cuo wò men kunacenku nnò ya yo. Ti cuo' wò u ya yo la, udu ya nib li kpre.»

Upii uba wule' Yesu ya yul bo lεfina

(Mark 14:3-9; San 12:1-8)

⁶ *Yesu là te Betani ya du ni, Simòn, ujend den.

⁷ U jinh uyo wà nnò ne upii uba kòn' ní ki tuke lεfina uba u'daaku faa cεen alabaat* ya dingl ni, bi yih lεfina nnò naar. Upii nnò taa' lεfina nnò ke ki wuwule' *Yesu ya yul bo.

* **26:7** Alabaat yé litenl liba ya bol ne li'daaku faa cεen.

8 U'panpaankaab laa' nnɔ ma nnɔ nɛ bi'benku ni ben', nɛ bi ye: «Bɛ tien' u n̄ɛnde' ɛfina wuɔ nɔ?»

9 Ti bi li fre kí kuɔre wɔ kí ɛ ilike yí n̄ li yebe kí taa kí de bijiinb-a!»

10 *Yesu bɛnde' bi lienh nà bo, nɛ ki tɔke' bɛ ki ye: «Bɛ tien' ni n̄aabeh upii wuɔ ya yɛnm nɔ nnɔ? U tien' nni nà mɔn nɛ.

11 Bijiinb li li te ni'saan uyo kɛ nɛ; ama min n̄a n̄ li te ni'saan uyo kɛ.

12 U taa' ɛfina wuɔ ki wule' n'gbɛnɛnt bo ma nnɔ, u bonde' n'subm nɛ.

13 N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, bi li kpaande tigbɛmɔnmɔnt tuu uɲɛndun ni nà saan kɛ nnɔ, bi li len u tien' nà nɔ bó, n̄ɔ binib n̄ li tien' u'bó.»

Sudas yie wɔ n̄ kuɔre Yesu

(Mark 14:10-11; Luk 22:3-6)

14 *Yesu ya panpaankaab piik nin bile ya uba, bi yih wà Sudas Iskariyɔt nnɔ jon' *bitɔtuɔrcienb saan,

15 ki tí niire' bɛ ki ye: «N taa' *Yesu ki n̄ukn' nɛ la, ni li de nni ba?» Nɛ bi kaan' ilike ya kur pita ki de' wɔ.

16 Nɛn daali nɛ u cin' ki nuunh u li n̄ɛ isɛn yà kí taa *Yesu kí n̄ukn bɛ.

Yesu nin u'panpaankaab jele' Pakya nacenku

(Mark 14:12-21; Luk 22:7-14, 21-23; San 13:21-30)

17 Kpɔnɔ wà n̄a n̄mɔbe n̄ɔke ya nacenku ya cincindaali, nɛ *Yesu ya panpaankaab nɛkn' wɔ ki niire' wɔ ki ye: «A yíe tí tien' n̄ɛ Pak ya nacenku ya jier ɛ saan-i?»

18 Nε u jiin' bε ki ye: «Ní jo udu bó udaan uba saan, kí tí tóke wó ki ye: <Tí'Cεnbaa ye u'yo baa'-a, wón nin u'panpaankaab li baa kí lá ji Pak ya nacenku ya jier a ya den nε.> »

19 Nε u'panpaankaab tien' u tóke' bε ma bo, nε ki tien' kunacenkú nnó ya jier.

20 Ní juóre' nε *Yesu nin u'panpaankaab piik nin bile nnó kèle' ki jinh.

21 Bi jinh uyo wà nnó, nε u tóke' bε ki ye: «N tókeh nε imón nε, ní'ni uba li kuóre nni.»

22 Bi'yεnm saa' ki gbien', nε bi'kε niireh wó jεjε ki teh: «Yonbdaan, n teh min ηa ní-a?»

23 Nε u ye: «Min nin wà taan' ki paan' lisεnl ni nó nε li kuóre nni.

24 Unil ya Bijε li kpo tεn ní kεle' u'bo *Uwien ya gbónku ní ki ye ma bo nnó nε. Ama unil wà li kuóre wó nnó, ní bre udaan bo. Ba bi maa' wó mánón la, ní bi li tu.»

25 Nε Sudas wà li kuóre wó nnó mó niire' wó ki ye: «Cεnbaa, n teh min ηa ní-a?» Nε *Yesu ye: «A ye nnó.»

Yonbdaan ya jier

(*Mark 14:22-26; Luk 22:14-20; 1 Korεnt 11:23-25*)

26 Bi te ki jinh tijier ma nnó, nε *Yesu yuure' kpónó, ki faare' Uwien, ki kókuó', ki taa' ki de' bε, ki ye: «Teke mεn kí ηmón, ná sò yé n'gbεnεnt.»

27 Nε ki taa' midaam mó, ki faare' Uwien, ki taa' ki de' bε, ki ye: «Ní'kε ní nū mεn,

28 ná sò yé n'sém. Mεn nε wóngeh ki teh Uwien cuo' nin binib kujótiεku. Mí li puube binib bà yεbe ya kpεle bo ηó Uwien ní fère bε bi'biere.

29 N tɔkeh nɛ nɛ, ma ji li faa kí ñu daam†, haali kí tĩ baa lidaali là min nin ninbi li liebe kí taan kí ñu mɛ midɛfɛnm n'Baa ya bɛl ni.»

30 Bi gɛn' Uwien ya yuon ki gben', nɛ ki ñɛn' ki don' Olifi ya siin ya juɔl bo.

*Yesu tɔke' Pɛr ki ye u li niɛ kí ye wa bɛn wɔ
(Mark 14:27-31; Luk 22:31-34; San 13:36-38)*

31 Tɔ, *Yesu tɔke' u'panpaankaab ki ye: «Kuñɔnku kuu nɔ, nà li tu nni nnɔ li cère ní'kɛ ní sɛn kí dàan nni, kimɛ ní kɛle' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «N li ku upekpaal, nɛ upepeke kɛ ní yere.»

32 Ama uyo wà n li mɛkre bitɛnkpiib ni nnɔ, n li liere nɛ kí jo Galile.»

33 Nɛ Pɛr tɔke' wɔ ki ye: «Nà li tu nɛ nnɔ li cère bi'kɛ ní sɛn kí dàan nɛ mɔnɔn la, min nɛ ní sɛn kí dàan nɛ fiebu.»

34 Nɛ *Yesu ye: «N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, kuñɔnku kuu, a li niɛ bolm mita kí ye nɛ bɛn nni nɛ kí yaan ukuojɛ ní muɔ.»

35 Nɛ Pɛr ye: «Haali bi li ku min nin sin kɛ mɔnɔn la, ma ní niɛ kí ye ma bɛn nɛ.» Nɛ u'panpaankaab kɛ mɔ len' nnɔ.

*Yesu kàare' niba saan bi yih nɛ Getsemani
(Mark 14:32-42; Luk 22:39-46)*

36 Tɔ, *Yesu nin u'panpaankaab tĩ baa' niba saan, bi yih nɛ Getsemani. Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Juore mɛn niɛ saan, ní jɛnde kí tĩ kàare.»

37 Nɛ ki taa' Pɛr nin Sebede ya bijiɛb bile ki bure'. Bujɛwaanbu cin' ki kɔh wɔ nɛ u'yɛnm saah,

† 26:29 Midaam nnɔ yé isibii ya daam mà bi yih mɛ fen nnɔ nɛ.

38 nε u tɔke' bε ki ye: «N'yεnm saa' ki tɪ kende' tɛn mikum nε benh nin nni. Ni'mɔ ŕ juore niε saan, ki la gɔh.»

39 U jende' waamu, nε ki pɔn', ki kàareh ki teh: «O, n'Baa, nɪ tuo' la, á cère ijend yie ŕ jende nni. Ama la cère nè ŕ li yé min yíe ma bo, cère nè ŕ li yé sin yíe ma bo.»

40 U liebe' ní u'panpaankaab bita nnɔ saan, ki laa' bi dɔ ki gɔh nε, nε u tɔke' Pier ki ye: «O! Na ŕ fre kí la gɔn kukurku kuba mɔnɔn-ii?»

41 La gɔh mɛn, kí li kàareh ηɔ ki la lu biikm ni. Ni'yεnm yíe, ama mituɔm nε pɔre' nε.»

42 Nε ki tí jende' waamu, ki kàare' nle bo ki ye: «O, n'Baa, na ŕ tuo á jende n'saan ijend yie nɔ la, cère a'yíem ŕ tien.»

43 U tí liebe' ní u'panpaankaab bita nnɔ saan, ki laa' bi tí gɔh nε, kimε migɔnm nε ñɔnde' bε.

44 Nε u dàan' bε, ki tí jende' waamu, nε ki kàare' nta bo nin i ya ñɔbonbaab.

45 U tí liebe' ní u'panpaankaab nnɔ saan, nε ki tɔke' bε ki ye: «Ni biε ki fuoreh nε ki gɔh-a! Uyo nεkn' ní ηɔ! Bi li taa Unil ya Bijε kí ηukn bibierdenb.

46 Fii mɛn tí jo. Liike mɛn, wà kuɔre' nni nnɔ nεkn' ní ηɔ.»

Yesu ya cuom

(Mark 14:43-50; Luk 22:47-53; San 18:3-12)

47 U laan biε ki lienh nε Sudas u'panpaankaab piik nin bile nnɔ ya uba baa' ní nin linigocienl bi tuke mujusiemu nin ilenben. Bitɔtuɔrcienb nin Sufmbε ya cienb nε sɔn' bε ní.

48 Sudas wà kuore' *Yesu nnò tòke' linigol nnò ki ye: «Ni lá laa' n jon' ki tí lókn' wà la, wòn nínò, ní cuo wò.»

49 U pòk ki cuon' ki nɛkn' Yesu, nɛ ki ye: «Cɛnbaa, n fuondeh ɛɛ,» nɛ ki lókn' wò.

50 Nɛ *Yesu tòke' wò ki ye: «N'jò, tien a baa' á tien nà.»

Nɛn saan nɛ binib nnò nɛkn' ki lá cuo' Yesu.

51 Bà te Yesu saan nnò ya uba nɛre' u'jusiek ki gɛ' ki paare' bitòtuərɛiɛnb ya ciɛn ya tonsɔnl uba ya tubl.

52 Nɛ *Yesu tòke' wò ki ye: «jiin a'jusiek nnò kí cùɔn kí'tuòku ní, kímɛ wà kɛ kuuleh nin kijusiek la, kijusiek nɛ li ku u'mò.

53 Nja bɛn ki ye n miɛ' n'Baa Uwien la, u li sɔn ní u'tondb icɛk icɛk piik nin ile n'saan fɛnfɛnnò-ɔɔ?‡

54 N tien' nnò la, nà kɛle' *Uwien ya gbɔnku ni nnò li tien mila kí tien-i?»

55 Nɛn saan nɛ u tòke' linigol nnò ki ye: «Ni tuke mujusiemu nin ilɛnbɛn ní lá cuo nni tɛn n yé udukond nɛ-a! N là kaah idaan kɛ *Uwien ya duku ya luo bo ki wòknh binib, nɛ na cuo' nni u ya yo.

56 Nɛn kɛ tien' ɲò *Uwien ya nɔbonsòknb là kɛle' nà *Uwien ya gbɔnku ni nnò nɛ ní tien nɛ.»

Nɛn saan nɛ u'panpaankaab kɛ sɛn' ki dàan' wò.

Sufmbɛ ya buur ya cɛkl yaab bun' Yesu tibuur

(Mark 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; San 18:13-14, 19-24)

57 Binib bà cuo' *Yesu nnò taa' wò ki jon' bitòtuərɛiɛnb ya ciɛn Kayif den, *Yiko ya wɔnwòknb nin Sufmbɛ ya ciɛnb taan' nà saan nnò.

‡ 26:53 Erom ya sojacɛkl liba ya sojambɛ là li baa tɛn itur iluob.

58 Piεr pε *Yesu bo, ki te fɔnfɔkm, ki tɪ baa' bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn den nε ki kɔn' ki tɪ kɛle' biguguurb saan, wɔ rɪ liike nɪ li gben ma bo.

59 Bitɔtuɔrciɛnb nin tibuur ya cɛkl yaab kε nu-unh bi li dule kutonnɛnku kɔa bo kɪ biin Yesu ηɔ kɪ ku wɔ nε.

60 Nin binib baa' ki lɔ nɛn' u'bo kutonnɛnku ki yɛbe ma kε nnɔ, ba laa' u'biil. Mifɔfɔrm nε biɲɔηmaadɛnb bile baa'

61 ki lɔ len' ki ye: «Ujε wuɔ len' ki ye: «N li fre kɪ bere Uwien ya duku, kɪ liɛbe kɪ mε kɔ iwien ita.» »

62 Nε bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn fii' ki sere', ki tɔke' *Yesu ki ye: «ηa rɪ len kɪ jiin-ii? ηa ηmɔbe tuba á len kɪ jiin binib bɔ biindeh ηε nɔ-ɔɔ?»

63 *Yesu ηmin, nε bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn tɔke' wɔ ki ye: «Uwien wà fuobe ya yel bo, a yé Uwien ya Nigɛndkε Kristo, ki yé Uwien ya Bijε nε la, tɔke tε.»

64 Nε *Yesu ye: «Sin nε ye nnɔ. Ama n tɔkeh nε nε, kɪ nε fɛnfɛnnɔ kɪ taa kɪ li joh, ni li lε Unil ya Bijε kε Uwien, mituɔm kε ya daan ya jie bó, ki li lε wɔ titɛwɔlgbɔnt ni paaki bó, u we nɪ.»

65 U len' nnɔ ma nnɔ, nε bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn kere' wɔn bugbɛn ya lierl, § nε ki ye: «U suke' Uwien nε. Ta ji nuunh mɔnkunl. Ni cii' u suke' Uwien ma bo.

66 Ni maaleh mila?» Nε bi ye: «U kpε mikuum nε.»

67 Nɛn saan nε bi cɛreh u'nun bó tiɲinsɛnt, ki kureh wɔ, nε bitɔb mɔ kpɔbreh wɔ itɛnpε,

68 ki tɔkeh wɔ ki teh: «A yé Uwien ya Nigɛndkε Kristo la, bukre wà nɪ' ηε.»

§ 26:65 Sufmbe bo kɪ kere liliɛrl ya tingi si: unil ya benku ni ben' bii u te uyensaa ni nε.

Pier niε' ki ye wa ben Yesu

(Mark 14:66-72; Luk 22:56-62; San 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Tɔ, Pier ke uluo bo, ne upiitonsɔnl uba baa' ki lá tɔke' wɔ ki ye: «A'mɔ lá te nin Galile ya *Yesu wuɔ ne.»

⁷⁰ Ne Pier niε' bi'ke ya nun bó ki ye: «Ma ben a ye á ye bà.»

⁷¹ U joh bunañɔjebu bó, ne upiitonsɔntɔ laa' wɔ, ki tɔke' binib bà te ni'saan nnɔ ki ye: «Uje wuɔ mɔ lá te nin Nasaret ya *Yesu ne.»

⁷² Ne u tí niε' ki pole' ki ye: «Ma ben uje bugben.»

⁷³ Ni pukn' waamu, ne binib bà te ni'saan nnɔ baa' ki lá tɔke' wɔ ki ye: «Ni yé imɔn ne, a'mɔ yé *Yesu yaab ya uba ne; a'lenm ne wɔngeh a yé nà bó yɔ.»

⁷⁴ Ne Pier cin' ki nieh ki poleh ki teh «Ma ben uje wuɔ nɔ. N nen' la, Uwien la daan nni.» Ne ukuoje pɔk ki muɔ' i ya taan bo.

⁷⁵ Nen saan ne Pier tiere' *Yesu bi tɔke' wɔ ma ki ye: «A li nie bolm mita kí ye ɲa ben nni ne kí yaan ukuoje ní muɔ nnɔ.» Ne ki ñen' saali, ki tí muɔ' ki gbiende' cɛen.

27

Bi tuke Yesu ki jon' Pilat saan tibuur

(Mark 15:1; Luk 23:1-2; San 18:28-32)

¹ Ni faa' kutennɛsɔnsɔnku, ne bitɔtuarciɛnb nin Sufmbɛ ya ciɛnb ke kɛle' ki bonde' ki liike' bi li tien ma kí ku Yesu.

² Bi lòle' wɔ, ne ki taa' wɔ ki tí ɲukn' gobina Pilat.

Sudas kpo' ma bo

(Itulon 1:18-19)

³ Tɔ, Sudas wà kuɔre' *Yesu nnɔ laa' bi bun' *Yesu tibuur ki ye u kpɛ mikuum ma nnɔ, u'yɛnm ŋaabe' ki gbien', nɛ u jiin' ilike ya kur pita nnɔ, wɔ́ n̄ t̄i de bitɔtuɔrciɛnb nin Sufmbɛ ya ciɛnb,

⁴ nɛ ki tɔke' bɛ ki ye: «N bii' nɛ. N kuɔre' unil wà ŋa ŋmɔbe biil nɛ.» Nɛ bi ye: «Na yé ti ya gbɛr, a'yaar n̄nɔ.»

⁵ Nɛ u taa' ilike ya kur nnɔ ki wiɛ' Uwien ya duku ni, ki siere', nɛ ki jon' ki t̄i jɔn' u'ba.

⁶ Tɔ, bitɔtuɔrciɛnb gèngènde' ilike ya kur nnɔ, nɛ ki ye: «N̄i yé misɛm ya like nɛ. Ti'yiko ŋa n̄ tuo t̄i taa ȳi k̄i kp̄ien Uwien ya duku ya liklɛkl ni.»

⁷ Bi gbiere' ki liike' bi li tien ȳi ma, nɛ ki taa' ȳi ki dɛ' umaar ya kpàabu, bɛ n̄ li subeh bicɛnb.

⁸ Nɛn bo nɛ bi yih ni'saan «Misɛm ya kpàabu» haali nin fɛnfɛnnɔ.

⁹ N̄i tien' *Uwien ya ñɔbonsɔknl Seremi là len' ma ki ye: «Bi taa' ilike ya kur pita nɛ; Israyel yaab là kpaan' udaan ya daaku ubien wà nnɔ,

¹⁰ nɛ ki dɛ' umaar ya kpàabu. Yonbdaan là tɔke' nni ki ye nnɔ nɛ.»

*Pilat bun' Yesu tibuur
(Mark 15:2-5; Luk 23:3-5; San 18:33-38)*

¹¹ *Yesu se gobina Pilat ya nun bó, nɛ u niire' wɔ́ ki ye: «Sin, a yé Sufmbɛ ya bɛr nɛ-ɛɛ?» Nɛ Yesu jiin' wɔ́ ki ye: «Sin nɛ ye nnɔ.»

¹² Bitɔtuɔrciɛnb nin Sufmbɛ ya ciɛnb biindeh Yesu, ama wa len' tuba.

¹³ Nɛ Pilat tɔke' wɔ́ ki ye: «ŋa ciih bi biindeh ŋɛ mibiinm mà kɛ ya bol-ii?»

¹⁴ Ama *Yesu ŋa jiin' wɔ́ ñɔbonl liba mɔnɔn. Nɛn nɛ cuo' wɔ́ miyɔkm cɛɛn.

Bi bun' Yesu tibuur ki ye u kpε mikuum

(Mark 15:6-15; Luk 23:13-25; San 18:39-19:16)

¹⁵ Sufmbε ya Pak ya nacenku κε nacenku ya yo la, Pilat tí n̄ n̄en lipεkl ya nil wà linigol yíe wə nε kí wiε.

¹⁶ U ya yo ki laa' unil uba te lipεkl ni u'yel kpére', bi yih wə *Yesu Barabas.

¹⁷ Linigol taan' ma nnə, nε Pilat niire' lè ki ye: «Ni yíe n̄ n̄en ηmε lipεkl ni? *Yesu Barabas bii *Yesu wà bi yih wə *Kристо nnə?»

¹⁸ Pilat niire' nnə, kimε u ben ki ye bitətuərcienb nin Sufmbε ya cienb ηməbe kinenk nε *Yesu bo. Nεn nε cère' bi taa' wə ki lá ηukn' wə.

¹⁹ Uyo wà Pilat κε ki buh *Yesu tibuur nnə, nε u'po sən' ki təke' wə ki ye: «La taa a'gber kí kuən uje wà ηa ηməbe biil nə ya gber ni. Kimε uje bugben bo, n dekn' tidεknt kuñənk kuu tū wiebe nni cεen.»

²⁰ Ama bitətuərcienb nin Sufmbε ya cienb sure' linigol nnə ki ye lε n̄ təke Pilat wə n̄ wiε bε Barabas, kí ku Yesu.

²¹ Nε Pilat tí niire' bε ki ye: «Bijeb bile biε ni, ni yíe n̄ wiε u la?» Nε bi ye: «Wiε Barabas.»

²² Nε Pilat niire' bε ki ye: «Nnə la, *Yesu wà bi yih wə *Kристо nnə, n li tien wə mila?» Nε bi'kε ye: «Bε n̄ kpε wə udəpənpən bo.»

²³ Nε u tí niire' bε ki ye: «U tén ki bii' li lε biil nε?» Nε bi tūəreh ki wuureh ki gbiekeh ki teh: «Bε n̄ kpε wə udəpənpən bo.»

²⁴ Pilat laa' wa n̄ fre kí tien niba, bi kpireh ki joh nε, nε u taa' miñunm, ki nire' bi'nun bó, nε ki ye: «Ma te uje wuə ya kuum ni. N̄i yé ni ya gber nε.»

²⁵ Nε bi'kε ye: «Cère u'kuum n̄ li yé tinbi nin ti'bumu ya gber.»

²⁶ Pilat wie' be Barabas, ki cère' u'sojambe ñi' *Yesu inalébe, ne u taa' wə ki de' be be ní tĩ kpe wə udəpənpən bo.

Sojambε lεh Yesu

(Mark 15:16-20; San 19:2-3)

²⁷ Tə, Pilat ya sojambε nnə taa' *Yesu ki kən' Pilat den uluo bo, ne ki taan' bi'cεkl ya sojambε kε, ki guən' ki linde' wə,

²⁸ ki gore' wə, ne ki taa' kuliermónmónku kuba ki goln' wə,

²⁹ ki taa' ikonkon ki lənlənl' uyukpεkpiε ki kpele' u'yul, ki taa' lilənbənl ki ŋukn' u'nəjie ni, ne ki gbaandeh u'nun bó, ki lεh wə ki teh: «Sufmbε ya bεrə, ti fuondεh ŋε-a!»

³⁰ Nε ki cεreh u'bo tiñinsent, ki taah lilənbənl nnə ki kpaakeh u'yul bo.

³¹ Bi lè' wə ki tĩ gben', ne ki gore' kuliermónmónku nnə, ki taa' u'wəngolkaar ki jiin' ki goln' wə, ne ki taa' wə ki bure' be ní tĩ kpe udəpənpən bo.

Bi kpe' Yesu udəpənpən bo

(Mark 15:21-32; Luk 23:26-43; San 19:17-27)

³² Bi tĩ ñεh udu ni ma nnə, ne ki cende' uje uba bi yih wə Simən, u yé Sirεnn ya du ya nil nε. Bi cuo' uje bugbən ki wəbn' wə, wə ní tuke *Yesu ya dəpənpən.

³³ Bi tĩ baa' niba saan, bi yih nè Golgota, ni'tingi si: «Kuyukpəbku ya Bùol.»

³⁴ Nε ki taa' midaam mə cuuke' nà to kerkeri ki de' Yesu, ki ye wə ní ŋu. U lèn', ne ki yle' ka ŋun'.

³⁵ Sojambε nnə kpe' wə udəpənpən bo. Nε ki taa' u'wəngolkaar ki fùre' imúən ki gbiire' tù,

³⁶ nε ki kε ni'saan ki gu wə.

37 Bi là kele' nà cère' bi kpe' wə nnə ki tɛbn' u'dəpənpən bo u'yul bó. Bi là kele' ki ye: «Sufmbɛ ya bɛr *Yesu sɔ nɔ.»

38 Bi kpe' idukond ile mə u'saan idəpənpən bo, bi kpe' uba u'nəjie bó, ki kpe' u'tə u'nəgen bó.

39 Binib bà gɛbreh ni'saan nnə sukreh wə ki gɔnbɛh iyul ki təkɛh wə

40 ki teh: «Sin wà ye a li bere Uwien ya duku kí liɛbe kí mɛ kù iwien ita nnə, ηmien a'ba-a! A yé Uwien ya Bijɛ la, jiire ní udəpənpən wuu bo-a!»

41 Nɛ bitəuərciɛnb nin Yiko ya wənwəknb nin Sufmbɛ ya ciɛnb mə lɛh wə ki teh:

42 «U ηmien' binitəb nɛ, ka ní fre kí ηmien u'ba-a! U yé Israyɛl yaab ya bɛr la, wə ní jiire ní udəpənpən wuu bo fɛnfɛnnə, ηɔ tí teke wə kí ji.

43 U du Uwien bo nɛ, ki təkɛ' ki ye u yé Uwien ya Bijɛ. Uwien yíe wə la, wə ní ηmien wə fɛnfɛnnə.»

44 Nɛ idukond yà bi kpe' yè u'saan idəpənpən bo nnə mə sukreh wə nnə.

Yesu ya kuum udəpənpən bo

(Mark 15:33-41; Luk 23:44-49; San 19:28-30)

45 Tə, kuwensiiku ya yo nɛ ní ci' ki biike' utingbɛn kɛ bo ki tí baa' kutaajuəku tikur tuta ya yo.

46 Ní tuoh tikur tuta ya yo nɛ *Yesu wuure' ufaa bo ki ye: «Eli, Eli, lama sabaktani?» Ní'tingi si: «N'Wien, n'Wien, bɛ tien' a wiɛ' nni?»

47 Binib bà se ni'saan nnə ya biba ηa cii' u wuure' ki ye bà mənəmən nɛ ki ye: «U lii yih Eli nɛ.»

48 Nɛ bi'ni uba sɛn' i ya tàan bo ki jon' ki tí yuure' ticitənt, ki lá sèkn' midɛηmiηmiikm miba ni, ki taa' ki tuun' lilɛnbɛnl bo, ki tɛndɛ' ki kòle' u'nəbu ki ye wə ní muəre.

49 Nε bà s̄ien nn̄o ye: «Dàan, tí liike *Eli li baa kí lá ηm̄ien w̄o bii wa r̄i baa.»

50 Nεn saan nε *Yesu tí wuure' ufaa bo, nε ki kpo'.

51 U ya yo nε kukp̄elc̄ekp̄ekp̄ieku kùà bore' Uwien ya duku ni bolm mile nn̄o k̄ere' ku'siik ni paaki ki t̄i ci' tingi. Kitink j̄enge', iten ȳeȳekre',

52 ikul bibiire', nε Uwien c̄ere' binib bà là p̄e u'sen bo ki kpo' nn̄o m̄ekre' ki ȳebe.

53 Bi ñ̄en' ikul ni, nε *Yesu m̄ekre' uyo wà bitenkpiib ni nn̄o, bi k̄on' Uwien ya du Yerusalem ni, ki c̄ere' binib laa' b̄e ki ȳebe.

54 Sojamb̄e kobk ya c̄ien nin sojamb̄e bà te *Yesu saan ki gu w̄o nn̄o laa' kitink j̄enge' ma, ki laa' tibont tà k̄e tien' nn̄o, nε ñ̄i cuo' b̄e buj̄ewaanbu ki gbien', nε bi ye: «Im̄àn, uje wūo m̄onbe ki yé Uwien ya Bij̄e nε.»

55 Bipiib biba m̄o là te ni'saan ki ȳebe, ki se f̄onf̄akm ki likeh. Bi là ñ̄en' haali Galile nε ki p̄e u'bo ki toreh w̄o.

56 Bi'ni biba si: Mari Madelenn nin Saak nin *Yos̄ef ya naa Mari nin Sebede ya bij̄ieb ya naa.

Yesu ya subm

(Mark 15:42-47; Luk 23:50-56; San 19:38-42)

57 N̄i jūre', nε ufàadaan uba baa' ní ki yé Ari-mate ya nil, bi yih w̄o *Yos̄ef. U m̄o là yé *Yesu ya panpaank̄e nε.

58 U jon' Pilat saan ki t̄i t̄ake' w̄o ki ye u tuo' la, w̄o r̄i c̄èbe w̄o *Yesu ya gb̄en̄ent. Nε Pilat de' usen ki ye b̄e r̄i c̄èbe w̄o t̄ù.

59 Nε *Yos̄ef taa' *Yesu ya gb̄en̄ent, ki taa' kukp̄elc̄ef̄enku ki tent̄en' t̄ù,

60 ki taa' t̄ù ki t̄i ble' ufele uba ni, ki binde' kut̄engbengbenku kuba, ki b̄iin' buf̄enañ̄obu nε ki

bure'. U là cèrè' bi cube' ufele nnə kujətenku kuba ya kele ni nɛ ki de' wəɲ bugbɛn. Ba laan là sube' nil len.*

⁶¹ Mari Madelenn nin Maritə nnə mə là te ni'saan, ki kɛ likul nnə ya nun bó.

Sojambɛ gu Yesu ya kul

⁶² Lidaali là bi bondeh *Saba ya daali nnə gɛ̀bre', nɪ faa' nɛ bitətuərɕiɛnb nin *Farisiɛnmbɛ taan' ki jon' Pilat saan,

⁶³ ki təkɛ' wə ki ye: «Cɛnbaa, ti tiɛrɛ' ki ye utonnɛndaan nnə là fuobe ma nnə, u là ye u kpo' la, wienta daali u li mɛkre bitenkpiib ni.

⁶⁴ Nɛn bo, cèrɛ sojambɛ ɲ li gu u'kul, ki tɪ baa' wienta daali, ɲə u'panpaankaab la baa kí lá suu kí ɲɛn u'gbɛnɛnt, kí təkɛ binib kí ye u mɛkre' bitenkpiib ni nɛ. Bi tien' nnə la, ku ya tonnenfərkaaku li cɛn kukpiɛku.»

⁶⁵ Nɛ Pilat ye: «Sojambɛ sɔ. Li joh mɛn ki tɪ cèrɛ bɛ ɲ li gu u'kul ni yíe ma bo.»

⁶⁶ Nɛ bi bure' ki tɪ pələ' ki dieke' litɛnl là bi likul nnə, ki cèrɛ' sojambɛ nnə gu.

28

Yesu mɛkre' bitenkpiib ni

(Mark 16:1-10; Luk 24:1-12; San 20:1-10)

¹ *Saba ya daali gɛ̀bre', kutaaku kùà li faa nnə, nɛ Mari Madelenn nin Maritə wərə' ki fii' ki jon' bɛ ɲ tɪ gənde likul nnə.

² I ya tàan bo nɛ kitink jɛnge' ki gbien', nɛ Yonbdaan ya tond uba ɲɛn' paaki bó ní, ki lá biire' litɛnl nnə ki binde' lè, ki kèlɛ' li'bo.

* **27:60** Sufmbɛ là subeh bitenkpiib nnə nɛ.

3 U windeh tɛn utɛmɛknde, nɛ u'wɛngolkaar p̄ien tein.

4 Sojambɛ bà gu likul nnɔ laa' wɔ ma nnɔ, bujɛwaanbu cuo' bɛ cɛɛn. Bi'gbɛnɛnt ɲɔh, nɛ bi f̄f̄ike'.

5 Nɛ utond nnɔ tɔke' bipiib nnɔ ki ye: «Ninbi, la fɛnge mɛn. N bɛn ni nuunh *Yesu wà bi là kpɛ' wɔ udɔpɔnpɔn bo nnɔ nɛ.

6 Wa ji te niɛ saan. U mɛkre' tɛn u là len' ma bo nɛ. Dɛn mɛn, kí liike u là dɔ nà saan.

7 Jo mɛn tonm kí t̄i tɔke u'panpaankaab kí ye u mɛkre', ki liere' bɛ ki bure' Galile bó ɲɔ. Bi li t̄i lɛ wɔ nɛn bó nɛ. N ɲmɔbe tun nɛ r̄i tɔke nɛ.»

8 Nɛ bipiib nnɔ pɔk ki siere' likul nnɔ saan; bujɛwaanbu ɲmɔbe bɛ, ama bi'yɛnm mɛn sɔnge cɛɛn nɛ bi tiinh ki joh bɛ r̄i t̄i tɔke *Yesu ya panpaankaab Uwien ya tond nnɔ tɔke' bɛ nà nnɔ.

9 Bi joh ma nnɔ nɛ *Yesu cende' bɛ usɛn ni, ki fuonde' bɛ. Nɛ bi gbaan' u'nintuɔli, ki cuo' u'taan ki puke' wɔ.

10 Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «La fɛnge mɛn. Li joh mɛn kí t̄i tɔke n'panpaankaab kí ye bɛ r̄i li joh Galile. Bi li t̄i lɛ nni nɛn bó nɛ.»

Bi p̄ɛn' Sojambɛ ilike bɛ r̄i tɔke kí ye Yesu ɲa mɛkre'

11 Uyo wà bipiib nnɔ joh nnɔ, nɛ sojambɛ bà gu *Yesu ya kul nnɔ ya biba jon' Yerusalem, ki t̄i tɔke' bitɔtuɔrciɛnb bi laa' nà kɛ.

12 Nɛ bitɔtuɔrciɛnb nin Sufmbɛ ya ciɛnb taan' ki kèle' ki gbriere', nɛ ki ñɛn' ilike ì yebe ki de' sojambɛ nnɔ,

13 ki tɔke' bɛ ki ye: «Li joh mɛn kí li tɔkeh binib ki teh ni dɔ kuñɔnku ki gɔh, nɛ u'panpaankaab baa' kí lá sun' kí ñɛn' wɔ likul nnɔ ni.

14 Pilat cii' la, tinbi nε li duɔn u'yεnm kí ñεn nε len.»

15 Sojambε nnɔ teke' ilike nnɔ, nε ki jon' ki t̄i tien' bi t̄ake' bε ki ye ma bo. Nεn bo nε bi kpaandeh tigber nnɔ Sufmbε ni haali nin dinnɔ.

*Yesu sɔn' u'panpaankaab uɲɛndun ni ni'kε saan
(Mark 16:14-18; Luk 24:36-49; San 20:19-23;
Ituon 1:6-8)*

16 Tɔ, *Yesu ya panpaankaab piik nin uba nnɔ jon' Galile ni, lijuɔl là *Yesu là yien' bε li'bo nnɔ bo.

17 Bi laa' wɔ ma nnɔ, nε ki gbaan' u'nintuɔli ki puke' wɔ. Ama bi'ni biba jieh.

18 Nε *Yesu nεkn' bε ki t̄ake' bε ki ye: «Uwien de' nni mituɔm kε paaki nin tingi.

19 Nεn bo, li joh mεn inibol kε saan, kí t̄i tien bε n'panpaankaab, kí s̄ii bε Uwien ya ñunm, Baa nin Bijε nin *Mifuoñaanm ya yel bo,

20 kí wɔkn bε bε ní li boh n t̄ake' nε nà kε nnɔ. Ní li bεn kí ye n te ni'saan uyo kε kí t̄i baa uɲɛndun ya gbenm.»

Uwien ya Jɔtiefɛnku ya gbɔnku
The New Testament in the Ngangam language of Togo
copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ngangam

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Ngangam

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30
